

LIETUVOS

Pharmacijos žinios

Lithuanian Pharmaceutical News

2026 m. Nr. 1-2 (286-287)

Tarptautinė 40-oji mokslinė-praktinė konferencija
„Nuo trūkumų iki sprendimų: vaistų prieinamumo iššūkiai Baltijos jūros regione“
2025 m. rugsėjo 20 d. Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Farmacijos fakultetas,
Sukilėlių 13, Kaunas, Lietuva

(plačiau 28 pusl.)

ISSN 3120-9092

2-asis tarptautinis metinis forumas: „Farmacijos objektai: mokslas, studijos, etnokultūra – tarptautinė jungtis mokslinių ir humanistinių žinių sklaidai AIS Europos istorinių vaistinių ir vaistinių sodų kelyje“

2026 m. balandžio 16-17 d. Kaunas, Lietuva

Nuolatinis LFS rėmėjas

**BERLIN-CHEMIE
MENARINI**

TURINYS

„Lietuvos farmacijos žinios“ – Lietuvos farmacijos sąjungos periodinis žurnalas, skirtas farmacijos specialistams, tęsia žurnalo „Farmacijos žinios“ (1923-1940) veiklą

Vyr. redaktorė
prof. dr. habil. Ona Ragažinskienė

REDAKCIŅĖ KOLEGIJA

Vaist., gyd. Laimis Akramas, klinikinė farmacija, mikrobiologija; doc. dr. Zita Barsteigienė, farmakognozija; prof. dr. Jurga Bernatienė, vaistų technologija; prof. dr. Liudas Ivanauskas, toksikologinė chemija; doc. dr. Rimantas Klimas, vaistų technologija; prof. dr. Romaldas Mačiulaitis, klinikinė farmacija, farmakoterapija; doc. dr. Vaidas Skyrius, socialinė farmacija; dr. Jonas Grincevičius, socialinė farmacija; doc. dr. Raimondas Radžiūnas, socialinė farmacija.

REDAKCIŅĖS KOLEGIJOS KONSULTANTAI

Doc. dr. Algis Baranauskas, socialinė farmacija; prof. dr. Jurga Bernatienė, vaistų technologija; prof. dr. Valdas Jakštas, farmakognozija; doc. dr. Audronis Lukošius, farmakognozija; prof. dr. Liudas Ivanauskas, doc. dr. Rūta Marksienė, toksikologinė chemija; vaist. Rimas Masiliūnas, farmacijos istorija; prof. dr. Vilma Petrikaitė – vaistų chemija; vaist. Birutė Varanavičienė, klinikinė farmacija; vaist. Liudas Šlepikas, vaistų chemija.

REDAKCIŅĖS KOLEGIJOS GARBĖS NARIAI

Farm. dr. Juozas Kalvaitis, klinikinė farmacija, JAV, Čikaga; farm. dr. Algirdas Lukoševičius, klinikinė farmacija, JAV, Niujorkas; farm. dr. Algis Pliūra, vaistų informacija, JAV, Niujorkas.

Leidėjo ir redakcijos adresas:
Ateities g. 2C-1, LT-08333 Vilnius,
el. paštas: info@lfsajunga.lt

Kviečiame apsilankyti LFS tinklalapyje:
<https://www.lfsajunga.lt>

Šiame leidinyje pateikta informacija skirta tik farmacijos ir medicinos specialistams. Straipsnių autorių nuomonė gali nesutapti su redakcijos nuomone. Recenzuojame tik mokslinius straipsnius. Rankraščių negražiname. Redakcija už reklamos turinį neatsako.

© „Lietuvos farmacijos žinios“
2026, Nr. 1-2 (286-287)

Numerį parengė LFS leidybos centras,
Ateities g. 2C-1, LT-08333 Vilnius

Tiražas: 200 egz.

Spausdino:
UAB „Regrafas“
Piliakalnio g. 3, Kaunas. LT-46224
Tel. +370 (37) 44 11 11

Redakatoriaus žodis / From the Editor	4
FIP veiklos aktualijos	5
Interviu	
su AIS direktore prof. dr. Maria Luisa Vázquez de Ágredos Pascual	6
Lietuvos farmacijos sąjungos veikla	
2nd International Annual Forum “Aromas Itinerarium Salutis (AIS)”	
Programa	13
Pranešimų santraukos	17
The Culture of the Olive Tree in Europe	26
Lietuvos farmacijos sąjungos veikla	
Apie LFS XL tarptautinę mokslinę-praktinę konferenciją	28
XL konferencijos Fotoreportažas	29
XL konferencijos pranešimų santraukos	33
LFS Farmacijos dienų „Farmacijos Naujienos 2026“ programa	44
Lietuvos farmacijos istorija	
Paroda „Lietuvos vaistinių interjerai 1945-1990“ ..	45
Farmacijos aktualijos Lietuvoje ir pasaulyje	46
Sveikinimai	60
Lietuvos farmacijos sąjungos veikla	
Mokslinė-praktinė konferencija „Farmacijos ir sveikatos sąveika, pagrįsta mokslu, praktika ir švietimu“ konferencija	62
Farmacinės veiklos teisės aktai	65
Farmacijos aktualijos 1926 m. žurnale „Farmacijos žinios“	72
Naujos knygos	76
Netektys ir atminimas	
Profesoriaus Petro Raudonikio atminimas	77
Lietuvos farmacijos sąjungos veikla	79
Lietuvos farmacijos istorija	83
Istoriniai muziejai, vaistinės ir vaistinių augalų sodai	88

Cultural route
of the Council of Europe
Itinéraire culturel
du Conseil de l'Europe

Gerbiami Lietuvos Farmacijos bendruomenės Nariai! Dear Members of the Lithuanian Pharmacy Community!

Šis žurnalo numeris skiriamas Farmacijos pasiekimams, naujovėms ir jų įgyvendinimui nacionaliniu, regioniniu tarptautiniu ir tarpkontinentiniu mastu. Sprendžiant šią problemą, pateikiami Farmacijos aktualijų sprendimo būdai Tarptautinės farmacijos federacijos, Europos vaistų agentūros, Europos Tarybos kultūros paveldo Aromas Itinerarium salutis Europos Istorinių vaistinių ir vaistinių sodų tinklo, Sveikatos apsaugos ministerijos, Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos bei Nacionalinio visuomenės sveikatos centro (NVSC) tarnybiniuose informaciniuose pranešimuose gairėse ir dokumentuose.

This issue of the journal is dedicated to the achievements, innovations and their implementation in Pharmacy on a national, regional, international and intercontinental scale. To address this problem, methods for addressing Pharmacy issues are presented in the official information reports, guidelines and documents of the International Pharmaceutical Federation, the European Medicines Agency, the Council of Europe's Cultural Heritage Aromas Itinerarium salutis The European Route of Historic Pharmacies and Medicinal Gardens, the Ministry of Health, the State Medicines Control Agency under the Ministry of Health of the Republic and the National Public Health Centre (NVSC).

Pažymėtina, Lietuvos farmacijos sąjunga apgynė farmacijos specialistų teisę į pailgintas atostogas ir sutrumpintą darbo savaitę. pagrįsdama, kad pailgintos atostogos ir sutrumpinta darbo savaitė farmacijos specialistams būtų išsaugota, o Lietuvoje būtina nuosekliai įgyvendinti farmacijos specialistų integraciją į sveikatos priežiūros sistemą. Pagrindas: tarptautinės farmacijos federacijos (FIP), Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) ir Europos Tarybos dokumentai pabrėžia, kad vaistininkai yra neatsiejama sveikatos priežiūros sistemos dalis, aktyviai dalyvaujanti sveikatos problemų identifikavime, sprendime, valdyme ir prevencijoje. PSO akcentuoja, jog pervargimas ir stresas sveikatos priežiūros specialistams didina klaidų riziką ir mažina paslaugų kokybę – tai tiesiogiai taikytina ir farmacijos specialistams.

It should be noted that the Lithuanian Pharmaceutical Association defended the right of pharmacy specialists to extended holidays and a shortened working week, justifying that extended holidays and a shortened working week for pharmacy specialists should be preserved, and in Lithuania it is necessary to consistently implement the integration of pharmacy specialists into the healthcare system. Background: Documents of the International Pharmaceutical Federation (FIP), the World Health Organization (WHO) and the Council of Europe emphasize that pharmacists are an integral part of the healthcare system, actively participating in the identification, resolution, management and prevention of health problems. WHO emphasizes that overwork and stress for healthcare professionals increase the risk of errors and reduce the quality of services - this is directly applicable to pharmacy professionals.

Pastaruoju metu Europos Sąjungoje, tuo pačiu ir Lietuvoje, skiriamas išskirtinis dėmesys farmacijos etno paveldo objektų tyrimo ir išsaugojimo būdams, kas pristatoma šio žurnalo rubrikoje – Lietuvos farmacijos sąjungos veikla, kuri išryškina ir pateikiama nacionalinėse ir tarptautinėse konferencijose, simpoziumuose, forumuose.

Recently, in the European Union, as well as in Lithuania, special attention has been paid to the methods of research and preservation of pharmaceutical ethno-heritage objects, which is presented in the column of this magazine - the activities of the Lithuanian Pharmaceutical Association, which are highlighted and presented at national and international conferences, symposia and forums.

Sveikiname: prof. habil. dr. Arūną Savicką garbingo jubiliejaus proga; dr. Rimą Balanaškiene – Lietuvos ambasadorę naujai įsteigtoje Europos inovacijų taryboje; 2025 m. lapkričio 8 d. 14-ajame LFB kongrese išrinktas Latvijos vaistininkų draugijos naujasis Garbės narys prof. habil. dr. Oną Ragažinskienę, vaistininkę Eglę Rasą Dieninyte ir naująją išrinktąją Latvijos vaistininkų draugijos prezidentę Zane Melberga; tris Lietuvos farmacijos sąjungos Valdybos jaunavedžių poras: Justiną ir Beną Racz, Gintarę ir Tautvydą Endriukaičius, Rimą ir Liudą Ivanauskus.

Congratulations to: prof. habil. dr. Arūnas Savickas on the occasion of an honorable anniversary; dr. Rima Balanaškiene - Lithuanian Ambassador to the newly established European Innovation Council; 2025. November 8 At the 14th Congress of the Latvian Pharmaceutical Society, new Honorary Members of the Latvian Pharmaceutical Society were elected: Prof. habil. dr. Ona Ragažinskienė, pharmacist Eglė Rasa Dieninytė and the newly elected President of the Latvian Pharmaceutical Society Zane Melberga; three newlywed couples of the Board of the Lithuanian Pharmaceutical Association Justina & Benas Racz, Gintarė & Tautvydas Endriukaičiai, Rima & Liudas Ivanauskai.

Sekantis šio žurnalo leidinys planuojamas publikuoti 2026 m. rugsėjo mėnesį – Lietuvos farmacijos sąjungos organizuojamos XLI tarptautinės mokslinės-praktinės konferencijos proga, kuri vyks Kaune.

We invite all pharmaceutical specialists to prepare information reports and articles for the journal Lithuanian Pharmaceutical News and to actively participate in the scientific, practical and creative activities of the Lithuanian Pharmaceutical Association.

Kviečiame visus Lietuvos farmacijos specialistus ruošti informacinius pranešimus bei straipsnius žurnalui „Lietuvos farmacijos žinios“ ir aktyviai dalyvauti Lietuvos farmacijos sąjungos moksliniame, praktiniame ir kūrybiniame darbe.

Sincerely

Prof. Habil. Dr. Ona Ragažinskienė

žurnalo Lietuvos Farmacijos žinios vyriausioji redaktorė

Prof. Habil. Dr. Ona Ragažinskienė
Editor-in-Chief of the journal Lithuanian Pharmaceutical News

Tarptautinės farmacijos federacijos (FIP) veiklos aktualijos

FIP patvirtino 2025–2030 m. strateginį planą – nauja kryptis pasaulinei farmacijos profesijai

FIP paskelbė 2025–2030 m. strateginį planą, kuriame nustatomos prioritėtinės kryptys farmacijos profesijos plėtrai artimiausiam penkmečiui. Plane akcentuojama farmacinės priežiūros integracija į sveikatos sistemas, inovacijų skatinimas, profesinių kompetencijų stiprinimas ir duomenimis grįstų sprendimų taikymas. Strateginis dokumentas taip pat pabrėžia būtinybę stiprinti farmacijos darbo jėgą, skatinti lyderystę ir didinti profesijos indėlį sprendžiant globalius sveikatos iššūkius.

Paskelbti du nauji FIP leidiniai apie vaistininkų vaidmenį vakcinacijoje

FIP pristatė du naujus išteklius, skirtus stiprinti vaistininkų vaidmenį imunizacijos programose. Leidiniuose apibūdinamos profesinės kompetencijos, reikalingos vakcinacijos paslaugoms teikti, bei pateikiamos praktinės rekomendacijos, kaip užtikrinti paslaugų kokybę ir saugą. Dokumentuose taip pat akcentuojama vaistininkų svarba didinant vakcinacijos aprėptį, mažinant visuomenės abejones dėl skiepijimo ir stiprinant pasitikėjimą imunoprofilaktika.

Europoje atidarytas šeštasis FIP-UNESCO UNITWIN kompetencijos centras

FIP, bendradarbiaudama su UNESCO, paskelbė apie šeštojo UNITWIN kompetencijos centro Europoje įsteigimą. Šis centras skirtas stiprinti farmacijos švietimą, mokslinius tyrimus ir regioninį bendradarbiavimą, siekiant aukštų profesinių standartų. Centro veikla orientuota į sisteminių studijų programų tobulinimą, akademinį institucijų partnerystę ir inovatyvių mokymo metodų plėtrą Europos regione.

Naujas FIP vakcinacijos politikos įrankių rinkinys vaistinėms

FIP išleido naują vakcinacijos politikos įrankių rinkinį, skirtą padėti šalims plėtoti ir stiprinti vakcinacijos

paslaugas vaistinėse. Dokumente pateikiamos struktūruotos rekomendacijos dėl teisėkūros modelių, kompetencijų apibrėžimo ir kokybės užtikrinimo mechanizmų. Šis rinkinys sudaro pagrindą argumentuotai plėsti vaistininkų dalyvavimą imunizacijos programose ir didinti vakcinavimo paslaugų prieinamumą gyventojams.

FIP ataskaita atskleidžia iššūkius moterims farmacijos profesijoje

FIP paskelbė ataskaitą, kurioje analizuojami moterų patiriami iššūkiai farmacijos sektoriuje, įskaitant lyderystės galimybes, darbo saugą ir lyčių lygybės klausimus. Ataskaita grindžiama surinktais tarptautiniais duomenimis ir profesinės bendruomenės išvalgomis. Dokumente raginama stiprinti politikos priemones ir profesines iniciatyvas, siekiant užtikrinti lygiavertes galimybes ir saugią darbo aplinką visoms farmacijos specialistėms.

Pradėta nauja FIP atvejų analizių serija: pirmasis leidinys – Pietų Afrika

FIP pradėjo naują atvejų analizių (case study) seriją, skirtą pristatyti inovatyvius sprendimus ir nacionalines iniciatyvas, stiprinančias farmacinės priežiūros sistemas. Pirmasis leidinys skirtas Pietų Afrikos patirčiai. Šios serijos tikslas – skatinti tarptautinį žinių mainų procesą ir sudaryti galimybes kitoms šalims perimti pasiteisinusias praktikas bei prisitaikyti jas savo sveikatos sistemose.

Vaistininkė magistrė Rūta Matulaitienė,
LFS atsakingoji sekretorė

AIS direktorė prof. dr. Maria Luisa Vázquez de Ágredos Pascual: apie Europos Istorinių vaistinių ir vaistinių sodų tinklo veiklą, plėtrą ir ateitį

AIS direktorė prof. dr. Maria Luisa Vázquez de Ágredos Pascual, koordinuojanti Europos Tarybos Europos kultūrinio paveldo maršrutą „Istorinės vaistinės ir vaistinių sodai“ (European Route 48), pristato AIS veiklą, plėtrą ir ateities perspektyvas.

1. AIS ištakos

AIS ištakos siekia 2016 m. (<https://aromassalutis.eu/en/>), kai farmacijos bendrovė „Aboca“ mano mokslinio vadovavimo sąlygomis finansavo mokslinių tyrimų projektą XVII a. vaistinėje „Santa Maria della Scala“ Romoje. Ši vaistinė, vienintelė iš šimtų Romoje egzistavusių vaistinių, išlikusi savo pirminėje vietoje, tapo atspirties tašku kuriant fizikocheminį protokolą, skirtą suirusių istorinių vaistų tyrimams. Laikui bėgant buvo įkurtas Europos mokslinių tyrimų tinklas, apimantis Ispaniją, Prancūziją, Italiją, Portugaliją ir Šveicariją, leidęs pasiekti reikšmingą pažangą farmacijos paveldo istorinėje ir kultūrinėje analizėje. Pirmųjų rezultatų paskelbimas (2018–2019 m.) paskatino Simoną Tardi – tuometinę „Erasmus“ studentę Valensijos universitete – pasiūlyti sukurti Europos tinklą, kuris, remiantis šiais tyrimais, galėtų išsivystyti į Europos Tarybos kultūrinį maršrutą. Netrukus po to pradėjome dirbti kartu su Cristina Expósito, tuometine doktorante. Pirmieji šio bendradarbiavimo rezultatai buvo pristatyti pirmojoje Europos simpoziumo „Drugs & Colors“ (Valensija, 2021 m. spalio) sesijoje, kur buvo padėtas pagrindas Europos istorinių vaistinių ir vaistinių sodų maršrutui. Šiuo atžvilgiu AIS ištakos yra gerosios praktikos pavyzdys: jos aiškiai parodo, kaip svarbu išklausti ir remti studentų iniciatyvas, bendradarbiaujant skirtingų akademinų lygių atstovams.

2. AIS administracinis centras/vieta

AIS buvo įkurta „Centre Cultural La Nau“ – Valensijos universiteto kultūros centre, istoriniame pastate, glaudžiai susijusiame su Europos humanistinėmis vertybėmis ir neseniai apdovanotame Europos paveldo ženklu (2026). Jos veiklos būstinė įsikūrusi Valensijos universiteto Geografijos ir istorijos fakultete, Meno istorijos katedroje. Ši akademinė aplinka atspindi pagrindinį AIS principą: humanitarinių mokslų svarbų vaidmenį interpretuojant ir puoselėjant mokslinį, gamtos ir technologijų paveldą. AIS universitetinis pobūdis yra ypač svarbus, nes atitinka Europos Tarybos didėjančią dėmesį stiprinti ryšius tarp kultūrinių maršrutų, aukštojo mokslo įstaigų ir Europos universitetų tinklą, kurie skatinti kultūrą ir paveldą,

AIS 1st Annual Forum. València, Spain. © Universitat de València, 2025.

The Pharmacognostic Atlas' Contemporary art exhibition. Łódź, Poland. © InLodz21, 2025.

Trumpieji universitetiniai studijų kursai ir bendradarbiavimo iniciatyva „Researching Pompeii“. Pompeja, Italija. © Valensijos universitetas, 2025 m.

pavyzdžiui, per kai kurias „FORTHM Alliance“ laboratorijas (<https://www.forthem-alliance.eu/>). Dėl to AIS tapo etalonu šioje srityje.

3. AIS tikslai, uždaviniai ir metodologija

AIS siekia atkreipti dėmesį į vaistinių augalų istoriją ir kultūrą kaip istorinės atminties, kultūrinės tapatybės ir žmogaus vystymosi šaltinį, tuo pačiu skatindama tarpkultūrinį dialogą, tarpusavio supratimą ir kūrybiškumą. Šie bendrieji tikslai veiksmų plane išdėstyti kaip konkretūs uždaviniai, įskaitant mokslinių tyrimų ir švietimo veiklos plėtrą, kultūrinių kraštovaizdžių ir tradicinių gyvenimo būdų išsaugojimą, paveldo vietų atkūrimą ir prieinamumą bei vietinių, regioninių ir tarptautinių maršrutų kūrimą. Metodologiškai AIS atitinka Europos Tarybos Ministrų Komiteto rezoliuciją CM/Res(2013)66, užtikrinančią strateginių tikslų ir konkretaus įgyvendinimo nuoseklumą per penkias prioritines veiklos sritis: bendradarbiavimą mokslinių tyrimų ir plėtros srityje; atminties, istorijos ir Europos paveldo stiprinimą; kultūrinius ir švietimo mainus jauniems europiečiams; šiuolaikinę kultūrinę ir meninę praktiką; kultūrinį turizmą ir tvarų kultūrinį vystymąsi. AIS tikslai įgyvendinami per konkrečias veiklas, siekiant užtikrinti nuolatinę žinių sklaidą, metodikų išbandymą įvairiuose kontekstuose ir institucijų bei teritorijų bendradarbiavimo stiprinimą.

4. AIS55 veiklos plėtra vietiniu, nacionaliniu, regioniniu, tarptautiniu ir tarpžemyniniu lygmenimis 2021–2026 m.

Nuo pat įkūrimo (2021 m. gruodžio mėn.) – įtraukiant Valensijos universitetą, „Florida Universitaria“, Valensijos meno ir dizaino mokyklą, „Todolí Citrus“ fondą bei dvi savivaldybes, Riba-roja de Túria ir Aras de los Olmos – AIS žymiai išplėtė savo tarptautinį tinklą nuo 6 iki 13 šalių, o tai atspindi didėjančią organizacijos pripažinimą ir gebėjimą skatinti reikšmingą tarptautinį bendradarbiavimą. 2021–2023 m. AIS daugiausia dėmesio skyrė: 1) tinklo plėtrai; 2) pagrindinės AIS veiklos konsolidavimui, įskaitant Europos simpoziumą „Drugs & Colors“, tarptautinį seminarą „Hygeia Legacy“ ir projektą „Discover Pharmacy Museums“; 3) paraiškos dėl Europos Tarybos kultūrinio maršruto sertifikavimo parengimui, kuris buvo sėkmingai gautas 2024 m.

Svarbus šios plėtros etapas buvo AIS metinio forumo įkūrimas: pirmasis forumas įvyko 2025 m. Valensijoje, Ispanijoje, o antrasis – 2026 m. Kaune, Lietuvoje, koordinuojant prof. Onai Ragažinskiene. AIS taip pat skatino: menines iniciatyvas, siejančias šiuolaikinį meną ir farmacijos paveldą; tvarias kultūrinio turizmo patirtis visame tinkle; Europos tarpvalstybinius projektus, pvz., „Spices“, skirtus kaimo bendruomenėms ir medicinos medžiagų tradicijų perdavimui; akademinį mobilumą, stažuotes, mokslinius vizitus ir naujus švietimo formatus, pvz., universitetinius mikro-kredito taškus, stiprinančius universitetų, kaip pagrindinių tinklo dalyvių, vaidmenį.

5. AIS veiklos perspektyviniai planai

Šiuo metu AIS rengia 2027–2029 m. veiklos planą (Action Plan), kurio tikslai – plėsti ir stiprinti tinklą; stiprinti mokslinius tyrimus, žinių kūrimą ir skaitmenines priemones, skirtas materia medica paveldo dokumentavimui ir sklaidai; užtikrinti aukštos kokybės pasikartojančių veiklų tęstinumą (metinis forumas, „Hygeia Legacy“, „Discover Pharmacy Museums“, „Drugs & Colors“); stiprinti AIS Europos universitetų tinklą; skatinti nacionalinių, regioninių ir vietos maršrutų plėtrą; didinti studentų, tyrėjų ir specialistų mobilumą; pradėti įgyvendinti programą „AIS Trips“, apjungiančią paveldą, bendruomenių įtraukimą ir kultūrinę patirtis. Šiame kontekste: 1) Europos finansavimo galimybes (tokios kaip „Horizon Europe“ ir „Creative Europe“) įvardijamos kaip pagrindiniai strateginiai įrankiai, padedantys įgyvendinti veiklos plane numatytas priemones; 2) naujų iniciatyvų, tokių kaip „Women in Pharmaceutical Heritage“ ir kas dvejus metus vykstantis tarptautinis festivalis, diegimas dar labiau stiprins materia medica matomumą, įtrauktį ir šiuolaikinį aktualumą AIS bendruomenėje.

6. AIS direktorės prof. Marijos Luisos VÁZQUEZ DE ÁGREDOS PASCUAL nuomonė apie AIS veiklą Lietuvoje 2024–2026 m. ir jos vertinimas

Lietuvoje įgyvendinamos AIS veiklos yra aiškus efektyvus AIS veiklos plano įgyvendinimo nacionaliniu ir vietos lygmenimis pavyzdys. 2-ojo AIS metinio forumo organizavimas Kaune atskleidžia aukštą integracijos lygį tarp mokslinių tyrimų, institucinio bendradarbiavimo ir rezultatų sklaidos, remiamą svarbių partnerių, tokių kaip: Kultūros paveldo departamentas prie Lietuvos Respublikos Kultūros ministerija, Vytauto Didžiojo universitetas, Lietuvos sveikatos mokslų universitetas ir Lietuvos farmacijos sąjunga. Forumo tema atspindi vieną iš pagrindinių AIS principų – tarpdiscipliniškumą kaip priemonę žinių plėtrai, paveldo išsaugojimui ir tinkamai jo sklaidai užtikrinti. Mokslinių sesijų, darbo susitikimų ir vizitų į paveldo objektus derinys sustiprina forumo, kaip bendradarbiavimo erdvės, gerosios praktikos mainų platformos ir būsimų veiksmų tinklo viduje formavimo vietas, vaidmenį. Šiuo požiūriu AIS yra ne tik institucinis tinklas, bet ir bendruomenė žmonių, kartu dirbančių siekiant išsaugoti ir perduoti bendrą Europos paveldą. Fragmentacijos ir globalaus neapibrėžtumo laikotarpiu kultūros vaidmuo tampa vis svarbesnis. Per Europos istorinių vaistinių ir vaistinių sodų maršrutą AIS prisideda prie dialogo, atsparumo ir tarpusavio supratimo stiprinimo tarp valstybių, dar kartą patvirtindama kultūros paveldo vertę kaip vienijančią jėgą ir tvarios bei įtraukios plėtros Europoje variklį.

Parengė VDU prof. Ona Ragažinskiene

Interview with Prof. Dr. Maria Luisa Vázquez de Ágredos Pascual, Director – the Coordinator of the European Route of Historic Pharmacies and Medicinal Gardens of the Council of Europe Cultural Heritage

A lighthouse in the darkness...

1. The origins of the AIS

The origins of AIS date back to 2016, when the pharmaceutical company Aboca, located in Sansepolcro, Italy, funded an initial research project at the ancient 17th-century pharmacy of Santa Maria della Scala in Rome, for which I served as scientific director. I had first encountered this ancient Roman pharmacy a decade earlier; it is the only one still in its original location among more than 400 pharmacies that existed in Rome between the Middle Ages and the 19th century. From my discovery in 2006 until Aboca funded the first research project at Santa Maria della Scala, ten years elapsed. During this time, we developed the physicochemical protocol we would apply to the study of historical drugs that had degraded significantly. When the pharmaceutical company Aboca funded the first project in 2016, a European network of laboratories based in Spain, France, Italy, Portugal, and Switzerland had already established the aforementioned physicochemical protocol, which yielded excellent results for furthering the historical and cultural research of the analyzed drugs.

Aboca continued funding projects between 2016 and 2024; and concurrently, the University of Valencia, the Valencian Government (Generalitat Valenciana), and the Spanish Ministry of Science and Innovation also provided funding.

Between 2018 and 2019, the first results from Santa Maria della Scala began to be disseminated. At that time, Simona Tardi was an Erasmus student in the Department of Art History at the University of Valencia and she one of my students. In our first meeting, she raised the possibility of developing a Council of Europe Cultural Route, based on the results obtained at the Santa Maria della Scala spice shop, stemming from various research projects under my scientific direction. That afternoon we left my office knowing we were going to give it a try. Shortly afterwards, we began working on it, and Cristina Expósito, then a predoctoral researcher and also my student, joined the team.

From my point of view, the origins of AIS represent a best practice, as they demonstrate the importance of listening to our students, believing in their proposals, and the value of working as a team with them.

2. AIS administrative center / location

AIS was founded at the La Nau Cultural Centre of the University of Valencia, in the heart of the city. The importance of this heritage site is reflected in its award of the prestigious European Heritage Label by the European Commission in February 2026. AIS's origins at the La Nau Cultural Centre link the democratic values underpinning the Cultural Routes of the Council of Europe with the humanist principles of Renaissance Europe, as La Nau as it stands on the site where our historic university was founded in 1499.

For its part, AIS's operational headquarters are located in the Faculty of Geography and History of the University of Valencia, and specifically within Department of Art History, from which successive projects at the Santa Maria della Scala apothecary (Rome) were led over many years, as noted above.

Furthermore, we have always considered it important to highlight the significant role that the humanities play in enhancing cultural heritage of a scientific, natural, or technological nature, closely aligned with to the spirit of AIS and the European Route of Historic Pharmacies and Medicinal Gardens, a Cultural Route of the Council of Europe since 2024.

The fact that a university serves as the founding and operational headquarters of AIS is highly significant. The Council of Europe is currently establishing the "Network of Universities and Cultural Routes of the Council of Europe," recognising the strategic value of this alliance. At present, only the Cultural Route of Transhumance (2023) and our Cultural Route (2024) are university-based, making them key benchmarks in this regard.

In this context, one of the key objectives of AIS in its Three-Year Action Plan (2027-2029) will be to establish the AIS University Network, aimed at developing international (including Argentina), European and cross-border projects with strong social impact, as well as implementing joint educational activities in a European network, such as a university micro-credential related to the Cultural Routes of the Council of Europe and the safeguarding of heritage legacies as drivers of intercultural dialogue and human development, among other ideas.

3. AIS goals, objectives, methodologies

Our general aims are:

- (1) To highlight the history and culture of *materia medica*, as a source of historical memory, cultural identity, social cohesion, and human development.
- (2) To promote intercultural dialogue among European regions and countries, building on the great potential of *materia medica* as a cultural legacy, and and

its key reference points: historic pharmacies and medicinal gardens.

- (3) To strengthen the AIS network and promote the programme, activities, and values of the Council of Europe.

To achieve these general objectives, AIS sets out the following specific objectives:

- (1) Organize research, academic and educational activities in the fields related to the theme of the route.
- (2) Promote and support the protection of cultural landscapes and traditions associated with *materia medica* in order to preserve them as the shared heritage of countries and regions.
- (3) Recover traditional practices and heritage sites such as medicinal gardens related to the cultivation and manipulation of aromatic and medicinal plants.
- (4) Recover and make accessible (*in situ*/online) heritage sites related to the theme of the route.
- (5) Develop local, regional and cross-border routes focused on the theme of the cultural route.
- (6) Foster creativity, contemporary artistic and traditional practices.
- (7) Promote the exchange good practices in the fields of research, education and tourism within the network.

These objectives are implemented through concrete actions set out in the three-year Action Plan. The 2024–2026 Action Plan is currently in place, and preparation of the 2027–2029 plan is already under way. Each Action Plan is approved by the AIS General Assembly, comprising all full members and with broad representation from its technical and scientific committees, secretariat, management, and presidency.

Regarding the methodology AIS follows the five lines of action defined by the Council of Europe: (1) cooperation in research and development, (2) enhancement of memory, history and European heritage, (3) cultural and educational exchanges for young Europeans, (4) contemporary cultural and artistic practice, and (5) cultural tourism and sustainable cultural development.

4. Development of AIS activities in local, national, regional, international, intercontinental aspects from 2021 to 2026:

In 2021, our priority was to formally establish the association. Aromas Itinerarium Salutis was officially founded in December 2021 at the Centre Cultural La Nau of the University of Valencia, now recognised AIS's founding headquarters where the Statutes, its governing body, and its founding charter were signed. To facilitate the administrative procedures, all of AIS's founding members were local: the University of Valencia, Florida Universitaria, the Valencia School of Art and Design, the Todolí Citrus Foundation, the Riba-roja de Túria City Council, and the Aras de los Olmos City Council. They were aligned with the mission we committed to promoting: The European Route of Historic Pharmacies and Medicinal Gardens, across competitive research, the promotion of actions favorable to heritage, culture and education, and sustainable cultural tourism.

The three activities that have shaped AIS's calendar since

2021 are: the triennial European Symposium 'Drugs & Colors', the annual Hygeia Legacy International Seminar, and Discover Pharmacy Museums. Between 2021 and 2023, our priority was to expand the AIS International Network and prepare the submission (July 2023) of The European Route of Historic Pharmacies and Medicinal Gardens to be certified as a Cultural Route of Council of Europe. This involved years of meetings with programme representatives at the Spanish Ministry of Culture, under the coordination of Sergio Ortega Muñoz, and also with Stefano Dominioni, director of the European Institute of Cultural Routes.

The application was submitted in July 2023, and two months later, Simona Tardi and I presented the candidacy for the first time at the 12th Annual Advisory Forum on the Cultural Routes of the Council of Europe, in Łódź (20–22 September 2023). The feeling was very positive, and we were not wrong, because in June 2024 we were officially informed that "The European Route of Historic Pharmacies and Medicinal Gardens" had been recognized as a Cultural Route of the Council of Europe, which led us to the corresponding Official Ceremony in Budapest in September 2024, within the framework of the 13th Cultural Routes of the Council of Europe Annual Advisory Forum.

AIS has since continued to develop as a strong international alliance promoting European democratic values surrounding cultural and natural heritage related to the safeguarding and dissemination of *materia medica*, as reflected in its growth: from 7 countries in 2023 to 13 today, including Argentina, with active partners such as Laura Bolli Iribarren and Iris Laura Rodríguez de Sala from LL Yuyos Medicinal Garden (Villa Elisa).

In addition to the three core activities, AIS has introduced a fourth recurring event: the AIS Annual Forum, whose first edition was held at the AIS' founding headquarters, the Centre Cultural La Nau of the University of Valencia (15-16 May 2025). It was announced there that its second edition would be in Kaunas, Lithuania, under the scientific coordination of our colleague Ona Ragažinskienė, to whom we are very grateful for the great work she has done so that this II Annual AIS Forum can be held in April 2026 in Lithuania, with high standards of quality.

A fifth annual activity, following the certification, is participation in the Training Academy of the Cultural Routes of the Council of Europe, organised by the European Institute of Cultural Routes (Luxembourg) in cooperation with certified Cultural Routes and local authorities. The 13th edition will be held in Pécs, Hungary, and Osijek, Croatia, from June 2 to 5, 2026. In addition, AIS participates annually in the Meeting of Managers of Cultural Routes of the Council of Europe in Spain.

In the past year, in addition to the scientific, cultural, educational and management activities already mentioned, we have implemented new initiatives directly contribute to the objectives set out in our three-year Action Plan. For example, we have facilitated gatherings of young contemporary artists to foster the exchange of artistic practices and knowledge, thereby raising awareness across Europe of the rich cultural legacy of *materia medica*. This is exemplified by the exhibition of "Atlas pharmacognostyczny / The Harmacognostic

Atlas” organised by InLodz21, which brought together contemporary artists from Spain, Lithuania, and Poland in the Museum of Pharmacy of Łódź (Poland), under coordination of the director Łukasz Pigoński (16 October 2025-16 January 2026, curator: Adam Mazur). Through this initiative, the objective was to establish a dialogue between contemporary art and pharmaceutical history, linking creative works and historical collections and renewing the perception of pharmaceutical heritage as a living space of knowledge, creativity, and cultural experimentation.

AIS is also designing sustainable cultural tourism experiences across the Route with the support of Tarik Catic, director the Pharmacy Museum in Sarajevo (Bosnia and Herzegovina); Giuseppe Pandolfo, Councillor for Cultural Activities and Tourism, Municipality of Torregrotta (Italy); Ona Ragažinskienė, head of the Science Sector Medicinal (Aromatic) Plants (MAPs) Department of Science Botanical Garden-Vytautas Magnus University (Lithuania); Catarina Miguel, researcher at the Universidade Évora (Portugal); Ana-Maria Gruia, curator of the Pharmacy Museum in Cluj-Napoca (Romania); and Nuria Blaya Estrada, director of Strada Experiencias Culturales and professor at Florida Universitaria and the pharmacist Miguel Álvarez Soaje (Spain). They are contributing to design of national, regional, or local circuits, promoting understanding of pharmaceutical heritage as an expression of historical significance, cultural identity, and human development.

Furthermore, since last year, we have begun promoting European cross-border projects. The first experience has been the project “The Sensory Landscapes of Hygeia in Europe. Act I: Spices”, a European cross-border cooperation project within the framework of the European Heritage Days joint action of the Council of Europe and the European Union, involving key AIS members, such as Professor Lucian Cuibus from the University of Agricultural Sciences and Veterinary Medicine of Cluj-Napoca (Romania), and the ‘Noi Amiamo Collepardo’ Association (Italy).

The objective of ‘Spices’ was to highlight the important role of rural communities in Europe in preserving *materia medica* as a cultural legacy also linked to the culinary and ritual practices. Likewise, ‘Spices’ brings visibility to women in these rural contexts as guardians of this ancient memory, responsible for its safeguarding and transmission. The main outcome of ‘Spices’ addresses these issues in rural communities in Spain, Italy, and Romania, as shown in the documentary ‘Spices: European Tales of Ancient Medicinal and Culinary Legacies’ (<https://aromassalutis.eu/en/spices-en/>). These results can be replicated in other areas of the AIS Network, such as the Baltic region, and form part of the discussions at the AIS 2nd Annual Forum in Kaunas, Lithuania.

Linked to this research focus, AIS continuously implements numerous research and scientific outreach activities. In this context, the Pharmacy Museum in Cluj-Napoca, Romania, has hosted two research stays over the past eighteen months, led by Ana Maria Gruia, one of which was funded through an Erasmus+ PAS grant, highlighting the powerful role of universities in fostering mobility, knowledge exchange, and synergies within the AIS Network. Similarly, an increasing number of university students are complet-

ing their internships, collaborative grants, undergraduate projects, and master’s theses at AIS (currently, four at the University of Valencia). In September 2025, AIS contributed to the development of a university micro-credential, which brought more than 20 students to the Archaeological site of Pompeii for an immersive learning experience, linked to AIS through the partners Azienda Agricola Bosco De’ Medici.

Beyond the university context, and under the scientific coordination of AIS partners of recognised excellence in the field of pharmaceutical heritage, notable examples include the conference “Gyógyító kertek öröksége (Heritage of Healing Gardens)” (16-17 October 2025) organised by the Semmelweis Museum, Library and Archive of the History of Medicine (Budapest, Hungary), under the coordination of the director Benedek Varga and Gabriella Vamos. In addition to Hungary, the conference brought together three other AIS member countries: Laura Bolli Iribarren and Iris Laura Rodríguez de Sala (Argentina); Ona Ragažinskienė (Lithuania) and Luis Jordán García Spain, on behalf of the ‘Illa del Rei’ Hospital Foundation in Mahón (Menorca, Spain). Furthermore, as an example of the active flow of scientific collaborations within the AIS Network, Professor François Ledermann, President of the Historical Library of Swiss Pharmacy Foundation (Bern, Switzerland), will participate in the Carrefour des Routes Culturelles du Conseil de l’Europe titled “D’Apicius au Vermouth, les plantes, la gastronomie, le vin: un patrimoine vivant” (2-3 June 2026), within the cooperation framework of three certified Cultural Routes of the Council of Europe — Aromas Itinerarium Salutis, Iter Vitis and Sur les Pas des Huguenots et des Vaudois — in collaboration of another AIS partner: the Municipality of Canet-en-Roussillon (France), coordinated by Nicolas Fabre.

The list of activities could go on..., and shows that the AIS Network and the European Route of Historic Pharmacies and Gardens-Cultural Route of the Council of Europe, operate as a true consortium, in a consensual manner, promoting the exchange of experiences, and fostering love, safeguarding and citizen knowledge of pharmaceutical heritage, as a source of historical memory, cultural identity and intercultural dialogue.

5. Perspective plans for AIS activities.

We are currently working on the development of the second AIS Action Plan (2027-2029). Like the previous one, it will outline the association’s objectives through in concrete actions and goals.

Some goals focus on expanding and consolidating existing achievements, such as extending the network to new countries and strengthening its presence where it is already established, as well as maintaining regular activities at the high standards achieved to date.

These activities are: (1) The AIS Annual Forum: held annually. The 2025 edition (Centre Cultural La Nau, Valencia, Spain) will be followed by the 2026 edition (Museum of the History of Lithuanian Medicine and Pharmacy and The Scientific sector of medicinal and Aromatic plants (MAP’s), Botanical Garden, Vytautas Magnus University, Kaunas, Lithuania). On the occasion of the nomination of the city as

a European Capital of Culture 2027, the proposed venue for AIS 3rd Annual Forum is the Universidade de Évora (Portugal), with the coordination of Catarina Miguel, member of the AIS Scientific Committee.

(2) The ‘Hygeia Legacy’ International Seminar: held annually held annually and launched at the University of Valencia in 2023. Each edition focuses on a different theme, highlighting the richness of *materia medica* as a European cultural legacy. The second edition, was hosted by Jadran Galenski Laboratorij (Rijeka, Croatia), coordinated by Eva Usmiani and Marin Pintur, head of the JGL Pharmacy Museum. The third edition, ‘Hygeia Legacy’ took place in Torregrotta (Italy), whose City Council is also an AIS partner, under the coordination of Giuseppe Pandolfo, who is doing excellent work for AIS’s expansion in the region. The ‘Hygeia Legacy’ International Seminar is envisaged as part of a broader strategic line within the emerging AIS University Network, currently under development. In this context, we are working on redefining its format and scope in order to strengthen its academic dimension, foster international collaboration, and enhance its impact across the network, with a particular focus on young researchers.

(3) ‘Discovery Pharmacy Museums’: an annual initiative promoted by AIS and coordinated by Ana-Maria Gruia (Pharmacy Museum of Cluj-Napoca, Romania) on the occasion of ICOM International Museum Day (18 May). It consists of a collective digital communication action, involving pharmacy museums and medicinal gardens within the AIS network. The 2026 edition titled “One route, many voices” invites AIS members to participate in a collective video campaign bringign together the voices of pharmacy museums and medicinal gardens across Europe. Each participating institution will record a short video message answering one question: What does it mean for you and your institution to be part of the European Route of Historic Pharmacies and Medicinal Gardens? We’re really looking forward to the videos!

(4) The European Symposium ‘Drugs & Colors’. Its frequency has finally been established at “every three years”. The first edition was organised in 2021 by the University of Valencia in collaboration with the Escola d’Art i Superior de Disseny de València, an AIS partner, and had a second edition at the University of Évora, in Portugal, in 2023. The third edition will be hosted by the University of Palermo between 11 and 14 November 2026, currently in a process of accession of the AIS Network, which we hope to be able to celebrate on the dates of ‘Drugs & Colors’, as part of the institutional events that the European symposium will host in this third edition.

The host institution proposed for the 2029 edition is the Lucian Blaga University of Sibiu (Romania), which has recently joint AIS through Professor Daniel Hunyadi, coordinator of the Cultural Heritage Laboratory of the Alliance of European Universities FORTHEM, which also includes the University of Valencia and the University of Palermo.

In this same perspective of expansion and consolidation of the network, the 5th anniversary of the Pharmacy Museum in Sarajevo will offer a meaningful opportunity for AIS to engage with Bosnia and Herzegovina in 2027. This

milestone will celebrate a key institution within the AIS Network, under the coordination of the director Tarik Catic, while promoting synergies in the Western Balkans for the development of the European Route of Historic Pharmacies and Medicinal Gardens.

Alongside the expansion, consolidation, and sustainability of these activities, which demonstrate the fulfilment of the objectives expressed in the AIS Action Plan 2024-2026, the forthcoming Action Plan 2027–2029 will introduce two additional regular actions:

1. “Women in Pharmaceutical Heritage”, an annual celebration within the framework of International Women’s Day.

2. An International Festival promoted by AIS on a biennial basis, aimed at promoting *materia medica* as a European cultural legacy through contemporary art and ethnographic traditions. This will be a biennial event.

Furthermore, the AIS Action Plan 2027-2029 focuses on three priority areas:

1. Defining and consolidating the AIS European Universities Network. Currently, the European universities that are part of AIS are: the University of Rijeka (Croatia); the University of Messina, (Italy); the Lithuanian University of Health Sciences and Vytautas Magnus University (Lithuania); the University of Évora (Portugal); the Lucian Blaga University of Sibiu, “Nicolae Iorga” Institute of History and the University of Agricultural Sciences and Veterinary Medicine of Cluj-Napoca and (Romania); the Complutense University of Madrid, Florida Universitaria, the University of Barcelona, the University of Granada, the University of Seville and the University of Valencia, (Spain); Other European universities, including the aforementioned University of Palermo, are in the process of joining. The idea is to expand this AIS European Universities Network and consolidate it over the next three years, enabling joint strategies and actions, which is also a priority for the Council of Europe, as reflected by the strengthened “Network of Universities for European Cultural Routes,” whose next meeting will take place in Lugano in November 2026, where AIS will be represented.

2. The identification and application for European project funding opportunities for 2026–2027 within European Commission programmes such as Horizon Europe and Creative Europe. Our priority will be to preserve all existing ethnographic knowledge surrounding *materia medica* and its traditional uses, not only medicinal, but also artistic, culinary, and ritual. This is a heritage at risk that must be documented, conserved, and promoted. It can act as a driver for the revitalization of depopulated rural communities, fostering new, sustainable, and tailored jobs within traditional environments, and promoting participatory dynamics that contribute to social cohesion and local development. Furthermore, the SPICES project, developed within the framework of the European Heritage Days (2024-2025), will be further expanded through future calls (beyond research programmes), with a proposed extension to the Baltic region.

These priorities will be discussed in depth at the 2nd AIS Annual Forum in Lithuania and further developed through project proposals submitted in 2026 and 2027.

3. Over the next three years, the development of national, regional, and local AIS routes will also be a priority, led and supported by local partners. The European Route of Historic Pharmacies and Medicinal Gardens should encompass these other routes across countries, regions, and communities. Institutional support from the Ministry of Tourism and the Ministry of Culture in each territory will be essential to ensure proper signposting and visibility, always under the paradigm of 'sustainable cultural tourism'. Lithuania is a leading example, thanks to the coordination of Ona Ragažinskienė. My colleague Simona Tardi and I were able to explore this route last year, from south to north through Lithuania, and it can certainly be considered a reference and inspiration for other members and countries of the AIS alliance. Notable initiatives also include those developed in Galicia (Spain) by Miguel Álvarez Soaje; in Valencia (Spain) and various local areas of Italy by Professor Nuria Blaya Estrada; in Romania by Ana-Maria Gruia, connecting Pharmacy Museums, such as the one located in the city of Sibiu, recently joined AIS thanks to its historian and curator in charge, Ana-Maria Papureanu; and in Portugal Catarina Miguel, who has recently requested a national project to develop and implement the AIS route in Portuguese territory.

4. Leveraging the European university network AIS and its connections with broader university alliances, such as FORTHEM, AIS aims to significantly increase the mobility of young university students developing their Master's theses and doctoral dissertations on topics related to materia medica as a cultural and heritage legacy between 2027 and 2029. This mobility will also extend to researchers and stakeholders across the AIS Network, from museum curators to representatives of local councils, among many other profiles, fostering an exchange of best practices and knowledge in the study, conservation, musealization, and dissemination of the heritage of the European Route of Historic Pharmacies and Medicinal Gardens.

5. Finally, over the next three years, we will launch the 'AIS Trips' program, leveraging the national, regional, and local routes that will have been designed and implemented in the various territories. These are conceived as cultural experiences centred on the heritage sites along the European Route of Historic Pharmacies and Medicinal Gardens in each region. Visits to these sites will guarantee accessibility and inclusion, while integrating complementary activities such as gastronomic tastings, concerts, literary readings, and film screenings related to the history of medicine in that region and its culture. A strong emphasis will be placed on dialogue with local people, always fostering a community-based, gender-sensitive, and intergenerational approach. In this sense, the 'AIS Trips' programme represents not only travel but a curated set of cultural experiences.

4. Opinion of AIS director, Prof. Maria Luisa VÁZQUEZ DE ÁGREDOS PASCUAL, about AIS activities in Lithuania in 2024-2026 and evaluation.

AIS was extremely pleased that the 2nd Annual Forum was held in Kaunas, Lithuania. The work carried out there

under the coordination of our colleague Ona Ragažinskienė is outstanding and represents a true benchmark in research, route development, and dissemination of pharmaceutical heritage. In this respect, the organization of the 2nd AIS Annual Forum in Kaunas has been exemplary.

At the institutional level, the involvement of the Ministry of Culture, Vytautas Magnus University, the Lithuanian University of Health Sciences and the Lithuanian Pharmaceutical Association provides an ideal political framework for advancing future collaborations and joint actions with AIS. The Forum theme — "Pharmacy objects: an international bridge for science, culture, studies and the dissemination of scientific and humanistic knowledge. European Route of Historic Pharmacies and Medicinal Gardens" — successfully integrates health sciences and humanities highlighting the importance of interdisciplinarity as a key to addressing the knowledge, safeguarding, and proper scientific dissemination of pharmaceutical cultural heritage. This focus is evident in the various presentations that will be given within scientific the program, that demonstrates the broad participation of the AIS Network, including the in-person presence of numerous partner countries.

In addition to the aforementioned program, the 2nd Annual AIS Forum also includes meetings to define joint actions, as well as visits to outstanding heritage sites, which always offer valuable learning opportunities. Heritage, like people, can act as a fascinating mirror, and its enhancement in certain places (different from where we live and work) allows us to adopt new ideas and put them into practice in our home cities and communities.

The excellent programme developed in Kaunas for the AIS 2nd Annual Forum represents a new, vital, and exciting opportunity for learning and growth for the AIS Network in a country, Lithuania, that boasts a wealth of pharmaceutical heritage as part of its interesting and inspiring history, a history that in the last century has been a European example of resurgence, resilience, and identity. My sincerest thanks, once again to Ona Ragažinskienė, and also to Tauras Antanas Mekas, Director of the Lithuanian Museum of the History of Medicine and Pharmacy and his colleague Zenona Simaitienė, and the entire team: working with people and professionals of this calibre makes AIS what it aspires to be: a home and a family, whose shared goal is to safeguard a universal legacy embodying the most fundamental democratic values, all through culture and science. From our perspective, considering the current state of disintegration in Europe and the world, the AIS vision — aligned with that of the Council of Europe since the certification of the European Route of Historic Pharmacies and Medicinal Gardens in 2024 — is not only necessary but urgent. Undoubtedly, preserving historical memory through culture and shared heritage can contribute to social justice, collective resilience, and sustainable human development. AIS was founded with this purpose and we will continue to pave the way, transforming materia medica as a cultural legacy and living heritage into what it truly is:

...a lighthouse in the darkness.

2nd Annual Forum 'Aromas Itinerarium Salutis'

Pharmacy objects: an international bridge for science, culture, studies and the dissemination of scientific and humanistic knowledge.

The European Route of Historic Pharmacies and Medicinal Gardens - Cultural Route of the Council of Europe

16-17 April 2026 Kaunas, Lithuania

2-asis tarptautinis metinis forumas
„Aromas Itinerarium Salutis“

Tema: „Farmacijos objektai: mokslas, studijos, etnokultūra – tarptautinė jungtis mokslinių ir humanistinių žinių sklaidai AIS Europos istorinių vaistinių ir vaistinių sodų kelyje“

2nd International Annual Forum
“Aromas Itinerarium Salutis (AIS)”

Theme: “Pharmacy objects: an international bridge for science, culture, studies and the dissemination of scientific and humanistic knowledge”

The European Route of Historic Pharmacies and Medicinal Gardens, certified Cultural Route of the Council of Europe since 2024

16-17 April 2026 Kaunas, Lithuania
Programa / Programme

1-oji diena – 2026 m. balandžio 16 d, ketvirtadienis / DAY 1. Thursday, 16th of April, 2026		
VENUE 1: LSMU Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejus /Lithuanian Museum of the History of Medicine and Pharmacy		
ADDRESS: Rotušės a. 28, Kaunas, Lithuania		
9.00-10.00	Registracija	Registration
2-asis tarptautinis metinis forumas “Aromas Itinerarium Salutis” 2nd International Annual Forum 2nd “Aromas Itinerarium Salutis (AIS)”		
Posėdžio vadovai/Chair Prof. María Luisa Vázquez de Ágredos Pascual Ispanija / Spain Assoc. Prof. Dr. Tauras Antanas Mekas , Lietuva/Lithuania		
10:00-10:30	2-ojo AIS tarptautinio forumo 2026, Kaunas atidarymo ceremonija Prof. María Luisa Vázquez de Ágredos Pascual , AIS direktorė Dr. Rolandas Urbonas , Vytauto Didžiojo universiteto prorektorius mokslui ir inovacijoms Prof. Ramunė Morkūnienė , Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Farmacijos fakulteto dekanė Anželika Oraitė , direktorė, Farmacijos politikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministerijos Doc. Dr. Audronius Lukošius , Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos vyr. patarėjas, Lietuva Dr. Rima Balanaškieienė EIC ambasadorė, Europos inovacijų tarybos (EIC) valdybos narė, UAB „Aconitum“ farmacijos gamybos įmonės įkūrėja ir vadovė	Institutional Greetings and Opening Ceremony of the 2nd AIS International Forum 2026, Kaunas Prof. María Luisa Vázquez de Ágredos Pascual , Director of the AIS Dr. Rolandas Urbonas , Vice-Rector for Science and Innovation of Vytautas Magnus University Prof. Ramunė Morkūnienė , Dean of the Faculty of Pharmacy of the Lithuanian University of Health Sciences Anželika Oraitė , Director of the Pharmaceutical Policy Department under Ministry of Health of the Republic of Lithuania Assoc. Prof. Dr. Audronius Lukošius , Chief Advisor of the State Medicines Control Agency Dr. Rima Balanaškieienė , EIC Ambassador, Former Board Member at the European Innovation Council (EIC), Founder and CEO of Aconitum UAB
Plenarinė sesija I. Farmacijos objektų etnografinio paveldo apsauga, išsaugojimas ir informacijos sklaida nacionaliniu, regioniniu, tarptautiniu ir tarpžemyniniu mastu / Plenary session I. Protection, preservation of the ethnographic heritage of pharmaceutical objects on a national, regional, international and intercontinental scale		
10:30-10:45	Farmacijos paveldo objektų pažinimo, apsaugos ir išsaugojimo bei mokslinių ir humanitarinių žinių sklaidos aktualumas ateičiai Prof. María Luisa Vázquez de Ágredos Pascual , AIS direktorius ir Valensijos universiteto (Ispanija) paveldo direktorius, Ispanija	The relevance of the protection and preservation of pharmaceutical heritage objects and the dissemination of scientific and humanistic knowledge for the future Prof. María Luisa Vázquez de Ágredos Pascual , Director of AIS and Director of Heritage of the University of Valencia, Spain

10:45-11:00	Lietuvos veikla kuriant Europos Tarybos Europos istorinių vaistinių ir vaistinių augalų sodų kultūrinį maršrutą Prof. Ona Ragažinskienė , Simona Šimulytė , direktorė „LithuaniaBIO“	Lithuania's activities in creating the Council of Europe's European Route of Historic Pharmacies and Medicinal Gardens Prof. Ona Ragažinskienė , Simona Šimulytė , Director „LithuaniaBIO“
11:00-11:15	Šv. Jokūbo kelio sąsajos su Europos istorinių vaistinių ir vaistinių sodų veikla Lietuvoje Dr. Valdas Kilpys , Andrius Lukševičius , Vytauto Didžiojo universitetas, Šv. Jokūbo kelių asociacija Lietuvoje	Links between the Way of St. James and the activities of European Historic Pharmacies and Pharmacy Gardens in Lithuania Dr. Valdas Kilpys , Andrius Lukševičius , Vytautas Magnus University, Association of St. James ways in Lithuania
11:15-11:30	Portugalijos AIS maršrutas: tarp <i>Materia medica</i> , spalvų, dvasingumo ir maisto Catarina Miguel , Évora universitetas, Portugalija	The Portuguese AIS Route: between <i>Materia medica</i> , colors, spirituality, and food Catarina Miguel , Universidade Évora, Portugal
11.30-12.15	Atgaivos pertraukėlė	Refreshment brake
12:15-12:30	Jennerio vakcina Menorkoje Luis Jordán García , Balearų salų vaistinių kolegijos Menorkos viceprezidentas	The Jenner Vaccine in Menorca Luis Jordán García , Vice-president for Menorca of the College of Pharmacist of the Balearic Islands
12.30-12.45	Patentiniai vaistai Vidurio ir Rytų Europoje PhD Ana-Maria Gruia , Transilvanijos istorijos nacionalinis muziejus, Rumunija [nuotoliniu būdu]	Patent Medicines in Central and Eastern Europe Ana-Maria Gruia , National Museum of Transylvanian History, Romania [online]
12.45-13.00	Auksinio erelio vaistinės muziejaus vaidmuo pristatant Istorinių vaistinės etno paveldą Dr. Gabriella Vámos , Vengrijos nacionalinio muziejaus viešųjų kolekcijų centras-Semmelweis medicinos istorijos muziejus, biblioteka ir archyvas, Vengrija	The role of the Golden Eagle Pharmacy Museum in presenting the heritage of pharmacy Dr. Gabriella Vámos , Hungarian National Museum Public Collections Centre-Semmelweis Museum, Library and Archive of the History of Medicine, Hungary
I sesija. Menas, medicina ir ritualai istorinėse vaistinėse: nuo objekto iki novatoriško pasakojimo / Session I. Art, Medicine and Rituals in Historical Pharmacies: From Object to Innovative Narrative		
Posėdžio vadovai/Chair Simona Tardi , AIS Executive Secretary, Spain Cristina Expósito de Vicente , AIS Secretary, Spain		
13.00-13.15	Gydymo priemonės ir „Santa Maria della Scala“: XVII ir XVIII a. Romos moterų alchemikų palikimo apžvalga Prof. Maria Luisa Vázquez de Ágredos Pascual , Nuria Blaya Estrada , Maria Ángeles Vila , Ispanija	Remedies and poisons at Santa Maria della Scala: A Review of the Legacy of 17th and 18th Century Roman Women Alchemists Prof. Maria Luisa Vázquez de Ágredos Pascual , Nuria Blaya Estrada , Maria Ángeles Vila , Spain
13.15-13.30	Žodžiai, kurie gydo, buteliai, kurie dozuoja: nuo užkeikimų dubenėlių iki istorinės vaistinės Cristina Expósito de Vicente , Valensijos universitetas, Ispanija	Words that Heal, Bottles that Dose: From Incantation Bowls to Historical Pharmacy Cristina Expósito de Vicente , University of Valencia, Spain
13.30-13.45	Sibiu farmacijos istorijos muziejus (Rumunija) Ana-Maria Păpureanu , Farmacijos muziejus – Brukenthalio nacionalinis muziejus, Sibiu, Rumunija	The Pharmacy History Museum from Sibiu (Romania) Ana-Maria Păpureanu , Museum of Pharmacy-Brukenthal National Museum, Sibiu, Romania
13.45-14.00	Veikla už muziejaus ribų: senovės medicinos pristatymas kaip Lietuvos kultūros paveldo sklaida Doc. Tauras Antanas Mekas , Zenona Šimaitienė , Lietuva	Activities outside the Museum: the presentation of ancient medicine as dissemination of Cultural Heritage of Lithuania Assoc. Prof. Tauras Antanas Mekas , Zenona Šimaitienė , Lithuania
14.00-15.00	Pietūs	Lunch
15.00-16.00	Vizitas Europos Tarybos kultūros paveldo Asociacijos AIS Europos istorinių vaistinių ir vaistinių sodų objekte Lietuvos sveikatos mokslo universiteto Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejuje / Guided visit to the object Association AROMAS ITINERARIUM SALUTIS (AIS) - The European Route of Historical Pharmacies and Medicinal Gardens as “Cultural Route of the Council of Europe” since 2024 - at the Lithuanian University of Health Sciences Museum of the History of Medicine and Pharmacy. Moderators: Assoc. Prof. Tauras Antanas Mekas , Zenona Šimaitienė , Lithuania	
17:00-18:00	Vizitas į Lietuvos istorinę „Vilties“ vaistinę / Guided visit to the object of the historical Lithuanian pharmacy “Vilties” Moderators: Prof. Ona Ragažinskienė , Assoc. Prof. Vaidas Skyrius , Arūnas Šiaučiulis , General Director of Pharmacy “Vilties”	
19:00	Priėmimo vakarienė / Welcome reception - ADDRESS: Rotušės a. 28, Kaunas	

2-oji diena – 2026 m. balandžio 17 d, penktadienis / DAY 2. , Friday, 17th of April, 2026

“Farmacijos paveldo objektai mokslui, studijoms, žinių sklaidai ir AIS tinklo tarptautiniam bendradarbiavimui”/“Pharmaceutical heritage objects for science, studies, knowledge dissemination and AIS network International cooperation”

VENUE 2: Vytauto Didžiojo universiteto Senato salė / Vytautas Magnus University Senate Hall. ADDRESS: Daukanto g. 28, Kaunas

8.00-10.00	Registracija	Registration
8:00 13:00	Posterių pristatymas	Poster session
Posėdžio vadovai/Chair Alfredas Jomantas , Vedėjas, Kultūros paveldo departamento Tarptautinių ryšių ir paveldo sklaidos skyrius prie Lietuvos Respublikos Kultūros ministerijos / Head of the Division of International relations and heritage dissemination of the Department of Cultural Heritage Academician Prof. Habil. Dr. Audrius Maruška , Lietuva/Lithuania, Prof. Habil. Dr. Ona Ragažinskienė Lietuva/Lithuania		
09.00-14.00	Plenarinė sesija II. Nuo farmacijos objektų iki gyvosios žinios: jungiant paveldą, mokslą ir inovacijas / Plenary Session II. From Pharmacy Objects to Living Knowledge: Bridging Heritage, Science and Innovation	

09.00-09.30	Forumo Sesijos atidarymas Prof. Astrida Miceikienė , Vytauto Didžiojo universiteto prorektorė strateginei plėtrai ir finansams Alfredas Jomantas , Kultūros paveldo departamento Tarptautinių ryšių ir paveldo sklaidos skyriaus vedėjas Ivan Pérez Maroto , Ispanijos ambasados vadovo pavaduotojas Lietuvoje Dr. Rima Balanaškienė , EIC ambasadorė, Europos inovacijų tarybos (EIC) valdybos narė, UAB „Aconitum“ farmacijos gamybos įmonės įkūrėja ir vadovė	Opening Ceremony Prof. Astrida Miceikienė , Vice-Rector for Strategic Development and Finance of Vytautas Magnus University Alfredas Jomantas , Head of the Division of International relations and heritage dissemination of the Department of Cultural Heritage Iván Pérez Maroto , the Deputy Head of Mission at the Spanish Embassy in Lithuania Dr. Rima Balanaškienė , EIC Ambassador, Former Board Member at the European Innovation Council (EIC), Founder and CEO of Aconitum UAB
09.30-10.00	Fitocheminės medžiagos funkciniai maisto produktams, maisto papildams ir vaistams: perspektyvos ir iššūkiai Akademikas Prof. Petras Rimantas Venskutonis , Prof. Ona Ragažinskienė , Kauno technologijos universitetas, Vytauto Didžiojo universitetas, Lietuva	Phytochemicals for functional foods, nutraceuticals, and pharmaceuticals: Prospects and challenges Academician Prof. Petras Rimantas Venskutonis , Prof. Ona Ragažinskienė , Kaunas University of Technology, Vytautas Magnus University, Lithuania
10:00-10:15	Farmacijos paveldas ir inovacijos: tarptautinis mokslo, kultūros ir studijų tiltas Lietuvos sveikatos mokslų universitete Prof. Ramunė Morkūnienė , Prof. Valdas Jakštas , Lietuvos sveikatos mokslų universitetas, Farmacijos fakultetas, Lietuva	Pharmacy Heritage and Innovation: An International Bridge for Science, Culture, and Studies at the Lithuanian University of Health Sciences Prof. Ramunė Morkūnienė , Prof. Valdas Jakštas , Faculty of Pharmacy, Lithuanian University of Health Sciences, Lithuania
10:15-10:30	Vaistas visada randamas virtuvėje Laura Bolli Iribarren , Laura Rodríguez de Sala , Leandro Sala , LL Yuyos sodas, Argentina	Medicine is always found in the kitchen Laura Bolli Iribarren , Laura Rodríguez de Sala , Leandro Sala , LL Yuyos Garden, Argentina
10:30-11:00	Atgaivos pertraukėlė Posterių pristatymas	Refreshment brake Poster session
II sesija. Materia medica kaip pokyčių variklis: bendruomenių įtraukimas per komunikaciją, švietimą ir visą gyvenimą trunkantį mokymąsi / Session II. Materia medica as Drivers of Change: Engaging Communities through Communication, Education and Lifelong Learning		
11:00-11:15	Europos jungimas per etnografinius išgyvenimus: naujos kultūrinės patirtys SPICES-Aromas Itinerarium Salutis pagrindu: link tarpvalstybinio projekto Baltijos regione Maria Luisa Vázquez de Ágredos , Simona Tardi , Cristina Expósito de Vicente , Nuria Blaya Estrada , Ivana Lisi , Ispanija Lucian Cuiubus , Cosmina Timoce Mocanu , Rumunija	Connecting Europe through ethnographic survivals. New cultural experiences under SPICES-Aromas Itinerarium Salutis: towards a cross-border project in the Baltic region Maria Luisa Vázquez de Ágredos , Simona Tardi , Cristina Expósito de Vicente , Nuria Blaya Estrada , Ivana Lisi , Spain Lucian Cuiubus , Cosmina Timoce Mocanu , Romania
11:15-11:30	Torregrotta ir Niceto slėnis. Teritorijos biokultūrinė atmintis kaip svertas aktyvaus, išteklių turtingo ekonominės regeneracijos laboratorijos kūrimui Giuseppe Pandolfo , Torregrottos savivaldybė, Italija	Torregrotta and the Niceto Valley. Bio-cultural memory of the territory as a lever to launch an active, resource-rich economic regeneration laboratory Giuseppe Pandolfo , Municipality of Torregrotta, Italy
11:30-11:45	Kaip konkuruoti su juokingomis katėmis internete? Mokslo ir humanitarinių mokslų komunikacija vaistinės muziejuje XXI amžiuje Lukasz Pigoński , Lodzės vaistinės muziejus, Lenkija	How to Compete with Funny Cats on the internet? Communication of Science and Humanities in a Pharmacy Museum in the 21 st Century Lukasz Pigoński , Museum of Pharmacy in Łódź, Poland
11:45-12:00	Évora – 2027 m. Europos kultūros sostinė. Veiklos AIS kontekste. Catarina Miguel , Évora universitetas, Portugalija	Évora European Capital of Culture 2027. Activities in the framework of AIS Catarina Miguel , Universidade Évora, Portugal
12:00-12.45	Atvira diskusija. Link AIS veiksmų plano 2027–2029 link / Open discussion. Towards the AIS Action Plan 2027-2029. Moderator: Maria Luisa Vázquez de Ágredos Pascual	
12.45-13.45	6-oji AIS Generalinė asamblėja (<i>tik su kvietimu</i>) Moderuoja: Prof. Maria Luisa Vázquez de Ágredos Pascual , AIS direktorė, Simona Tardi , AIS atsakingoji sekretorė, Cristina Expósito De Vicente , AIS sekretorė, Ispanija	6th AIS General Assembly (by invitation only) Moderators Prof. Maria Luisa Vázquez de Ágredos Pascual , Director of the AIS, Simona Tardi , AIS Executive Secretary, Cristina Expósito De Vicente , AIS Secretary, Spain
13.45-14.15	Tarpinstitucinės sutarties VDU su AIS pasirašymas rektorato posėdžių salėje. Signing of the Inter-institutional Agreement between VMU and AIS in the Rectorate Meeting Room. ADDRESS: K. Donelaičio g. 58, II aukšte.	
14.00-15.00	Pietų pertrauka/Lunch break	
14.00-15.00	Transfer to VMU Botanical Garden	
15.30-16.00	Vizitas į Europos Tarybos kultūros paveldo Asociacijos AIS Europos istorinių vaistinių ir vaistinių sodų objektą - Vytauto Didžiojo universiteto Botanikos sodo Mokslo skyriaus Vaistinių ir prieskoninių augalų sektorių. Guided visit to the object Association AROMAS ITINERARIUM SALUTIS (AIS) - The European Route of Historical Pharmacies and Medicinal Gardens as “Cultural Route of the Council of Europe” since 2024—at the Vytautas Magnus University Botanical Garden Science Department Scientific sector of Medicinal and Aromatic plants. Moderators: Prof. Habil. Dr. Ona Ragažinskienė , Acad. Prof. Habil. Dr. Audrius Sigitas Maruška , Dr. Nerijus Jurkonis , Lietuva/Lithuania / VENUE 3: VMU BG Scientific sector of Medicinal and Aromatic plants. ADDRESS: Vilties g. 6A, Kaunas, Lithuania	

16.15-17.00	Garbės ceremonija. Oficialus AIS naujų narių pristatymas, narystės sertifikatų ir narių paskirties vietų lentelių įteikimas. / Honor Ceremony. Official presentation of AIS new members, delivery of Membership Certificates and Member Destination Plaques. VENUE 4: VMU BG GREENHOUSE, ADDRESS: Žiliberio g. 4, Kaunas, Lithuania (Oranžerija/greenhouse)
17.30-19.00	Santrauka ir išvados - Oficiali GALA vakarienė/Summary & Conclusions - Official GALA Dinner
19.00-19.30	Transfer to Kaunas center
	3-oji diena – 2026 m. balandžio 18 d, šeštadienis / DAY 3. Saturday, 18th of April, 2026 VENUE 4: Cultural program – Guest Delegation with a Guide Excursion to the Pažaislis Monastery and Church ADDRESS: T. Masiulio gatvė 31 52436 Kaunas · 8.0 km from center Kaunas, Lithuania
10:00-12:00	Cultural program – Guest Delegation with a Guide Excursion to the Pažaislis Monastery and Church

Posterių pristatymas – informacija	Poster presentation - details
Keraminis indas drakono kraujo milteliams laikyti Alejandra Gómez Martín, Antonio González Bueno , Ispanų farmacijos muziejus – Madrido Complutense universitetas, Ispanija	Ceramic jar to keep powder of dragon blood Alejandra Gómez Martín, Antonio González Bueno , Hispanic Pharmacy Museum-Complutense University of Madrid, Spain
Sustoję objektai, judantis mokslas. Triaca Magna kaip kultūrinis tiltas Doade (Beariz) kaimo vaistinėje Tomás José Sancho Candedo , Bearizo savivaldybė, Ispanija	Objects in Pause, Science in Motion. The Triaca Magna as a Cultural Bridge in the Rural Apothecary of Doade (Beariz) Tomás José Sancho Candedo , Municipality of Beariz, Spain
Santa María de Sobrado vienuolyno vaistinė. Gidas smalsiems lankytojams Miguel Alvarez Soaje , Santa María de Sobrado vienuolyno bičiulių asociacija	Pharmacy of the Monastery of Santa María de Sobrado. A guide for curious visitors Miguel Alvarez Soaje , Association of Friends of the Monastery of Santa María de Sobrado
Aromas del Turia po DANA Antonio José Morales Hernández , Riba-roja de Túrria savivaldybė	“Aromas del Turia” after the DANA Antonio José Morales Hernández , Municipality of Riba-roja de Túrria
La Magna. Vyresnio amžiaus studentai ir Aromas Itinerarium Salutis pasakojimo ieškotojai Nuria Blaya Estrada, Maria Luisa Vázquez de Ágredos , Ispanija	La Magna. Senior Students and Seekers of Aromas Itinerarium Salutis Narrative Nuria Blaya Estrada, Maria Luisa Vázquez de Ágredos , Spain
Vytauto Didžiojo universiteto nacionalinės vaistinių (aromatinių) augalų genetiškųjų išteklių kolekcijos mokslinė ir praktinė reikšmė Ona Ragažinskienė, Erika Šeinauskienė, Audrius Sigitas Maruška, Vilma Kaškonienė, Nerijus Jurkonis , Lietuva	Scientific and practical significance of the Vytautas Magnus University National Collection of Genetic Resources of Medicinal (Aromatic) Plants (MAPs) Ona Ragažinskienė, Erika Šeinauskienė, Audrius Sigitas Maruška, Vilma Kaškonienė, Nerijus Jurkonis , Lithuania
Ar vaistiniai augalai yra vaistinės objektas, ar gyvi organizmai? Vitalija Povilaitytė-Petri , Bruselio Sveikatos sodas, Belgija/Šiaurės šalių vasaros universitetas, Švedija Ona Ragažinskienė , Vytauto Didžiojo universitetas, Lietuva	Are medicinal plants objects of the pharmacy or living organisms? Vitalija Povilaitytė-Petri , Brussels Health Gardens, Belgium/Nordic Summer University, Sweden Ona Ragažinskienė , Vytautas Magnus University, Lithuania
Etnofarmacinis paveldas, susijęs su odos ligomis ir kosmetinėmis praktikomis Šiaulių rajone, Lietuvoje Urbonaitė D., Pranskuniene Z. , Lietuva	Ethnopharmaceutical heritage related to skin diseases and cosmetic practices in Šiauliai district, Lithuania Urbonaitė D., Pranskuniene Z. , Lithuania
Sideritis scardica Griseb. – nuo kultūrinio paveldo iki mokslinių tyrimų Dalia Urbonavičienė, Ona Ragažinskienė, Saulius Mickevičius, Marina Sidorenko , Vytauto Didžiojo universitetas	Sideritis scardica Griseb. from culture heritage to scientific field Dalia Urbonavičienė, Ona Ragažinskienė, Saulius Mickevičius, Marina Sidorenko , Vytautas Magnus University
Vaistiniai ir aromatiniai augalai. Nuo tradicinio naudojimo iki žemės ūkio Karolina Jackevičienė, Aušra Sinkevičienė, Ona Ragažinskienė , Lietuva	Medicinal and aromatic plants. From traditional use to agriculture Karolina Jackevičienė, Aušra Sinkevičienė, Ona Ragažinskienė , Lithuania

Forumo organizacinis ir mokslinis komitetas / Forum Organizing and Scientific Committee

Atsakingoji sekretorė/ Executive secretary **Simona Tardi**

Sekretorė / Secretary **Cristina Expósito De Vicente**

Organizacinis komitetas/ Organizing committee	Mokslinis komitetas/ Scientific committee
Pirmininkas/ Chairperson : Prof. Ona Ragažinskienė Nariai/ Members : Assoc. Prof. Tauras Antanas Mekas Assoc. Prof. Vaidas Skyrius Dr. Nerijus Jurkonis Erika Šeinauskienė Zenona Šimaitienė Eitvydas Ruškys Assoc. Prof. Vilma Kaškonienė PhD Student Karolina Jackevičienė PhD Student Justina Krukonytė - Racz Dr. Marina Sidorenko Dr. Dalia Urbonavičienė	Pirmininkė/ Chairperson : Prof. Maria Luisa Vázquez De Ágredos Pascual, Spain Nariai/ Members : Prof. Paolo Bertelli, Italy; Vidmantas Bezaras, Lithuania; Alfredas Jomantas, Lithuania Academician Prof. Ineta Dabašinskienė, Lithuania; Assoc. Prof. Tarik Catic, Bosnia and Herzegovina; Prof. Astrida Miceikienė, Lithuania; Prof. Ramunė Morkūnienė, Lithuania; Academician Prof. Audrius Sigitas Maruška, Lithuania; Alejandra Gómez Martín, Spain; Prof. François Ledermann, Switzerland; Dr. Rolandas Urbonas, Lithuania; Prof. Catarina Miguel, Portugal; Dr. Mária Pakucs, Romanian; Kristina Pandža, Croatia; Prof. Algimantas Paulauskas; Lithuania, Prof. Saulius Mickevičius, Lithuania; Prof. Ona Ragažinskienė, Lithuania

2-ojo AIS tarptautinio metinio forumo pranešimų santrauka

Objects in Pause, Science in Motion: The Triaca Magna as a Cultural Bridge in the Rural Apothecary of Doade (Beariz)

Tomás José Sancho Candedo
Beariz Council

Abstract: The Botica de Doade (Beariz, Spain), founded in 1885 by the Janeiro Ramos family, serves as a remarkable time capsule preserving over 4,000 historical pieces. This paper focuses on the Triaca Magna as a symbolic object that embodies an international bridge between ancient medical science and European rural tradition.

Originally formulated in the 2nd century BC and refined by Galen, the Triaca Magna was dispensed in the remote mountains of Galicia well into the 20th century. Through an analysis of the original porcelain jars and specialized pharmaceutical records found in the archive, this study explores the transition of the Triaca from a commercial “remedy economy” to what is now considered “packaged knowledge”.

The Triaca acts as a palimpsest where official science (documented in the family’s 19th-century pharmacopoeias) intersects with local humanistic values and oral traditions, such as the *Contos da Lareira*. The presence of this complex panacea, alongside exotic substances like whale spermaceti, reveals how a rural apothecary served as a scientific lighthouse, connecting local livestock-based economies with global pharmaceutical networks.

By integrating the Botica into the European Cultural Route *Aromas Itinerarium Salutis*, we argue that the Triaca is no longer a static relic but a living resource for scientific and humanistic dissemination. Its preservation *in situ* highlights the importance of keeping heritage within its original social context to maintain its essence and identity.

Keywords: Botica de Doade, Theriac Magna, Packaged knowledge, Rural apothecary, Cultural bridge, In situ heritage, Aromas Itinerarium Salutis.

Links between the Way of St. James and the activities of European Historic Pharmacies and Pharmacy Gardens in Lithuania

Valdas Kilpys¹, Andrius Lukševičius²

¹*Vytautas Magnus University Faculty of Catholic Theology, Lithuania*

²*Association of St. James ways in Lithuania*

Abstract: The European Cultural Routes Programme has been implemented by the Council of Europe since 1987 and is coordinated by the European Institute for Cultural Routes. Lithuania has joined 6 Council of Europe Cultural Routes. Since 2009, Member of the European Parliament Dr. Laima Liucija Andrikiienė, the initiator of the establishment of the Way of St. James in Lithuania, has joined the Friends of the Way of

St. James parliamentary group in the European Parliament. In the summer of 2012, the book „The Light of St. James Way“ was published in Lithuanian and English, which was distributed in Lithuania and abroad, and two additional editions of this book have been published.

In June 2013, the first pilgrimage cycle tour along the Way of St. James in Lithuania was organized, later organized annually - in 2014, 2015, 2016. In October 2013, the Association of Friends of the Way of St. James in Lithuania was created, which has over 70 members.

On May 31, 2016, the Lithuanian Association of Municipalities of St. James’ Way in Lithuania was established, which currently unites 24 Lithuanian municipalities:

In 2025, the second book “The Way of St. James in Lithuania and Its Pilgrims” (in Lithuanian and English, “Standart Impressa”, Vilnius; 624 p., book compiler – Dr. Laima Andrikiienė) tells about the Way of St. James stretching through Lithuania, or rather - about the Way of St. James. The St. James Way network in Europe, of which our Lithuanian St. James Way network has become a part, about the pilgrims who popularize this way, about the activities of the Association of Friends of the Way of St. James in Lithuania.

The Lithuanian St. James’ Way stretches for more than 1,000 km and is connected to the European international St. James’ Way network.

Keywords: Way of St. James, activities, Lithuania.

Activities of the Lithuanian Pharmaceutical Company UAB Aconitum: from tradition to innovation

dr. Rima Balanaškieienė
Aconitum UAB, Lithuania

Abstract: Founded in 1999, Aconitum Ltd. is one of the leading pharmaceutical companies in Lithuania, developing scientifically grounded solutions for health maintenance and disease management using plant-based and biologically active compounds. Since its establishment, the company has focused on integrating scientific research and manufacturing expertise, combining pharmaceutical, biomedical, and phytotherapy knowledge to create innovative products.

The company’s Scientific Board, collaborating with Lithuanian and international researchers, develops herbal medicines, biomedical preparations, and dietary supplements. Aconitum manages the entire product lifecycle – from active ingredient selection and scientific validation to final product development, manufacturing, and export to over 85 countries worldwide.

International expansion is supported by Aconitum Swiss, established in Switzerland, which reflects the highest European standards in quality, research, and innovation, and contributes to the development of advanced solutions in foreign markets.

A strategically significant focus is the patented epigenetic product line. Epigenetics research has shown that

environmental factors, including plant-based compounds, can influence human gene activity and switch genes “on” or “off.” Therefore, the epigenetic line products help support gene expression beneficial to health and maintain overall physiological balance.

Over more than 25 years, Aconitum has developed and manufactured over 800 medical products. The company operates under GMP, RVASVT, and HALAL standards, applying advanced and sustainable production technologies to ensure the highest quality at an international level.

Keywords: Innovation, Herbal preparations, Aconitum, Epigenetic line

Phytochemicals for functional foods, nutraceuticals, and pharmaceuticals: Prospects and challenges

Petras Rimantas Venskutonis¹, Ona Ragažinskienė²
¹*Kaunas University of Technology, Department of Food Science and Technology, Radvilėnų pl. 19, Kaunas LT-50254, Lithuania*
²*Botanical Garden of Vytautas Magnus University, Ž.E. Žiliberio str. 6, Kaunas LT-46324, Lithuania*

Abstract: Over millions of years of evolution, botanicals have elaborated biosynthetic pathways for secondary metabolites for various self-protective purposes. Over 10,000 phytochemicals, with their possible effects on health, have been discovered; however, only a small fraction have been studied in more detail. In the era of functional foods and nutraceuticals, the role of phytochemicals has increased. Numerous studies have demonstrated antioxidant, anticancer, cytotoxic, antimicrobial, vasodilating, and other effects of flavonoids and phenolic acids; terpenoids and steroids have been reported as antimicrobial, detoxifying, antirheumatic, and anti-malarial bioactives; while alkaloids have been studied mainly as neuropharmaceutical, anticancer, sedative, antimicrobial, and insecticidal compounds. This presentation focuses on several challenges related to the broader use of phytochemicals, primarily the importance of sound validation of their health benefits and techno-economic issues. In general, phytochemicals are present at low concentrations; therefore, their isolation and purification may be highly costly. Another critical challenge concerns the scientific evidence for their health benefits, including the precise mechanisms underlying their effects. The majority of studies have used in vitro assays, which are insufficient for developing new commodities with approved health claims. It is commonly accepted that sound scientific evidence may be obtained only by properly designed clinical studies. Therefore, among the >2500 items currently present in the EU health claim register, >2060 have not been authorized by the European Food Safety Authority. The most common reason for rejection is (citation) “Non-compliance with the Regulation because, based on the scientific evidence assessed, this claimed effect for this food has not been substantiated”.

Keywords: botanicals, phytochemicals, health benefits, functional foods, nutraceuticals, pharmaceuticals

Pharmacy Heritage and Innovation: An International Bridge for Science, Culture, and Studies at the Lithuanian University of Health Sciences

R. Morkuniene, V. Jakštas
Faculty of Pharmacy, Lithuanian University of Health Sciences

Introduction.

Since 1922, interdisciplinary national and international activities in pharmaceutical science and studies have been continuously developed at the Lithuanian University of Health Sciences. Over more than a century, the Pharmacy study program and the main research directions have evolved in response to scientific progress, healthcare policy, and societal needs. Despite these transformations across different historical periods, the fundamental mission—advanced pharmaceutical science, high-quality education, and contribution to public health—have remained consistent and significant.

The integration of pharmaceutical innovations and digital technologies into research and study programs ensures that the pharmacist of the 21st century remains a highly competent healthcare professional, capable of addressing emerging challenges and contributing to sustainable and effective healthcare systems. In recent years, increasing attention has been devoted to the preservation of pharmaceutical ethnocultural heritage, promoting Lithuanian and European cultural heritage related to the history of pharmaceutical science and Materia medica. These activities aim to safeguard historical knowledge, traditional practices, historical pharmacies, medicinal plant collections, while integrating them into contemporary academic, scientific, and public engagement initiatives. The synergy between historical heritage and modern technologies highlights the continuity of pharmaceutical knowledge—from traditional Materia medica to data-driven drug discovery, digital health solutions, and AI-supported pharmaceutical services.

Conclusions.

The activities of the Faculty of Pharmacy at Lithuanian University of Health Sciences are closely aligned with the strategy and core objectives of The Aromas Itinerarium Salutis Association – the European Route of Historic Pharmacies and Medicinal Gardens, certified as a Cultural Route of the Council of Europe since 2024.

Keywords: Pharmaceutical science, Pharmacy study, Lithuania.

Activities outside the Museum: the presentation of ancient medicine as dissemination of Cultural Heritage of Lithuania

Tauras Antanas Mekas, Zenona Šimaitienė
Museum of History of Medicine and Pharmacy of Lithuania (LSMU)

Abstract: The representatives from the Museum of History of Medicine and Pharmacy of Lithuania have been presenting ancient medicine in historical festivals for over 25 years

outside the Museum and being a member of The Club of Experimental Archaeology „Pajauta“.

As Club members we are among the main participants of the festival „Days of Live Archaeology in Kernavė“ which takes place in Kernavė every year on Statehood Day (The Coronation Day) on July 4-6. We also have participated and are participating in other historical events in Lithuania, Poland, France, Sweden, Norway, Finland, Latvia, and elsewhere.

Traditional Lithuanian medicine reflects a complex interaction between Baltic pagan beliefs, medieval European medical traditions, and local ethnobotanical knowledge. Through public demonstrations of herbal remedies, ritual healing elements, and historical medical tools, ancient medicine is transformed from archival knowledge into an accessible, experiential form of cultural communication. For a long time, healing knowledge was passed down by word of mouth, making documentation difficult, and only early documentation of the end of 19th century, more professional approach to studying Lithuanian Materia Medica in 20th century helped popularize this field.

The presentation of ancient medicine at historical festivals serves both educational and cultural functions. It enables diverse audiences to understand Lithuania’s relationship with nature and health and appreciate community - based approaches to healing.

Keywords: museum, historical festivals, presentations, folk medicine, heritage.

The role of the Golden Eagle Pharmacy Museum in presenting the heritage of pharmacy

Gabriella Vámos, PhD
Hungarian National Museum Public Collections Centre - Semmelweis Museum, Library and Archive of the History of Medicine

Abstract: The Golden Eagle Pharmacy Museum exemplifies how a former working pharmacy can be transformed into a museum that not only presents but also interprets the history of pharmacy. Opened in 1974 in a medieval building in the Buda Castle District, the museum was developed in alignment with the professional vision of the Semmelweis Museum of the History of Medicine, following a thorough process of heritage preservation and collection organisation. The reconstructed Baroque officina and the interior of the alchemist’s laboratory are more than mere attractions; they offer a spatial representation of the scientific independence and European integration of pharmacy. The furniture, pharmacy vessels, mortars, manuscripts, printed sources, and commercial documents collectively demonstrate the dual nature of pharmacy: it is both a practice rooted in natural science and a significant cultural and social phenomenon. Additionally, the building’s exposed wall paintings and historical layers enhance the interpretive framework, illustrating how the pharmacy stands at the intersection of urban life, commerce, faith, and science. The Golden Eagle Pharmacy Museum underscores that pharmaceutical objects are not merely relics of the past; they are tangible forms of knowledge.

Keywords: pharmacy museum, Golden Eagle Pharmacy Museum, pharmacy in the Baroque, Buda Castle, alchemy

Remedies and poisons at Santa Maria della Scala. Revisiting the legacy of the female alchemists of 17th and 18th century Rome

Ma. Luisa Vázquez de Ágredos^{1,4*}, Pascual, Nuria Blaya Estrada^{2,4}, Ma. Ángeles Vila³
¹*Universitat de València*, ²*Florida Universitaria*,
³*Contemporary visual artist*, ⁴*Aromas Itinerarium Salutis*

Abstract: The spezieria of Santa Maria della Scala, in Rome, was the subject of a succession of research projects promoted by the Universitat de València between 2014 and 2024. The results we obtained in this unique historical pharmacy in the Roman neighborhood of Trastevere led to the origin of the European Route of Historic Pharmacies and Medicinal Gardens - Cultural Route of the Council of Europe, and can be considered the starting point of new interior narratives, which connect on many and very diverse levels with the city, society and culture of Rome during the 17th, 18th and 19th centuries.

This contribution explores one of these narratives and connections; it does so by presenting a selection of substances that were widely used as medicine, and also as poison, in Renaissance and Baroque Italy, which are still preserved in this old spezieria, which was active until 1954. The gender studies we have conducted on these substances link them to the knowledge and recipe books used by wise women of the Roman Baroque, who possessed extensive knowledge of medicine, alchemy, and astrology. Their practices connected them to their predecessors, who exercised this same knowledge during the Renaissance in Sicily, Florence, Rome or Venice, eventually compiling it in highly important recipe books. Many of these women, however, were silenced by history, and others went down in the annals of time as witches who were condemned and executed in emblematic locations such as Campo de’ Fiori in Rome. The gender studies of historic pharmacies promoted by Aromas Itinerarium Salutis combine historical research with storytelling and contemporary art, aiming to rewrite history and connect it with Europe, making it accessible to all citizens.

Keywords: Aromas Itinerarium Salutis; Santa Maria della Scala; gender studies; women, alchemy.

How to Compete with Funny Cats on the Internet? Communication of Science and Humanities in a Pharmacy Museum in the 21st Century

Łukasz Pigoński
Museum of Pharmacy in Łódź

Abstract: The history of pharmacy occupies a unique space, of being both very hermetic and common at the same time. It is based on hard science and specialist knowledge on one hand, on the other, however, health is a common concern of every human. Consequently, when presented in approachable manner, history of pharmacy has immense capacity to inspire and interest. The pharmacy objects provide a tangible way for

interacting with the past of the field. However, if the objects constitute the bridge, the stories that they tell are its pillars. In my article I will outline observations and experiences from the team at the Museum of Pharmacy in Łódź regarding our efforts to reach the wider public.

Whether it is illuminating uranium glass with UV light, or preparing anecdotes and quizzes, engagement and interactivity are instrumental in communication of culture and education. We have observed that reaching out beyond typical Museum activity, eg. participation in events outside of Museum walls is a great way to inform the public of the importance and value of culture and science. Just as important is international and interdisciplinary cooperation – best illustrated by the contemporary art exhibition Pharmacognostic Atlas, which was a joint effort by our Museum, the InLodz21 team, the embassy of Lithuania, and the Aromas Itinerarium Salutis network. The pieces from Lithuanian, Spanish and Polish artists were a bridge connecting different countries but also art and science, expanding the scope of our offer and thus, our outreach.

Keywords: pharmacy museum, museology, popularization of history, interdisciplinary approaches in education, art in museum spaces,

***Sideritis scardica* Griseb. from culture heritage to scientific field**

Dalia Urbonavičienė^{1,2}, Ona Ragažinskienė^{1,3}, Saulius Mickevičius², Marina Sidorenko¹

¹Institute of Natural and Technological Sciences, Vytautas Magnus University, ²Vytautas Magnus University, Faculty of Natural Science, ³Vytautas Magnus University, Botanical Garden

Abstract: *Sideritis scardica* Griseb. is the internationally accepted name (WFO Plant List, 2023) for *Herba Sideritis*, commonly known as Greek mountain tea. This species represents a meaningful intersection of cultural heritage and contemporary scientific research. Traditionally consumed in Balkan and Mediterranean regions, *S. scardica* has long been valued for its distinctive aroma and reputed health-promoting properties. Deeply embedded in local rituals, folk medicine, and everyday practices, it forms an important element of intangible cultural heritage transmitted across generations.

The concept “*Aromas Itinerarium Salutis*” (AIS) frames *S. scardica* as both a symbolic and practical journey of aromas toward health, tracing its transition from traditional knowledge to modern scientific validation. Recent advances in phytochemistry, pharmacology, and food science have renewed scientific interest in this endemic species. Studies reveal a rich profile of bioactive compounds, including phenolic acids, flavonoids, and essential oils, associated with antioxidant, anti-inflammatory, neuroprotective, and antimicrobial activities. These findings provide an evidence-based reinterpretation of traditional uses.

An important development in Lithuania was the introduction of *S. scardica* as an introduced plant in the Scientific Sector of Medicinal (Aromatic) Plants at the Botanical Garden of Vytautas Magnus University in 2015. This initiative enabled systematic research and educational activities while supporting biodiversity conservation beyond the species’ native range. Integrating cultural narratives with experimental research

highlights *S. scardica* as a model for transforming traditional aromatic plants into scientifically grounded resources for health, sustainability, and human wellbeing.

Keywords: *Sideritis scardica* Griseb., traditional, aromatic, research, AIS

Ceramic jar to keep powder of dragon blood

Alejandra Gómez Martín, Antonio González Bueno
Hispanic Pharmacy Museum, Complutense University of Madrid

Abstract: The Hispanic Pharmacy Museum, located in the Pharmacy Faculty of Complutense University of Madrid (Spain), is formed by a huge and precious collection of 12.000 objects in relation with the history of pharmacy, the conservation, the elaboration and the dispensation of medicines from the antique times to 20th Century.

In December of 2026, we will celebrate our 75th anniversary. So, for this presentation in the 2nd Annual Forum of Aromas Itinerarium Salutis, we have chosen a special object which has an important link with the beginning of our history and with the cultural route of medicinal gardens and historic pharmacies.

A few years before of the opening of the museum in 1951, the furniture of XVIII century of Gibert’s Pharmacy of Torredembarra (Catalonia. Spain) was bought and installed in the future museum. The pharmacy was completed with the pottery of other pharmacy of the 18th Century, Ferrer’s Pharmacy. The inside of this pottery was analyzed by the team of chemists, physicists and historians who founded Aromas Itinerarium Salutis.

For this reason, we have selected one of these ceramic jars (MFH 667) made in the town of Bañolas with its typical decoration of laces, leaves and flowers on the white ceramic with the name of the medical plant writes on the designed oval. In this case, it is written “Pulv. Sang. Dracon” which means powder of dragon blood.

Dracaena draco (L.) L. is a Canarian Island tree, called DRAGO, which has a medical use. Infusions of its fruit and its sap were used like healing agent, for the treatment of burns, antitussive, analgesic and anti-inflammatory.

It should not be confused with cinnabar, which is of mineral origin (mercury sulfide) and was also called dragon’s blood by Dioscorides.

Keywords: university, museum, pharmacy, history

Patent Medicines in Central and Eastern Europe

Ana-Maria Gruia
National Museum of Transylvanian History

Abstract: The paper analyzes the patent medicines in the History of Pharmacy Collection of the National Museum of Transylvanian History in Cluj-Napoca (Romania), focusing on pharmaceutical inventions adopted from Europe as well as cases of local innovation in the field. The patent medicines sold in Transylvania reveal the direction of influences in the field of pharmacy between the 17th and the 20th century and the personalities who left their mark by inventing particularly famous or effective drugs.

Keywords: history of pharmacy, patent medicines, Transylvania, museum objects

“Aromas del Turia” after the DANA

Antonio Jos Morales Hernández, Esther Gómez Laredo
Riba-roja de Túria Town Hall

Abstract: The DANA of October 29, 2024, had a major impact on the Riba-roja de Túria area, which was affected by the flooding of the Turia River and the Poyo ravine. All of this has impacted the initiatives and projects planned within the framework of the “Aromas del Turia” route. However, we are a resilient community, and in addition to our own reconstruction efforts, we have carried out other actions to contribute knowledge to the biocultural memory of Aromas Itinerarium Salutis.

In this regards, it is worth mentioning the publication of local floral biodiversity (Morales et al., 2025) and the associated itineraries. Among these, the one carried out with a gender perspective, highlighting the medicinal qualities of our flora, stands out.

On the other hand, we continue working on enabling the medicinal garden of the Arabic Tower and creating actions to promote tourism in the recovered natural environment.

Keywords: “Aromas del Turia”, DANA, biodiversity, itineraries, medicinal garden.

Words that Heal, Bottles that Dose: From Incantation Bowls to Historical Pharmacy

Cristina Expósito de Vicente
University of Valencia (Spain); AIS

Abstract: This paper proposes a dialogue between two material traditions of healing—the Jewish incantation bowls of Late Antiquity and the objects of historical pharmacy—through a shared concept: the effective text. Incantation bowls preserved in international museum collections combine ceramic support and ritual writing in Aramaic to produce a therapeutic and apotropaic effect. In them, the inscribed word is not merely descriptive but performative and magico-ritual: it protects, expels, and restores bodily and social order within the domestic sphere.

In parallel, the containers and practices of historical pharmacy articulate another form of effective textuality: labels, prescriptions, and procedures that codify knowledge, dose substances, and ensure the reproducibility of treatment. Here, writing functions as an instrument of standardization and control within an institutional and professional framework.

By comparing these objects—Jewish ritual bowls (British Museum) and pharmaceutical vessels (Pharmacy of Santa Maria della Scala, Rome)—the paper explores the transition from domestic and apotropaic spaces to regulated institutions to produce therapeutic knowledge. In both cases, curative efficacy is constructed through the relationship between object, writing, and authority: rabbinic or ritual in the first case; scientific in the second.

This approach aims to highlight continuities and transformations in the material culture of healing, where ritual practices

constitute an early foundation, and to propose a new framework for museographic interpretation within international itineraries of tangible and intangible pharmaceutical heritage.

Keywords: Material culture of healing, Incantation bowls, History of pharmacy, Effective text, Museum interpretation.

Medicine is always found in the kitchen-mortars and pestles

Iris Laura Rodríguez de Sala, Leandro Sala
Llyuyos Medical Garden, Villa Elisa, Entre Ríos, Argentina.

Abstract: From the garden to the table, from nature to health, an object of culinary and medicinal use that has been used and is used since the cradle of civilizations as ancient as they are isolated from each other.

The Mortar and pestle. Different shapes and materials but the same use: simple, economical, and one that has not been surpassed with current technology.

Symbol of medicinal preparations, alchemy, master recipes, scientific professional dedication and love of home.

The medicinal or nutritional properties are released from the ingredients by the gentle act of crushing or beating different elements or mixtures of them; sometimes the gentleness can become energetic and controlled depending on the purpose we seek and the hardness of what we use.

Let’s briefly explore world history and geography to focus on the ancestral pre-Columbian American use, and the current use in our medicinal garden.

We’ll tell you about how we use the mortar to prepare our cough syrup and its recipe.

We visited a major hospital in Argentina located in the suburbs surrounding Buenos Aires city, where mortars are in use in its laboratories.

In our city, Villa Elisa in the province of Entre Ríos, we visited the laboratory and pharmacy of its hospital, a pharmacy, a private biochemical clinical analysis laboratory, a dental office, one of the producers of natural cosmetics, carpentry school and ceramic workshops where the mortars are manufactured.

We will see their mortars and the use they give them.

Keywords: mortars, crushing, medicinal garden, ancestral object, molcajete, mortero

Medicinal and aromatic plants: from traditional use to agriculture

Karolina Jackevičienė¹, Aušra Sinkevičienė¹, Ona Ragažinskienė²

¹Department of Agroecosystems and Soil Sciences, Vytautas Magnus University, ²Botanical Garden, Vytautas Magnus University, Kaunas, Lithuania

Abstract: As the pharmaceutical industry, which depends on medicinal and aromatic plant raw materials, expands, the demand for these plants is also growing. According to data from the World Health Organization (WHO) (2019), more than 80% of the world’s population uses traditional folk medicine, most of which consists of plant-based preparations. Plants ac-

accumulate biologically active substances that are widely used not only in medicine, pharmacy, veterinary medicine, and the cosmetics industry, but also in agriculture (Mohaddab, 2022). The main goal in agriculture is to identify synergies between different but complementary plants that can grow together, producing better results than when grown separately. The productivity of multifunctional crops is often higher than that of single-species crops (Gill et al., 2009). Multifunctional cultivation ensures sustainable farming and higher crop productivity (Haberl, 2011).

A stationary field experiment is being conducted at the Science Department of the VMU Botanical Garden in the Medicinal and Aromatic Plants Science Sector.

The object of the study - *Zea mays* L. (a 'Pioneer' hybrid) with medicinal and aromatic plants: *Calendula officinalis* L., *Nigella damascena* L., *Silybum marianum* L.

Hypothesis of the stationary field experiment: it is likely that growing corn together with medicinal and aromatic plants will improve their productivity and quality, and this interaction will improve soil properties and reduce weediness of crops.

Objective of the study: to determine and evaluate the interaction between corn and medicinal and aromatic plants and its effect on soil properties in multifunctional agroecosystems.

Keywords: medicinal and aromatic plants, agriculture.

Pharmacy of the Monastery of Santa María de Sobrado: a guide for curious visitors

Miguel Álvarez Soaje

Association of Friends of the Monastery of Santa María de Sobrado

Abstract: This guide, published in 2026, offers a historical and cultural journey through the former pharmacy of the Cistercian Monastery of Sobrado, one of the most distinctive spaces within Galicia's artistic and spiritual heritage, (which was declared as a World Heritage Site by UNESCO in 2015). Through an accessible and rigorously documented narrative, the work reconstructs the role of European monastic pharmacies as centers of therapeutic knowledge, community care, and the transmission of learning linked to traditional medicine, botany, and the use of aromas within the monastic setting.

Its contents address the organization of a monastic pharmacy; its most characteristic objects: albarellos, jars, bottles, scales, pharmacopoeias, handwritten formularies, mortars, weights, etc; noteworthy examples of which are preserved in the monastery's pharmacy-museum; the most commonly used plant-based remedies; the alcoholic beverages produced in its alembics (Chartreuse, Benedictine liqueur, beers, and wines); the most widely used formularies and pharmacopoeias according to surviving historical documentation; the spiritual role of these pharmacies; and, ultimately, their contribution to European therapeutics.

The guide reviews the historical evolution of this pharmacy, the monk-apothecary, the remedies prepared from medicinal plants and aromatic substances, as well as the social and spiritual context in which this activity developed along the Camino de Santiago between the 17th and 19th

centuries. At the same time, it invites readers and visitors to view monastic pharmacies not merely as museum spaces, but as living testimonies to the relationship between health, nature, and spirituality. Presented within the framework of the 2nd Itinerarium Salutis Forum on Aromas in Kaunas, this publication forms part of a broader reflection on the historical itineraries of pharmacy, aromas, and healing in Europe.

Keywords: Monastic pharmacy, History of Medicine, History of Pharmacy, Cultural Itineraries, St. James's Way.

Scientific and practical significance of the Vytautas Magnus University National Collection of Genetic Resources of Medicinal (Aromatic) Plants

Ona Ragažinskienė, Erika Šeinauskienė, Audrius Sigitas Maruška, Vilma Kaškonienė, Nerijus Jurkonis
Vytautas Magnus University

Abstract: Since 1924, the Botanical Garden of Vytautas Magnus University (VMU) has been conducting research on the introduction and chemical properties of medicinal and aromatic plants (MAPs), addressing issues related to the conservation, enrichment, and rational use of plant diversity and resources. Since 1994, a scientific collection of promising medicinal and aromatic plant national genetic resources (NPGR) has been systematically developed. This collection represents an important component of Lithuania's national plant genetic resources and has both fundamental and applied significance. Currently, the collection comprises 64 species of medicinal and aromatic plants that are cultivated and investigated under ex situ conditions. Based on this long-term scientific activity, VMU has been officially designated to perform national genetic resource functions for medicinal and aromatic plants (reference to ministerial order: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.94B49CE28DBE/MfwgAbCeJf>).

Between 1994 and 2026, the selection of medicinal and aromatic plants for the NPGR collection has been carried out within the framework of project-based scientific research, focusing on biologically active compounds. These activities have been implemented through integrated interdisciplinary research in collaboration with scientists of the VMU Faculty of Natural Sciences, Cluster F-08-03.

The results of long-term scientific activity are reflected in 350 bibliographic records, including 150 scientific publications in peer-reviewed international journals indexed in *Web of Science* and *Scopus*. Books and monographs account for approximately 16%, while doctoral and habilitation dissertations comprise about 9% of the total output.

The analysis of publications and literature sources indicates that research on medicinal and aromatic plants at the VMU Botanical Garden has been systematically documented since the early 20th century. This long-standing scientific heritage, spanning several decades, highlights the importance of the MAP collection for biodiversity conservation, scientific development, higher education, training, and public awareness.

Keywords: medicinal plants, national plant genetic resources, long-term scientific research

TORREGROTTA and the Niceto Valley. Bio-cultural memory of the territory as an incentive to launch an active, resource-rich economic regeneration laboratory

Giuseppe Pandolfo, Francesco Alessandro Pandolfo
Comune di Torregrotta

Abstract: In 2025, in Sicily, the Municipality of Torregrotta launched a process of cultural and tourism regeneration based on the shared bio-cultural memory that characterizes the settlements overlooking the Niceto river basin. The starting point of this regenerative process is the awareness that the area holds a common Social and Territorial heritage, linked to the physical configuration of the land and to the ensemble of historical events, experiences, ways of life and shared working practices developed by the population over time. These elements have left cultural traces and collective imaginaries, shaping and consistently identifying the communities within the Niceto area.

The guiding element of this process is the preservation and dissemination of scientific and humanistic knowledge related to a distinctive ethnographic heritage and a rich artistic legacy. This includes a seventeenth-century apothecary with an outstanding collection of Renaissance pharmaceutical jars, bearing witness to the evolution of *materia medica*, apothecary practice, and the circulation of medical-scientific knowledge within the Mediterranean and European contexts.

Respecting local traditions and through the application of Good Practices, the Municipality of Torregrotta enhances its botanical, agricultural, tourism and cultural resources while opening up to collaboration with other municipalities of the Niceto Valley. In doing so, it promotes forms of sustainable tourism that are economically attractive and that strengthen local identity throughout the Valley.

Torregrotta aims to foster scientific, cultural and territorial cooperation, taking on the role of a catalyst for the dissemination of the values of the European Route of Historic Pharmacies and Medicinal Gardens (AIS) at regional, European and intercontinental levels.

Keywords: Torregrotta; Niceto Valley; bio-cultural memory; cultural regeneration; sustainable tourism

La Magna. Senior Students and Seekers of Aromas Itinerarium Salutis Narratives

Nuria Blaya Estrada¹, María Luisa Vázquez de Ágredos Pascual²

¹Florida Universitària, ²Universitat de València

Abstract: A cultural route is far more than a journey through different places. It is a voyage through the stories embedded in heritage resources, converging into a shared narrative that gives them value and meaning. Yet this narrative truly begins only when the route is walked and experienced. Only then can we test its appeal and the coherence of its storytelling. Florida Universitària, a founding member of Aromas Itinerarium Salutis, has contributed to this process through the senior students of La Magna, its senior university programme. Their curiosity about everything related to the Route led them to

undertake two pilot itineraries even before it was certified by the Council of Europe. In 2022, they explored "*Science and Belief. Il percorso dello speciale a Roma*", engaging with a narrative that began in the medical area of the Roman Forums and, from Tiber Island, traced the presence of pharmacies and medicinal gardens in the *spezieria* of Santa Maria della Scala and the monastery of Santa Cecilia in Trastevere. In 2024, they inaugurated "*Aromas of Another Rome. Art, Mythology and Nature*", venturing into Ciociaria to discover the Certosa di Trisulti and its remarkable historic pharmacy, alongside cultural and gastronomic experiences in Collepardo, known as the village of herbs. In 2025 we explored gardens, citrus groves, thermal baths, laboratories and alchemical symbols across Tuscany, in the villas of Castello and Pratolino, and in Montecatini and Pistoia. And we will continue in 2026 with gardens, pharmacies, literature, alchemy and poisons, inaugurating a new itinerary through Mantua and Verona. Lived journeys. Shared narratives.

Keywords: Cultural Route, senior students, historic pharmacies, medicinal gardens, experiential heritage.

Ethnopharmaceutical heritage related to skin diseases and cosmetic practices in Šiauliai district, Lithuania

Urbonaitė D., Pranskunienė Z.
Lithuanian University of Health Sciences

Introduction. Modern ethnopharmaceutical research remains relatively scarce in Europe, including Lithuania. The purpose of this study was to evaluate ethnopharmaceutical heritage related to the treatment of skin diseases and cosmetic use in Šiauliai District, Lithuania, and to assess the compliance of traditional medicinal plant use indications with European Union herbal monographs.

Methods The study was conducted from June–September 2024 to June–September 2025 in Šiauliai District, Lithuania. Ethno data were collected using semi-structured interviews. Participants were selected using the snowball sampling technique. Documented indications for medicinal plant use were compared with European Union herbal monographs.

Results. A total of 36 respondents aged 40–87 years were interviewed. The study documented 81 plant species belonging to 46 botanical families and 13 species of animal origin used for the treatment of skin diseases and cosmetic purposes. Ethnopharmaceutical knowledge was primarily transmitted through family traditions, with 59.2% of respondents reporting that they acquired this knowledge from parents or grandparents. The most commonly cited medicinal plants were *Plantago major* L. (97.2%), *Aloe vera* Mill. (97.2%), and *Matricaria recutita* L. (94.6%). Of the 81 recorded plant species, 41 (53.9%) were not included in herbal monographs, and only 15 species (19.7%) were used in accordance with approved medical indications for skin diseases.

Conclusions. Ethnopharmaceutical heritage related to skin diseases treatment and cosmetic practices remains an important part of everyday self-care in the Šiauliai region. Many plant species are used without European Medicines Agency-approved medical indications, relying solely on traditional and folk knowledge.

Keywords: ethnopharmacy; skin diseases; cosmetics; traditional medicine; **Šiauliai**

The pharmacy history museum from sibiu (romania) – over 530 years of history in one place

Ana-Maria Păpureanu

Brukenthal National Museum Sibiu (Romania)

Abstract: The Pharmacy History Museum in Sibiu has been part of the Brukenthal National Museum since the collection was initiated in 1949. The reason why the Brukenthal Museum was chosen as guardian of these historical objects is not accidental, being the first museum officially opened in Romania, in 1817, but the location of this museum was the decisive factor. Sibiu is the city with the richest tradition in the Transylvanian area in terms of the development of health institutions, starting with the 13th century. The council of the Sibiu commune – Villa Hermannii or Cybinium – founded a communal hospital in 1292. The first documented pharmacy in Sibiu and also from current day territory of Romania, is the pharmacy from 1494, mentioned under the name of “city pharmacy”.

The premises for the establishment of this museum were triggered by the nationalization of pharmacies as a result of Law 352 of April 2, 1949, the units being divided into two categories: those that became state property and continued to operate as such and those that were closed after nationalization. The inventory of nationalized pharmacies included numerous objects, which through their history and scientific-technical importance traced the evolutionary line of the development of this noble profession in Romania. Since 1950, over 70 pharmacies, pharmaceutical offices, and medical institutions located in 32 localities throughout the country have responded to the regulatory act. The presentation will map out objects of historical value from all over Romania.

Keywords: Pharmacy Museum, Brukenthal Museum, museum collection

Connecting Europe through ethnographic survivals. New cultural experiences under SPICES-Aromas Itinerarium Salutis: towards a cross-border project in the Baltic region

Ma. Luisa Vázquez de Ágredos^{1,2*}, Simona Tardi^{1,2}, Cristina Expósito de Vicente^{1,2}, Nuria Blaya Estrada^{3,4}, Ivana Lisi⁴, Lucian Cuiibus^{2,5}, Cosmina Timoce Mocanu⁶

¹Universitat de València, ²Aromas Itinerarium Salutis

³Florida Universitaria, ⁴Associazione Noi Amiamo Col-lepardo, ⁵USAMV Cluj-Napoca

⁶Academia Rumana, Sede de Cluj-Napoca

Abstract: The *European Route of Historic Pharmacies and Medicinal Gardens* aims to highlight traditional medicine, which can still be traced in rural European communities. This intangible heritage is at risk, yet it is key to ancestral worldview, cultural identity, social cohesion, and human

development in a Europe that needs to return to its roots to reconnect and foster alliances, intercultural dialogue, and peace. SPICES: *The Sensory Landscapes of Hygeia in Europe (taste, smell & memory)* was a European Cross-Border Cooperation Project under the direction of Aromas Itinerarium Salutis, and within the framework of the European Heritage Days joint action of the Council of Europe and the European Union. The overall aim was to preserve and value the importance of *materia medica* in Europe as a natural and cultural heritage, both tangible and intangible. To achieve this, the project applied a gender, intergenerational, and community participation approach.

The outcome of ‘SPICES’, in addition to an initial documentary available on our website, seeks to promote new narratives based on highlighting the value of European rural communities as repositories of immensely valuable cultural legacies. Beyond promoting the Oral History Archives of Aromas Itinerarium Salutis, the project aims to revitalize the circular and sustainable economy of areas affected by depopulation through “human-scale” cultural tourism grounded in an anthropological perspective, community participation, and social resilience. The results of SPICES I are replicable in other cross-border European territories, such as the Balkans, where ethnographic traditions surrounding *materia medica* remain remarkably alive in contemporary Europe.

Keywords: Aromas Itinerarium Salutis; Spices; European Heritage Days; cross-border European projects; ethnographic knowledge, sustainable cultural tourism, identity and social resilience

Lithuania’s activities in creating the Council of Europe’s European Route of Historic Pharmacies and Medicinal Gardens - a cultural route

Ona Ragažinskienė^{1,3}, Ma. Luisa Vázquez de Ágredos^{2,3}

¹Vytautas Magnus University, Kaunas, Lithuania

²Universitat de València

³Aromas Itinerarium Salutis

Abstract: Since the Aromas Itinerarium Salutis (AIS) – The European Route of Historic Pharmacies and Medicinal Gardens was certified by the Council of Europe in 2024, Lithuania has established itself as a strategic node in the Baltic area. The country has enthusiastically embraced the cultural and participatory approach of the Route, which promotes dialogue between science, study, memory, and the environment through the enhancement of *Materia medica*. The first official memberships — the Museum of the History of Lithuanian Medicine and Pharmacy and the Scientific sector of Medicinal (Aromatic) plants of Botanical Garden of Vytautas Magnus University in Kaunas; second 2025 — Historic Pharmacies *Širdažolė* (Vilnius) and Valerijonas (**Šiauliai**), third 2026 - Viečkšniai Pharmacy Museum (Mazeikiai district).

Two years of synergistic scientific, study, cultural and institutional work were:

- The on-site work week in Lithuania, held from 2 to 6 April 2025, was part of the strategic activities of AIS aimed at consolidating and expanding the international network of the European Route of Historic Pharmacies and Medicinal

Gardens – Cultural Route of the Council of Europe.

- At the AIS General Assembly (27 - 02, 2025) prof. habil. dr. Ona Ragažinskienė was confirmed as a member of the scientific committee from Lithuania.
- The AIS national working group in Lithuania was created – a coordinating structure designed to ensure the active and organized participation of the national network in the activities of the Route; the exhibition “Materia Medica” was organized, 03-04, 2025);
- The 25th International Scientific – Practical conference was organized *BALTPHARM FORUM 2025: Transformation towards Sustainable Pharmacy: from Tradition to Innovation*.
- The initiative was part of a broader calendar of events that included AIS participation in the 31st Conference “*Human and Nature Safety*” (Vytautas Magnus University, 7–9 May 2025), focused on the relationship between health, environment, and culture
- The XXVII International Scientific-Practical Conference “*Pharmacy News 2025*”, as part of the annual Pharmacy Days summer event (28–29 June 2025).
- On October 14, 2025 Meeting of the members of the AIS Lithuanian working group with the heads of the Department of Cultural Heritage of the Ministry of Culture of the Republic of Lithuania and the Council of Europe Cultural Routes expert, Prof. Mike Robinson.
- 2nd AIS Annual Forum, to be held on 16–17 April 2026 in Kaunas, Lithuania is dedicated to the theme “*Pharmacy objects: an international bridge for science, culture, studies and the dissemination of scientific and humanistic knowledge*”.

Keywords: Lithuania, AIS, activities.

The Jenner Vaccine in Menorca

Jordán García. L.

Community Pharmacist, volunteer at the Fundació Hospital Isla del Rey, PhD student at the Universitat de les Illes Balears (UIB), Vice-president for Menorca of the College of Pharmacist of the Balearic Islands (COFIB).

Hospital Ilia del Rei, Maó, España.

Abstract: The medical history of Menorca holds significant relevance within the international circulation of scientific and medical knowledge, although it often remains overlooked. Despite not being the site of major discoveries, the island functioned as an international bridge for science, playing a key role in the early introduction of healthcare innovations. At the beginning of the nineteenth century, Menorca was under British rule. The brief period between 1798 and 1802 was marked in Mahon by intense movement of troops and ships due to the wartime context. Within this setting, one of the most important medical advances arrived at the Military Hospital of the Isla del Rey: the cowpox vaccine developed by Edward Jenner (1749-1823). Its introduction, promoted by British physicians, made Menorca the first territory where vaccination was applied, preceding initiatives in other regions of what is now Spain.

The presence of British medical professionals facilitated not only the rapid adoption of this preventive technique but also the dissemination of scientific knowledge through the incorporation of new treatments. Among them was the use of quinine against malaria, promoted by the Scottish physician George Cleghorn (1716-1789). These practices, integrated into the hospital’s daily activity, highlight the role of healthcare professionals as essential agents in transferring innovations from abroad.

The Menorcan case illustrates how an island enclave located at a geopolitical crossroads became an early node of healthcare modernization. This episode underscores the capacity of medicine to act as a vehicle for scientific and cultural exchange, contributing decisively to the advancement of public health.

References:

Enciclopedia de Menorca, Vol. 13, Historia de la Medicina, Ch. 5: La vacuna de Jenner en Menorca. Hernández Mercadal, R. (1814). Observaciones historicas del origen, progreso y estado actual de la vacuna en Menorca.

Keywords: Menorca; cowpox vaccine; international bridge for science; scientific knowledge dissemination; history of medicine.

Are medicinal plants objects of the pharmacy or living organisms?

Vitalija Povilaitytė-Petri¹, Ona Ragažinskienė²

¹Brussels Health Gardens, Belgium/Nordic Summer University, Sweden

²Vytautas Magnus University, Lithuania

Abstract: Planetary challenges such as environmental pollution, biodiversity loss, climate change leading to health crises demand a rethinking of health in relational terms, through the multiple ecological relations, interactions and affects among humans, plants and other more-than-human beings. Many plants used by humans for healing purposes participate in complex ecological processes and support life of various beings on the Earth. Reducing those plants to one single label of “medicinal plants” and focusing on one single purpose (to heal human illnesses) creates premises for objectifying those living organisms and therefore treating medicinal plants as commodities and decontextualized objects.

This presentation questions how historic pharmacies and medicinal gardens could shift to paradigm of complexity and transdisciplinary frameworks to raise awareness of medicinal plants as important participants in the Earth ecosystems and planetary metabolic processes. Could this work help to expand collections visitors perceptions of medicinal plants as living organisms entangled in complex relationships and vital components of interdependent ecological, cultural, social, technological, scientific, economic and historical networks?

Keywords: medicinal plants, living organisms, pharmacy.

The Culture of the Olive Tree in Europe: the case of Acquaviva Platani between Living Heritage and Sustainable Development

Luigi Marchione, Simona Tardi

Introduction

Within the framework of European policies aimed at enhancing cultural and natural heritage, traditional agricultural practices are increasingly recognised as complex systems of knowledge, social relations and sustainable resource management. Mediterranean olive cultivation fits within this framework as one of the most significant expressions, in the Mediterranean basin, of the integration between the productive and the cultural dimension. The recognition by UNESCO of the Mediterranean Diet as Intangible Cultural Heritage (2010) and, more recently, of Italian Cuisine (2025) -within which olive oil occupies a central role, both symbolic and functional- has further strengthened this perspective. These recognitions highlight how food models and gastronomic traditions are in fact the result of a complex set of agricultural practices, social rituals, technical knowledge and community relationships.

The case of Acquaviva Platani allows us to observe how these principles take concrete form in a rural context of southern Italy, shaped by processes that developed between the late nineteenth century and the entire twentieth century, including the progressive fragmentation of land ownership and migration dynamics.

The Continuity of Olive-Growing Practices in Acquaviva Platani

Acquaviva Platani is an inland town in central-western Sicily (Italy) whose agricultural landscape is characterised by hilly plots cultivated with local olive varieties -among them Cerasuola, Nocellara del Belice and Biancolilla- adapted to dry and windy pedoclimatic conditions. Local olive cultivation has not developed according to intensive industrial models but rather through a family-based and polycultural system, in which olive oil was historically intended for household consumption, local exchange and the domestic pharmacopoeia.

The present-day micro-productive structure limits economies of scale but ensures a high degree of traceability and a direct relationship between producer and territory. In this sense, fragmentation—while representing a competitive limitation—has also contributed to the conservation of varietal biodiversity and traditional techniques. The cultivation practices adopted in Acquaviva Platani reflect substantial continuity with historical agronomic models and follow the seasonal cycle of the olive tree.

- Winter (vegetative rest): pruning aimed at regulating production is carried out by experienced local farmers, whose specialised knowledge has become increasingly difficult to find at the territorial level.
- Spring (vegetative growth and flowering): fertilisation and shallow soil tillage are performed. Fertilisation mainly relies on manure or plant residues, while the green manure of legumes -particularly fava bean (*Vicia faba* L., 1753)- helps maintain soil fertility. Shallow tillage, carried out with small mechanical equipment, promotes soil aeration. The absence of synthetic chemical products reflects a low-environmental-impact management approach.
- Summer (fruit development): in some cases, simple irrigation systems are used to support the transformation of the flower into the olive fruit.
- Autumn (ripening and harvesting): when olives reach veraison and begin to accumulate oil, harvesting usually takes place between mid-October and December. Olives are collected using traditional ground nets and light mechanical tools such as electric comb harvesters (*abbacchiatori*), representing an intermediate solution between manual labour and mechanisation that protects the trees and adapts well to the fragmented morphology of the land.

Olives intended for oil production are transported within 24 hours in ventilated crates to local olive mills, where cold extraction (below 27°C) takes place. This practice is essential for preserving the oil's organoleptic integrity, phenolic compounds and oxidative stability. These procedures allow the production of extra virgin olive oil, defined by an acidity level below 0.8% and the absence of organoleptic defects. The careful management of olive groves, favourable climatic conditions, harvesting at the optimal stage of ripeness, respect for harvesting techniques and the immediate processing of the olives all represent essential practices for preserving fruit quality, preventing damage that could lead to oxidation or the loss of organoleptic characteristics.

Taken together, these practices constitute an intangible heritage of technical knowledge, seasonal rituals and skills transmitted over time, supported by a local social fabric that ensures the continuity of agricultural activities and the

intergenerational transmission of knowledge related to olive cultivation. In addition to olives destined for oil production, table olives follow specific methods of treatment and preservation. They are individually selected, washed and immersed in brine solutions or processed using traditional local methods in order to maintain their texture, flavour and colour. These practices ensure that olives remain healthy and suitable for direct consumption.

This domestic and culinary use forms part of the continuity of Italian food traditions, now recognised by UNESCO, in which the quality of raw materials and the relationship with the territory remain essential elements. At the same time, the coherence of these practices with contemporary principles of environmental sustainability highlights the capacity of traditional systems to engage effectively with current European policies for rural development.

Migration, Return and Rurality as Drivers of Development

Between the 1960s and 1970s, intense migration flows from Acquaviva Platani towards Northern Europe -particularly to London, the main destination- involved many local inhabitants. Many emigrants left with the aim of accumulating resources that would allow them to return and invest in their land of origin. The connection between Acquaviva emigrants and their hometown remained strong over time, also through the preservation of land ownership, which continued to be transferred and maintained within families across generations.

In the early 1990s, the local community undertook a renewed effort to preserve the olive-growing tradition. The municipality introduced a policy aimed at encouraging the repopulation of olive groves by distributing olive saplings free of charge to small landowners who requested them. This initiative contributed to safeguarding the agricultural landscape and maintaining cultivation practices, while at the same time reinforcing a productive system based on fragmented land ownership.

In recent years, this context has fostered a renewed interest in rurality as a space of opportunity. Young farmers and descendants of long-established local families are once again investing in agricultural land and olive production, contributing to the valorisation of the product, the preservation of traditional knowledge and the development of sustainable local models. This dynamic reflects a broader European trend aimed at revitalising inner rural areas and promoting traditional productions with high added value.

Within this framework, quality, tradition and social innovation emerge as key elements for strengthening the recognition of Sicilian olive oil. European markets increasingly show interest in organic, traceable products supported by strong territorial narratives, creating opportunities for the international visibility of local olive cultivation.

However, significant challenges remain, including

price volatility, climate change and access to European markets. Despite the excellent organoleptic quality of the olive oil produced in Acquaviva Platani and the use of traditional organic cultivation methods, its visibility and distribution on European and international markets remain limited. Existing PDO (Protected Designation of Origin) certifications have historically been adopted only partially, while PGI Sicilia (Protected Geographical Indication Sicily) -although recognised at the European level- still struggles to consolidate itself as a unified brand for the region's production.

Several factors contribute to this situation: land fragmentation, the presence of numerous local cultivars and the administrative and financial burdens associated with certification processes for small producers. As a result, many farmers prefer to market their oil simply as high-quality organic extra virgin olive oil, relying on the reputation of their farms, short supply chains and a direct relationship with the territory.

The fragmented production structure makes it difficult to establish stable distribution channels within international markets, which typically require continuity of supply and organisational capacity that small producers often struggle to maintain. The creation of associative structures and collaborative networks may help ensure supply continuity and strengthen product recognition without compromising its identity.

Within this perspective, safeguarding olive cultivation as a living heritage implies not only protecting traditional techniques but also developing new sustainable and resilient economic models capable of ensuring the long-term vitality of rural communities.

Conclusions

The case of Acquaviva Platani demonstrates how olive cultivation can be interpreted, within the European context, as an integrated system that combines cultural heritage, environmental sustainability and sustainable local development. The UNESCO recognitions of the Mediterranean Diet and Italian Cuisine reinforce awareness of the value of traditional agricultural practices as essential components of Europe's intangible heritage. From this perspective, the olive tree represents not merely an agricultural crop, but a cultural device capable of connecting territory, health, memory and future.

Sicilian rurality, far from being marginal, emerges as a dynamic and generative space in which olive cultivation becomes a driver of return migration, the repopulation of inland rural areas and green regeneration. Safeguarding this heritage therefore means supporting a model of development in which tradition and sustainability are integrated, contributing to the construction of a European identity rooted in the valorisation of its cultural traditions and in communities that—like that of Acquaviva Platani—continue to express and narrate themselves through their agricultural practices.

Apie LFS XL tarptautinę mokslinę-praktinę konferenciją „Nuo trūkumų iki sprendimų: vaistų prieinamumo iššūkiai Baltijos Jūros regione“

Prof. Ona Ragažinskienė, LFS prezidentė, Vytauto Didžiojo universitetas

Doc. dr. Vaidas Skyrius, LFS viceprezidentas, Lietuvos sveikatos mokslų universitetas

2025 m. rugsėjo 20 d. įvyko Lietuvos Farmacijos Sąjungos XL suvažiavimas ir tarptautinė mokslinė-praktinė konferencija „Nuo trūkumų iki sprendimų: vaistų prieinamumo iššūkiai Baltijos jūros regione“.

Organizatoriai: Lietuvos farmacijos sąjunga, profesinis žurnalas „Lietuvos farmacijos žinios“.

Konferencijoje gvildenta problema – pastaruoju metu Pasaulio sveikatos organizacija yra vienintelė globali institucija, kuri rūpinasi sveikatos apsauga, glaudžiai bendradarbiaudama su Tarptautine farmacijos federacija. Jų bendras tikslas – plėsti ir stiprinti farmacinės priežiūros paslaugas, o farmacijos specialistus integruoti į sveikatos priežiūros sistemą bei sudaryti pagrindą naujoms iniciatyvoms, tiriant besikeičiantį vaistinininko profesijos vaidmenį sveikatos priežiūros šiuolaikinių iššūkių kontekste.

Konferencijos dalyviai: LFS tarptautinė mokslinė-praktinė konferencija subūrė 128 farmacijos, chemijos, biotechnologijos ir medicinos mokslo, praktikos, verslo specialistus, studentus, politikus, atstovaujančius 64 institucijoms iš 8 valstybių aptarti vieną aktualiausių šiandienos klausimų – vaistų prieinamumą.

Plenariniame posėdyje įžanginį žodį tarė konferencijos mokslinio komiteto pirmininkė, LFS prezidentė Vytauto Didžiojo universiteto prof. habil. dr. Ona Ragažinskienė. Ji pasveikino visus dalyvius, linkėdama sėkmingo ir kūrybingo darbo, bendradarbiaujant ir kūrinat bendrus projektus, vaistų tiekimo grandinės efektyvumo užtikrinimui. Tai pasaulinis šiuolaikinis pagrindinis sveikatos iššūkis.

Išryškino 2025 m. rugpjūčio 30 – rugsėjo 3 d. Kopenhagoje įvykusio 83 FIP Farmacijos ir farmacijos mokslų kongreso „Farmacijos pažanga: našumas, bendradarbiavimas ir sveikatos transformacija“ reikšmę, kuriame dalyvavo iš Lietuvos 10 farmacijos mokslo ir praktikos specialistų, tame tarpe ir LFS prezidentė. Pažymėtina, kad Lietuvos farmacijos sąjunga 30 metų priimta FIP tikruoju nariu ir dalyvauja tarptautinės farmacijos federacijos (FIP) veikloje.

Be to, buvo pagerbta LFS narė provizorė (vaistinininkė) Birutė Michelkevičienė, suteikiant Lietuvos farmacijos sąjungos Garbės nario vardą už ilgametę mokslinę, praktinę bei administracinę veiklą ir vaistinininkystės tradicijų bei paveldo išsaugojimą Širdažolės vaistinėje.

Konferencijos plenarinio posėdžio pranešimai

Įvadinis plenarinio posėdžio pranešimas pristatytas *Europos Parlamento nario dr. Aurelijaus Verygos – Vaistų trūkumo problemos sprendimo būdai Europos Sąjungoje*. Šiame pranešime atskleista šios konferencijos esmė, tikslai ir uždaviniai, pagrįsti įvairių tarptautinių organizacijų veiklos, teisinių dokumentų bei projektų pagrindu.

LR Sveikatos apsaugos viceministras **Daniel Naumovas** pažymėjo puikią progą diskusijoms apie visuomenės sveikatos būklę, aprūpinant vaistais: antibiotikų, antidepresantų ir kitų vaistų trūkumas – tai svarbu ne tik taikos, bet karo laikotarpiu.

Iki ir Covid-19 pandemijos metu pagrindiniai vaistų gamybos žaliavų tiekėjai buvo Indijoje ir Kinijoje. Šios

problemos sprendimui svarbų vaidmenį turi farmacijos specialistai, kurie Lietuvoje iki šiol nepriskirti sveikatos priežiūros sistemai.

Valstybinės vaistų tarnybos prie LR SAM viršininkė **Dovilė Marcinkė**, atkreipė visų konferencijos dalyvių dėmesį, kad ši konferencija suburia vaistinininkus, politikos formuotojus ir sveikatos priežiūros specialistus mokslinėms, dalykinėms ir praktinėms diskusijoms vaistų trūkumo problemos sprendimui.

LSMU Farmacijos fakulteto dekanė prof. dr. Ramunė Morkūnienė išryškino, kad vaistų trūkumo problemas išsprendimo būdas yra nacionalinis ir tarptautinis įvairių sveikatos sistemos specialistų kompleksinis bendradarbiavimas.

Pagal konferencijos programą **pristatyta dvylika mokslinių pranešimų:**

Farmacijos politika Lietuvoje: kas naujo ir kas laukia? Anželika Oraitė, Farmacijos politikos departamento prie Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministerijos direktorė, Lietuva;

Vaistų prieinamumo be trikdžių siekis Lietuvoje, Doc. dr. Indrė Trečiokienė, Vilniaus universitetas, Lietuva;

Iššūkiai ir iniciatyvos dėl vaistų prieinamumo, susiję su prieš, per ir po Covid-19 laikotarpiais Norvegijoje, prof. dr. Anne Gerd Granas, Oslo universitetas, Norvegija;

Vaistų prieinamumas Švedijoje: politikos požiūris į dabartines iniciatyvas ir spragas. Dr. Luísa Becedas, Švedijos medicinos produktų agentūra, Švedija;

Vaistų trūkumas iš vaistinininko perspektyvos ir vaistinių paslaugos Estijoje: pacientų pasitenkinimas ir lūkesčiai. Doc. dr. Daisy Volmer, Tartu universitetas, Estija;

Farmacinių paslaugų tobulinimas esant vaistų trūkumui Latvijoje. Karlis Mačans, Latvijos vaistinininkų draugijos projektų vadovas, Latvijos universiteto medicinos koledžas, Latvija;

Organizacinės formos, naudojamos strateginiam vaistų platinimo užtikrinimui, Lenkijoje. Dr. Anna Żuk, Pomeranijos medicinos universitetas Ščecine, Lenkija;

Vaistų ir medicinos technologijų trūkumas po Covid-19 pandemijos ir širdies chirurgijos perspektyva Vokietijoje. Prof. dr. Sandra Eifert, Leipzigo širdies centras, Vokietija;

Lietuvos farmacijos sąjungos mokslinės ir praktinės veiklos vystymasis. Prof. Ona Ragažinskienė, Vytauto Didžiojo universitetas, Doc. dr. Tauras Antanas Mekas, LSMU Medicinos ir farmacijos istorijos muziejaus direktorius, Lietuva.

LFS veiklos ataskaita, aktualijos ir perspektyvos. Prof. Ona Ragažinskienė, LFS prezidentė, vaistinininkė Birutė Michelkevičienė, LFS revizijos komisijos pirmininkė.

Farmacijos specialistų veiklos raiška „Vaistinininkų tribūnoje“. Moderatorė prof. Ona Ragažinskienė, Lietuva.

LFS XL suvažiavimo ir tarptautinės mokslinės-praktinės konferencijos metu vyko baigiamosios diskusijos, rezoliucijos rengimas ir priėmimas. Nutarta sekančių metų LFS 41 suvažiavimą ir tarptautinę mokslinę konferenciją organizuoti 2026 m rugsėjo mėn. vidury LSMU Farmacijos fakultete, Kaune.

FOTOREPORTAŽAS

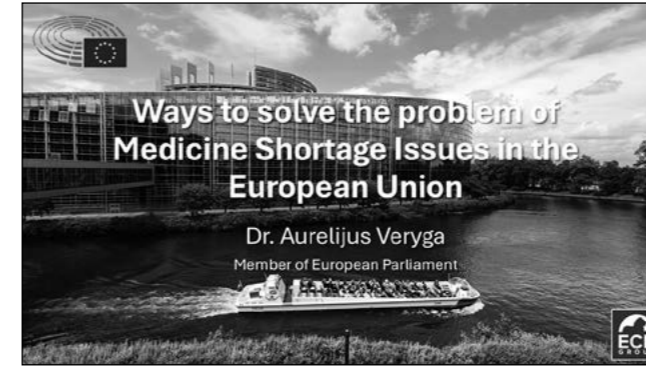

FOTOREPORTAŽAS

FOTOREPORTAŽAS

Collaborative procurements (voluntary)

- framework for Member States to request Commission support in the use of different collaborative procurement tools for critical medicines and other medicines of common interest, depending on the context and respecting the principles of **subsidiarity and proportionality**;
- Commission facilitation of cross-border procurement between Member States, Commission procurement **on behalf of or in the name of** Member States, as well as the Commission and Member States engagement in Joint Procurement.

Award criteria and other procurement requirements and related measures

- use of procurement requirements **other than price** in the context of public procurement procedures;
- when justified by a vulnerability analysis, that the contracting authorities apply procurement requirements that favour suppliers that manufacture a significant portion of these critical medicines in the EU;
- Multi-winner approach**;
- Member States will be required to develop **national programmes** to ensure security of supply of critical medicines via procurement, and, possibly, pricing and reimbursement practices;
- When imposing **contingency stocks on supply chain actors**, Member States shall ensure these requirements are proportionate and respect the principles of **transparency and solidarity**.

Strategic Projects

- (a) it **creates or increases manufacturing capacity** for one or more critical medicinal products or for collecting or manufacturing their active substances;
- (b) it **modernises an existing manufacturing site** for one or more critical medicinal products or their active substances to ensure **greater sustainability or increased efficiency**;
- (c) it **creates or increases manufacturing capacity** for key inputs necessary for the manufacturing of one or more critical medicinal products or their active substances;
- (d) it **contributes to the roll-out of a technology** that plays a key role in enabling the manufacturing of one or more critical medicinal products, their active substances or key inputs.

Enabling conditions for investment

- Strategic Projects that are considered to be in the **public interest**, in the context of permit-granting processes;
- Fast-tracking of permit-granting processes, Strategic Projects may also request to be granted the status of highest national significance in Member States where such status exists and request a **coordinated or joint procedure** when an environmental assessment is required under different EU legislation;
- Strategic projects may be supported by EU funding under the **current MFF**.

What is proposed?

- Firs of all – **recognition** that this is strategic and security issue;
- Addressing **not just critical** but also applying to **medicines of common interest** facing market access issues in a number of Member States.

Critical Medicines Act: Is it a way to solution?

- Relative shortages, related to national regulation (reimbursement, budget planning, HTA etc.);
- National specifics, e.g. related to vertical integration in sector;
- Environmental overregulation (e.g. Urban Wastewater Directive).

- German consumption of antibiotics (with 6m mandatory stockpile) is 25% of total EU consumption
- 25% of total EU consumption = annual consumption of Bulgaria, Poland, Romania, Croatia, Czech Republic, Estonia, Latvia, Lithuania, Hungary, Slovakia, Slovenia combined
- The combined German and French stockpiles of amoxicillin would deplete over half of Europe's annual medicine supply
- This stock cannot be moved due to National regulatory requirements: different pack sizes, dosage, language on packaging. Leads to unnecessary waste and goes **against EU solidarity principle**.

Medicines for Europe

Other important points

- Critical Medicines Coordination Group;
- Availability of created value for all MS;
- Packaging requirements;
- Exemption from military service;
- Avoidance of duplication of strategic investments;
- Other relevant regulation e.g. pharma package.

Lithuanian Pharmaceutical Policy Spotlight: What's new, What's next ?

Ministry of Health of the Republic of Lithuania

Pharmaceutical Policy Department
Director
Anželika ORAITĖ

15-09-2023

EU INITIATIVES - EU PHARMACEUTICAL REFORM

Published by the European Commission on 26 April 2023. Consists of a Directive and a Regulation.

Main objectives:

- to improve the availability and affordability of medicines in terms of price. The proposal is based on the "3A" principle: Access (access to the markets of all MS); Availability (supply and management of shortages); Affordability (affordability).
- to stimulate innovation, increase the competitiveness and attractiveness of the EU pharmaceutical industry, as well as set higher environmental standards.

To achieve the objectives, it is proposed:

- to create a single market for medicines, ensuring that all patients throughout the EU have access to safe, effective and affordable medicines in a timely manner and under equal conditions;
- to create an innovation-friendly system for the development (research) and production of new medicines in Europe;
- improve competitiveness;
- reduce the administrative burden when registering medicines;
- improve the availability of medicines; ensure that medicines are more environmentally sustainable.

The aim is to maintain a balance between promoting innovation and ensuring the availability of medicines.

Medicinal Products and Pharmaceutical Goods Data Collection

The LT Government has approved the nationwide **statistical studies** focused on the sales of medicinal products and other pharmaceutical goods in pharmacies as well as price changes of medicinal products.

Primary Goal – to obtain accurate and comprehensive data on:

- Population expenditure on pharmacy goods;
- Trends in medicines prices.

This initiative supports:

- Evidence-based policymaking;
- Transparency in pharmaceutical pricing;
- Better forecasting of medicine shortages and demand patterns.

The first release of statistical information is scheduled for Q3 of 2025.

REGULATORY CHANGES: Prescribing & Dispensing of Medicines (Effective 07-11-2025) (II)

The key changes:

- Digital access and transparency (online access to shortages and reimbursement conditions);
- Improved dispensing without a valid prescription (certain MPs may be dispensed without a current prescription under defined conditions);
- Partial dispensing (patients can receive part of a prescribed quantity, allowing better stock management during shortages as well as reduced waste and cost for patients);
- Compounded Medicines as Separate Active Substances (compounded MPs can be dispensed as individual active substances);
- Expanded off-label use;
- ADR reporting via E-Health Portal (ADR reports directly through the national e-health system, streamlining pharmacovigilance);
- Pharmacist-Doctor Communication Channel (dedicated channel to facilitate direct communication between pharmacists and doctors);
- Stricter Controls on Psychotropic Medicines.

LTU RescEU HEALTH – Assistance procedure

MS requests assistance through the Emergency Response Coordination Center (ERCC).

The responsible unit of the EU Commission makes the decision within 12 hours.

Lithuania issues and delivers the requested measures/medicines within 12 hours.

LTU RescEU HEALTH warehouse detalization

MEDICINES (14 groups)			PERSONAL PROTECTIVE EQUIPMENT	
Blood and blood forming organs, MPs	Antibiotics	Antifungals for systemic use	Respiratory protection	Eye and face protection
Antidotes	Antivirals for systemic use	Vaccines	Body protection	Hand protection
Immunomodulating agents	Narcotic and Psychotropic MPs	Anesthetics		
Muscle relaxants	Antiparasitics	Antifungals for systemic use		
Airway disease MPs	Other MPs			

REGULATORY CHANGES: Prescribing & Dispensing of Medicines (Effective 07-11-2025) (I)

Main objectives:

- Improve medicines accessibility and manage supply disruptions;
- Create flexible prescribing and dispensing options;
- Reduce administrative burden;
- Promote the rational prescribing and use of medicinal products;
- Digitize comprehensive patient E-Health history;
- Reduce potential abuse of medicinal products.

Medicines through E-Platforms from 04/02/2025

Non-prescription medicines may be offered on the pharmacy website and/or through the **electronic interface** of the online intermediary service provider, i. e. any software, including the website or part thereof and applications, including mobile apps.

Pharmacies wishing to offer non-prescription medicines through the electronic interface of the online intermediary service provider, i. e. any software, including the website or part thereof and applications, including mobile apps, must notify the SMCA.

LTU RescEU HEALTH – Main Activities

Purchase of medicinal products (14 groups)

Warehouse (MPs and PPE) rent and maintenance

Purchase of personal protective equipment (4 groups)

Utilization

LTU RescEU HEALTH response to chemical, biological, radiological and nuclear threats

From 2024, LT will provide a facility to accommodate EU medical stockpile provisions required to manage cross-border threats and to ensure an effective response to crises at the Community level.

As part of the RescEU project, Lithuania will set up a warehouse to store medical supplies to meet the requirements of the EU Civil Protection Mechanism.

When coordinating the activities of the rescEU warehouse, the ESSC will have to ensure that the aid shipment is sent to the disaster or crisis area within 12 hours of the request for assistance through the EU Emergency Response Coordination Centre.

GA signed 24/11/2023	Con. allocation 97 million
Project start 01/01/2024	Project end 30/06/2026

LT NCPeH - Lithuanian National Contact Point for eHealth – Start 2024, May

Countries with which Lithuania exchanges e-prescription domains: Latvia, Estonia, Poland, Spain, Greece, Portugal, Finland and Czech Republic.

LT - 30%

LY - 80%

Dispensing of medicines prescribed in e-prescriptions in Lithuania.

Purchasing medicines in Lithuania prescribed by doctors from other countries in e-prescriptions.

E-PHARMACY ACTIVITY OVERVIEW

Type of E-Pharmacy	Functionality	Number
Full-Service	Dispenses both Rx and OTC medicines	5
OTC-Only	Dispenses OTC medicines exclusively	17

Key Trends & Insights

- Online access to Rx medicines available only with valid eRp through E-health portal.
- Steady growth in online purchase of Rx medicines reflects rising public trust and greater visibility.
- Limitations in Medicine Assortment (no narcotics, psychotropics, narrow-patient, and extemporaneous meds).

Lithuania has one of the highest availability of physical pharmacies compared to other EU countries. The LT average is 42 pharmacies/100k inhabitants, the EU average is 32 pharmacies/100k inhabitants.

EU INITIATIVES - REVIEW

- Health Emergency Preparedness and Response (HERA);
- RescEU project (Health Emergency Situations Centre);
- Critical Medicines Alliance;
- CHESSMEN "Coordination and Harmonisation of the Existing Systems against Shortages of Medicines – European Network";
- EMA Executive Steering Group on Shortages and Safety of Medicinal Products (MSSG);
- Medicine shortages single point of contact (SPOC) working party of the European Medicines Agency.

BALTIC PROCUREMENT INITIATIVE: LT-LV-EE

- Legal basis:** LT-LV-EE Partnership agreement (renewed in 2022).
- Main objectives:** to prevent or address shortages and ensure continuous supply as well as to reduce public procurement expenditure as well as
- Scope:** A) joint procurement of vaccines and B) lending of centrally procured medicines and medical devices in case of shortage.
- JP:** what medicines? currently vaccines in LT, LV, EE immunization schedules.
- Results:** 3 successful joint procurements of vaccines (rotavirus, pneumococcal conjugate, hexavalent), 1 unsuccessful (BCG vaccine against tuberculosis) and many successful lending cases.

OTHER MEASURES TO MANAGE SUPPLY DISRUPTIONS

- New. **Active monitoring all Rx medicines.** From 1st January 2025 all Rx medicines are monitored actively and information about identified shortages is publicly available helping healthcare professionals and patients stay informed. It is conducted weekly, assessing the stock of unsold medicines available in LT, sales of medicines to pharmacies, hospitals provided by wholesalers, and information about shortages of supply provided by MAH.
- New. **Improved information availability.** Information about shortages is available in the Register of Medicines even at the package level.
- New. **Integration with the e-prescription system** - doctors will immediately see whether a medicine is available when prescribing it, streamlining the process and reducing delays.

REGULATORY FLEXIBILITIES – MEDICINES IN HEALTHCARE INSTITUTIONS – LT EXPERIENCE

- Option to purchase MPs from HCl:** when it is not possible to purchase the necessary medicines from a wholesaler (in exceptional cases).
- Mandatory stock requirements:** Obligation to stock medicines included in the List (minimum 30-day supply in a health care facility).
- Centralised Distribution for Risk Risk Diseases:** Centrally purchased medicines needed for the treatment of dangerous and especially dangerous diseases can be distributed through HCl (special decision of the Ministry of Health).

WHATS NEXT? A SNEAK PEEK

- Review of the Medicines Policy guidelines** (focus areas – rational use of medicines, AAA of medicines, digitalisation)
- Development of Pharmaceutical care;**
- Revision of the regulation of activities with ATMPs;**
- Revision of the regulation of the orphan medicines** (reimbursement);
- Revision of the parallel import regulation;**
- Revision of the highest prices for the production of reimbursed extemporaneous MPs in pharmacies** (reflection of actual production costs, market dynamics).

Emergency preparedness

Objective – to ensure the continuity of pharmaceutical sector operations and strengthen sectors' resilience against cross-border threats, crises and emergency situations.

Subgroup Tasks for Emergency Preparedness

- Compile a list of medicines for outpatient treatment and determine storage quantities.
- Identify pharmacies, wholesalers capable of storing and managing agreed medicine quantities.
- Define responsibilities of pharmaceutical sector personnel and Prepare operational algorithms.
- Revise legislation where necessary.

REGULATORY FLEXIBILITIES TO ADDRESS SHORTAGES – LT EXPERIENCE

- Labelling in exceptional cases** (shortage): authorised medicines may be supplied in packages labelled in a EEA official language (with Agency's permission and, in cases where such medicines are supplied directly to health care institutions - without permit);
- Multilingual packaging:** (common Baltic packages). Facilitates cross-border supply and reduces packaging delays;
- Named patient basis:** prescription of medicines on named patient basis (acc. to Art. 5 Directive 2001/83/EC);
- Day Zero procedure:** accelerated procedure for the authorisation of a medicines authorised in other EEA countries under the MRP or DCP, when submitting a marketing authorisation dossier identical to the approved one in reference Member State (~ 40 days instead of 210 days);
- Medicines for Individual Patients:** authorised medicines labelled in foreign language can be prescribed and supplied to individual patients without permission (except for reimbursable and centrally purchased medicines).

EU INITIATIVES - CRITICAL MEDICINES ACT

Published by the European Commission on 11 March 2025

- The main objective:** to strengthen the availability, supply and production of essential medicines in the EU, thereby ensuring a high level of public health protection and supporting the security of the Union, as well as to improve the availability of other specific medicines.
- The proposal aims:** to protect human health by incentivizing supply chain diversification and boosting pharmaceutical manufacturing in the EU;
- to provide an industrial toolkit to address these problems, by making the EU a market in which producing critical medicines will be more attractive.
- Key elements of the proposal:** EU strategic projects; public procurement procedures; cooperation between Member States in joint public procurement; strategic international partnerships with other countries and regions.

NUO TRŪKUMŲ IKI SPRENDIMŲ: VAISTŲ PRIEINAMUMO IŠŠŪKIAI BALTIJOS JŪROS REGIONE
FROM SHORTAGES TO SOLUTIONS: CHALLENGES OF MEDICINE ACCESSIBILITY IN THE BALTIC SEA REGION
 Tarptautinė 40-oji mokslinė-praktinė konferencija
 40th International Scientific-Practical Conference

Access Beyond Shortages: Medicines Availability in Lithuania

Assoc. Prof. dr. Indrė Trečiokienė
 Vilnius University

Access to medicines

Universal health coverage can only be achieved when there is affordable access to safe, effective and quality medicines and health products.

- Rising prices for new medicines;
- Shortages and stock outs
- Substandard and falsified medical products
- Appropriate medicine use
- Antimicrobial resistance
- Misuse of opioids

WHO

UNIVERSITY OF OSLO

Medicine Accessibility in Norway

Challenges and initiatives before, during and after the Covid-19 pandemic

Anne Gerd Granås
 Professor
 Department of Pharmacy
 September 20th 2025

Private sector

From 15 December 2023:

- B180 primary contract is terminated, 8 months notice.
- The goals for preparedness is now 3 and 6 months.
- Revised compensation models for the wholesaler.
- The Norwegian Directorate of Health is responsible for §5.
- NPS is responsible for managing §5 and monitoring the stockpile
- NPS reports to The Norwegian Directorate of Health and The Ministry of Health and Care Services

From 1 September 2024:

- The Norwegian Medicine Agency (NOMA) is responsible for §5.
- NPS is still responsible for managing §5 and monitoring the stockpile
- NPS reports to NOMA and The Ministry of Health and Care Services

← Old way → New way

Assessing Medicine Availability: A Pilot Study in Lithuania

Ensuring access to essential medicines is a fundamental priority in healthcare systems. Medicine availability can be influenced by various factors, including commercial interests and lobbying, leading to regional disparities.

While urban areas may experience overstocking, rural regions often face shortages.

A standardized measurement system is needed to assess medicine availability across multiple dimensions, including physical access, prescription fulfillment, and supply consistency.

Indicators assessed

- number of pharmacies per 10,000 inhabitants
- average distance to a pharmacy
- average distance to any business where medicines can be purchased
- average number of days between prescription and dispensing
- proportion of undispensed prescriptions

Pharmacy distribution

As of February 2024, 1,262 pharmacies were operating in Lithuania, ranging from 1.5 to 7 across different municipalities

- City municipalities - 4.8 pharmacies per 10,000 residents
- District municipalities - 4 pharmacies per 10,000 residents.
- The average distance to a pharmacy is 2.3 km per country.
- The average distance to a pharmacy, based on a straight line, varied from 0.5 km to 10.1 km by municipality.
- The average distance to a pharmacy or retail establishment or dispensary is 1.4 km per country.

Private sector

Status until December 2023

- The Norwegian Directorate of Health still holds the responsibility
- Medicine list and the goals of preparedness is according to §5
- NPS division manages the B180 Primary health service contract.

Political decision: Storage on Norwegian soil

- The government decided to establish a preparedness storage for primary and specialist healthcare services
- The establish of NPS started as a project in May 2020.
- Pharmaceutical Preparedness division started permanent operation from December 2021
- Ministry of Health and Care Services was the contracting authority for the project

Number of undispensed medicines

- 2022-2024
- ATC classes C02-C09 (antihypertensives), A10A (insulins), J01 (antibiotics), M01A (NSAIDs), N02A (opioids), N05B (anxiolytics) ir N06A (antidepressants) prescribed with e-prescription
- Average of undispensed medicines
 - 2022 - 7.3%
 - 2023 metals - 8.3%
 - 2024 metals - 7.2%
- More undispensed medicines in cities
- The lowest proportion of undispensed medicines was in drug classes N05B (2.9%) and A10A (3.5%) The highest - in M01A (18.9%) and N02A (9.7%). The proportion of all undispensed prescriptions varied from 4.2% to 9.3% by municipality

No clear correlation was found between the number of pharmacies and the proportion of non-dispensed prescriptions or time gaps.

Risk assesment

The risk of unavailability of medicines and pharmaceutical services at the municipal level is assessed by assigning one point if the municipality's indicator exceeds the national average in the following categories:

- number of pharmacies per 10,000 inhabitants (less than the national average)
- average distance to a pharmacy
- average distance to any company where medicines can be purchased
- average number of days to purchase medicines, comparing the dates of prescription and dispensing
- percentage of unapurchased prescriptions

Before Norwegian Pharmaceutical Stockpile establishment

Private sector Primary healthcare 2 months

§5-legislation

- §5-legislation (Wholesaler distributor regulation)
- All 3 wholesalers are obliged to keep 2 months "overstock" over medicines on the critical *ATC-list.

Before Norwegian Pharmaceutical Stockpile establishment

Public sector Specialist healthcare F30, F60 and F90

Focuslist G2015/G2021

- Tender/contract with the wholesaler.
- Wholesaler supplies the hospital pharmacies.

Aim for this model: Wholesaler has an "overstock" of critical medicines

3 different length of preparedness goals:

- 30 days (F30)
- 60 days (F60)
- 90 days (F90)

E-Pharmacy adoption

To assess respondents' knowledge, opinions, and experiences regarding remote medicine purchases.

To assess barriers and facilitators in e-pharmacy adoption.

1032 respondents

Awareness that a medicine prescribed in an e-prescription can be purchased remotely was determined by:

- age (OR 0.985, 0.98-1.00)
- income (OR 1.202, 1.06-1.37)

Younger age and higher income determine a higher likelihood that a patient will know about the possibility of purchasing a medicine remotely.

✓47 tried to purchase e-prescriptions at e-pharmacy, but bought in a community pharmacy

Barriers	Number	%
The delivery time was too long	15	32%
Other	10	21%
I was unable to obtain all the medications I wanted or the full amount of the medication(s) I needed	6	13%
I couldn't find the medicine I needed among those offered in the e-pharmacy	6	13%
I didn't know how to behave on the pharmacy's website	5	11%
I didn't want to pay for the delivery of the medicines	2	4%
Unable to identify/login to my e-health account	2	4%
The pharmacy canceled the order	1	2%

Facilitators	Number	%
Alternative offer, larger assortment, more favorable prices, fast and free delivery, real-time consultation with a pharmacist	146	30%
More information dissemination and/or clear instructions for use	105	22%
Other/I don't know	53	11%
Personal development (health and IT literacy)	50	10%
Loss of access to physical pharmacies (due to illness, location, etc.)	45	9%
A better e-health system	41	8%
No one will encourage/has need to encourage	37	8%
Incentives for doctors or pharmacists to encourage purchase remotely	9	2%

What is NPS (B180)?

Norwegian Pharmaceutical stockpile's role is to:

- ensure that Norway have medicines for 6 month (180 days) ahead, in case breach in supply chain.
- ensure Pharmaceuticals on Norwegian soil

Overarching responsibility - Norwegian Medical Products Agency

NOMA holds an overarching and comprehensive responsibility for national supply chain security and preparedness for medicinal products and medical devices, entailing an operational and coordinating responsibility nationally.

Key tasks related to this responsibility include:

- Overarching responsibility**
 - Monitor
 - Coordinate national stakeholders
 - Coordinate measures
 - International cooperation
- Specific tasks**
 - Strage
 - Procurement
 - Restrictions

Low use of e-pharmacy

- Use of e-pharmacy is associated with the distance to the pharmacy.
- Most respondents preferred physical pharmacies due to convenience.
- The main reasons for not purchasing medicines online were:
 - long delivery times
 - lack of availability of the assortment or the required quantity of medicines.

Conclusions

- While physical access to pharmacies is relatively high, gaps remain in medicine availability, prescription fulfillment, and timely dispensing, indicating systemic challenges. The findings emphasize the need for a standardized assessment system to enhance monitoring, inform policy decisions, and ensure equitable access to medicines nationwide.
- Patients are aware of e-pharmacy services, but physical pharmacies remained the preferred choice. This is due to good community pharmacy distribution and availability
- More research is needed to adress accessibility issues.

Rolling stockpile system «Rotation stock-mode»

To avoid unnecessary scrapping, due to expire dates

- Continues refilling
- The stock are at different wholesaler

This means:

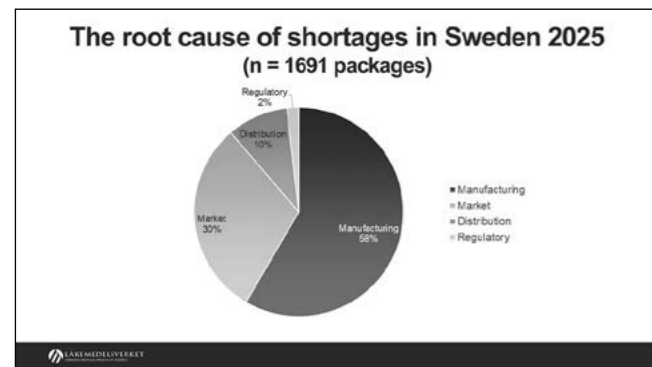
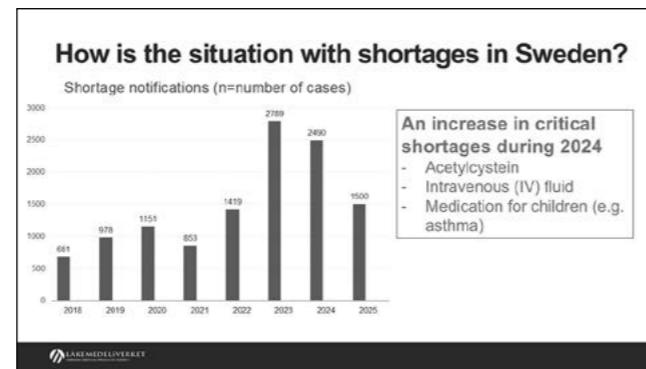
- On-going monitoring of the stocks
- Contracts with 3 of the biggest wholesalers in Norway

Drug shortages – Finding solutions together

Medicine Accessibility in Sweden

A policy perspective on current initiatives and gaps

Luisa Becedas, PhD
Head of Department of Medicine Availability,
Swedish Medical Product Agency

- ### Regulatory measures to avoid shortages
- ONGOING ...
- > Exemption from manufacturing authorisation, quality standards, labeling, and package leaflet requirements
 - > Licensing that allows a medical product to be placed on the market
 - > Prioritization of application processing within the authorization procedure
 - > Acceptance of English-language packaging and labeling
 - > Voluntary Solidarity Mechanism
 - > Medicine shortages communications (MSCs)
 - > Financial sanctions for late reporting of medicine shortages →

- ### Regulatory improvement to avoid shortages
- PLANNING FOR...
- > Limitation on doctors' prescribing authority
 - > Option to allocate medical products between pharmacies and hospitals
 - > National function for coordination of procurement
 - > Allowance to open and repackage medicines at pharmacies
 - > Regulations on stockpiling and contingency stocks
 - > Diversification of supply chains
 - > Expansion of manufacturing capacity

- ### Swedish shortages Monitoring Platform
- Data Collection Scope
 - Sales and inventory data for:
 - Approved medicinal products
 - Parallel-imported medicines
 - Medicines sold under license or exemption decisions
 - Compounded preparations, including national licenses
 - Hospital Pharmaceutical Supply
 - Authorities will investigate data collection methods for healthcare providers that manage hospital pharmaceutical supply independently.
 - Veterinary Medicines

- ### Focus on critical medicinal products
- Identifying the critical medicinal products by identifying the most critical product from a patient perspective and compare with the vulnerability in the supply chain
 - New regulation to increase the availability and security of critical medicinal products
-

- ### Improving access to critical medical products via enhanced medicine production
- Specific medicines:
 - Infusions fluids
 - Dialysis solutions
 - Medical gases
 - Collaboration with companies in Sweden and other countries
 - Crisis preparedness and resilience
-

- ### EU legislation and activities related to shortages and crisis preparedness
- EU Pharma proposal (reform of the EU pharmaceutical legislation) EU COM
 - Critical Medicines Alliance (CMA) och Critical Medicines Act EU COM
 - Regulation EU 2022/123 on a reinforced role for the European Medicines Agency in crisis preparedness and management for medicinal products and medical devices
 - Executive Steering group on Shortages and Safety of Medical Products (MSSG) and working Party (MSSWP) at EMA (European Medicines Health)
 - Joint Action CHESSMEN (EU4Health), coordination and harmonisation of the existing systems against shortages of medicines
 - Shortage prevention plan (SPP) och shortage mitigation plans (SMP) = SPMP
-

- ### Conclusions
- Managing the complexity of medicine shortages requires a structural approach:
- Reliable monitoring
 - Effective tools
 - Stakeholder collaboration
 - Strong crisis preparedness
- To ensure long-term impact, all current activities, legislation, and joint actions must be **continued, completed, and further developed.**
-

UNIVERSITY OF TARTU

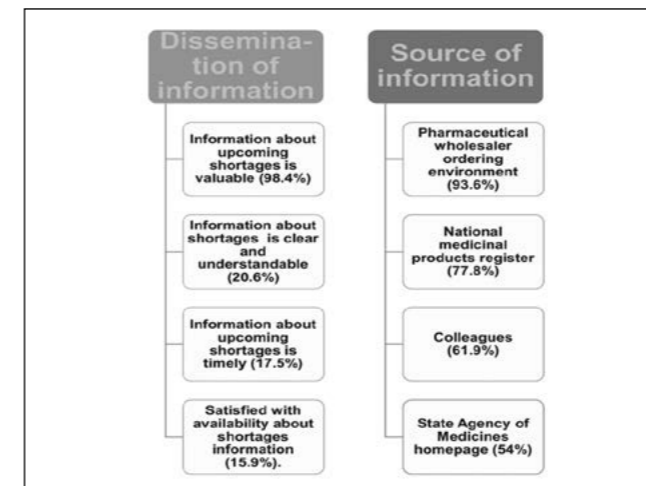
Medicine Shortages - Perception of Pharmacists.

Patients' Experiences and Expectations Towards Community Pharmacy Services in Estonia.

Daisy Volmer

ASSOC. PROF. UNIVERSITY OF TARTU, ESTONIA

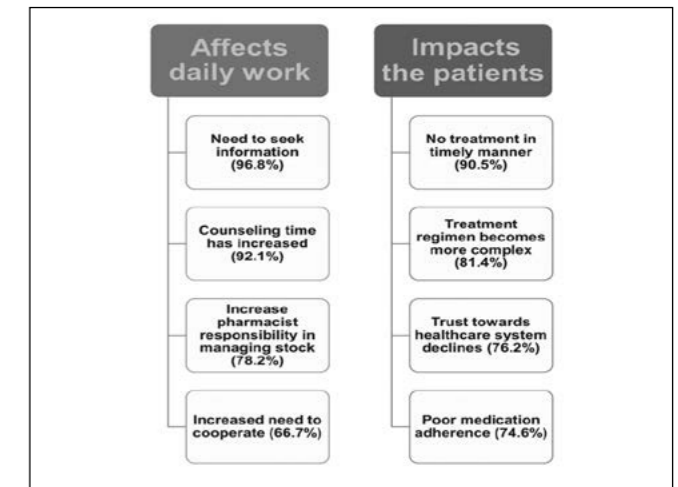
- ### Results
- Pharmacists from 63 pharmacies. 2/3 with work experience more than 10 years
 - 79.4% reported daily medication supply difficulties
 - For 84.1% medicines shortages caused extra stress, and for 1/3 their work capacity decreased
 - 3/4 of study participants agreed that patients' frustration with pharmacists is increasing due to difficulties in supplying medicines

UNIVERSITY OF TARTU

Cross-border dispensing of medicines and medicine shortage

- ### Medicine Shortages - Perception of Pharmacists
- Increasing problem with significant impact on the daily lives of patients and pharmacists
 - Shortages also affect pharmacy practice and can negatively influence pharmacists' well-being
 - Pilot study aimed to gain insights into the daily challenges faced by Estonian pharmacists regarding medicine shortages in both community and hospital pharmacy settings

- ### Conclusion
- Significant impact of medicine shortages on pharmacists: increased workload and frustrated patients resulting in treatment delays, diminished trust in healthcare, and lower medication adherence
 - Pharmacists primarily depend on wholesalers' information
 - Important for key stakeholders, such as market authorization holders and the State Agency of Medicines, to address this issue
 - Pharmacists do not consider themselves as main specialists in solving medicine shortages and highlight the need for improved collaboration among all parties involved

- ### TOP 3 medicines dispensed with CBeP
- Estonian patients in Finland:
 - Pregabalin (n=268)
 - Sildenafil (n=238)
 - Amoxicillin+clavulanic acid (n=200)
 - Finnish patients in Estonia:
 - Estradiol (n=6487)
 - Semaglutide (n=4178)
 - Bisoprolol (n=1618)
 - Large amount of semaglutide prescriptions in Finnish patients may suggest medication tourism

UNIVERSITY OF TARTU

Patients' Experiences and Expectations Towards Community Pharmacy Services in Estonia

Public satisfaction with community pharmacy services

- Generally positive attitude of the public towards
 - community pharmacies (facilities, location, availability of medicines) and
 - community pharmacy services (both traditional and extended services)
- High baseline satisfaction even before receiving any services from a pharmacy or
- despite receiving services with insufficient quality
- Patients emphasize the relevance of the emotional aspects of the consultation

Community pharmacy services in Estonia

Traditional services	Extended services
Dispensing and counseling of prescription and OTC medicines	Point-of-care testing (blood pressure, cholesterol, etc.)
Counseling of self care	Pharmacist-led medicine use review
Dispensing and counseling of food supplements, herbals, vitamins	Vaccination (influenza virus, tick-borne encephalitis)
Compounding	Harm reduction (HIV), smoking cessation

Point-of-care testing

- Many point-of-care tests: blood pressure, glucose, cholesterol measurement
- Services are either free or funded from out-of-pocket payments
- Not considered as healthcare service and patients go to GP for confirmatory testing
- Popular among patients

Medication use review

- 2019-2020 MUR service pilot
- Aim of the service to educate patients about their medications and diseases, to improve patients' medication adherence and effectiveness of medication use
- 67 elderly polypharmacy patients received MUR in five community pharmacies
- Pharmacists did not receive any funding for the service during the pilot
- Patients' feedback was positive. MUR supported understanding their medication schemes, and they found gained knowledge and the pharmacist's advice highly valuable

Medication use review II

The flowchart illustrates the Medication Use Review II process. It starts with 'Patient visiting their GP', leading to 'GP gives the patient a list of their medication and diagnosis to the pharmacy'. This leads to '1st meeting at the pharmacy' where 'Patient takes all their medications and the list provided by GP with them to the 1st MUR interview'. This leads to '1st MUR interview at the pharmacy' where 'Pharmacist gives feedback to GP, communication between GP and pharmacist'. This leads to '2nd MUR interview (-1 month later)' where 'Patient feedback and assessment of their medication use after MUR'. The process also includes 'Patient education about their medicines and diseases, repeating medicine use details and detecting problems.' and 'Main focus on still existing DRPs. Compiling correct medication list.'

Vaccination

- Flu vaccination service was first introduced in 15 community pharmacies in 2018
- In 2018, the vaccination rate increased about 10% due to the vaccination campaign at community pharmacies compared to the previous years
- In 2019, 17 pharmacies also started providing vaccination service against tick-borne encephalitis
- In 2021, COVID-19 vaccination
- In 2025, diphtheria and tetanus revaccination, HPV vaccination for adults
- Vaccination services in community pharmacies are currently offered by a qualified nurse and paid by patients
- Pharmacists have an important role as advocates for vaccination, but they do not receive direct remuneration for the service

Conclusion

- Patients should be more involved in developing medicines-related services and counselling
- It allows pharmacists to widen the scope of practice
- Patients' positive experiences with received pharmacy services provide an opportunity to build long-standing patient-pharmacist relationships, resulting in increased awareness about the pharmacy services, more engaged patients, and improved health outcomes

DEVELOPMENT OF A STRUCTURED PATIENT COUNSELLING TOOL - THE MEDICINES USE REVIEW AS A HEALTHCARE SERVICE PILOT PROJECT

PHARMACISTS' SOCIETY OF LATVIA
EU RECOVERY AND RESILIENCE FACILITY

MUR AND MEDICINE SHORTAGES

- Reduce avoidable demand (adherence optimization & waste reduction)
- Therapeutic substitution & switching support
- Deprescribing where harms outweigh benefits
- Prioritization of highest-risk patients
- Detect and resolve drug-related problems (DRPs) during switches
- Patient education to prevent stockpiling and misuse
- Documentation & communication with prescribers
- Local intelligence for shortage reporting systems
- System-level impact via pharmacist leadership
- Sustainability of the service model
- Valuable information for therapeutic decision-making

EDQM PC QUALITY CRITERIA

- Compliance with national clinical practice guidelines
- Monitoring of treatment plans
- Structured patient consultation tool
- Pharmaceutical care – special needs in specific regions

PCNE MUR CLASSIFICATION

- Type 1 Simple review (MR1)
- Type 2 Medium level review (MR2)
 - Type 2A (MR2A) type 2 (additional information from patient)
 - Type 2B (MR2B) type 2 (additional information from physician)
- Type 3 In-depth review with clinical context (MR3)

PILOT PROJECT AIM

- In-depth consultation to chronic patients
- Medication use review
- Drug therapy plan
- Education of patients

PILOT PROJECT JUSTIFICATION I

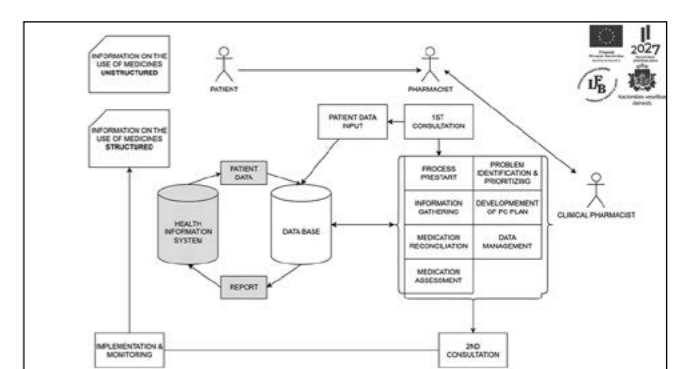
- Over 50% of all medicines are prescribed, dispensed and used incorrectly (WHO, 2017)
- 52% of patients do not receive full information about the prescribed medicines (SPKC, 2020)
- 21.3% senior citizens, 10.6% people with disabilities (CSP, 2021)
- Medicines account for 5-17% of hospitalizations, most of which – up to 80% – could be prevented

PILOT PROJECT JUSTIFICATION II

- 1608 pharmacists (LFB, 2025)
- 762 pharmacies, 58 branches (ZVA, 2025)
- Absence of joint statistics on pharmacy services
- Implementation of medication use review in community pharmacies in Latvia (RSU, 2021)
- Collaboration between Riga Stradiņš University and the University of Tartu

PILOT PROJECT OBJECTIVES

- Standardised service to meet patient's therapeutic goals
- Standardised model for medication review
- ICT platform to collect data
- ICT solution for efficient counselling
- State wide availability of the service

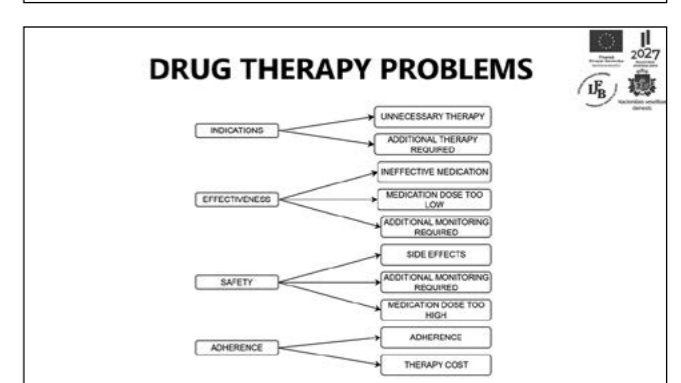

PARTICIPATION REQUIREMENTS

- Five or more active substances used
- Two or more chronic diseases diagnosed
- Medicine adherence risks

EXPECTED RESULTS

- Established and proven benefit of the service
- Valuable empirical experience
- Promotion of pharmacists' role in health care
- Innovative service with ICT solution

Redefinition of Priorities in the Field of National Health Security

- Poland is a frontline state within NATO.
- Preparations for conducting military operations on national territory.
- Strengthening System Resilience to Mass Events and Prolonged Crises:
 - expansion of hospital infrastructure
 - creation of reserve hospital beds
 - adaptation of underground facilities for medical purposes
 - strengthening the staffing of military hospitals and developing a personnel reserve system (based on the Finnish model).

FROM SHORTAGES TO SOLUTIONS: CHALLENGES OF MEDICINE ACCESSIBILITY IN THE BALTIC SEA REGION
40th International Scientific-Practical Conference, Kaunas September 20, 2025

Medicines are just as important as tanks

- The development of the national pharmaceutical industry and the creation of strategic medicine reserves are essential to protect the country against disruptions in global supply chains.
- Specific decisions and support programs for medicine manufacturers.
- Setting the order of priorities: medicines, food, energy?
- The duration of medical evacuation may last up to 72 hours.

FROM SHORTAGES TO SOLUTIONS: CHALLENGES OF MEDICINE ACCESSIBILITY IN THE BALTIC SEA REGION
40th International Scientific-Practical Conference, Kaunas September 20, 2025

Community pharmacies – a strategic point for medicine distribution

- Community pharmacies are an important point of medicine distribution, a key element of the healthcare system in the event of a crisis.
- Consideration should be given to establishing state-owned community pharmacies (e.g., within hospital premises), which would be managed by the State during wartime.
- Pharmacies should establish volunteer units composed of trained scouts, who, in times of crisis, would deliver medicines to patients with disabilities and to older people.
- Pharmacies should have complete address records with access to severely ill patients and people with disabilities.

FROM SHORTAGES TO SOLUTIONS: CHALLENGES OF MEDICINE ACCESSIBILITY IN THE BALTIC SEA REGION
40th International Scientific-Practical Conference, Kaunas September 20, 2025

Community pharmacies – a strategic point for medicine distribution

- Establishing communication with patients, including contingency plans in case of loss of telephone and internet connections.
- Pharmacy staff should be trained in providing essential, effective assistance.
- Ensuring contact with drug distributors (wholesalers). Developing methods for transporting medicines to pharmacies.
- Critical medicines in every pharmacy with a stock for 3 months.

FROM SHORTAGES TO SOLUTIONS: CHALLENGES OF MEDICINE ACCESSIBILITY IN THE BALTIC SEA REGION
40th International Scientific-Practical Conference, Kaunas September 20, 2025

Hospital pharmacies – a strategic supply point for hospitals

- Hospital pharmacies are the most important source of medicines and supplies for hospitals, a crucial element of the healthcare system in the event of a crisis.
- Pharmacies should establish volunteer units made up of trained pharmacy and medical students.
- Pharmaceutical technician schools should also be involved in providing assistance.
- Ensuring contact with drug distributors (wholesalers). Developing methods for transporting medicines to hospitals, e.g., via drones.
- Receiving supplies from national strategic reserves.

FROM SHORTAGES TO SOLUTIONS: CHALLENGES OF MEDICINE ACCESSIBILITY IN THE BALTIC SEA REGION
40th International Scientific-Practical Conference, Kaunas September 20, 2025

Hospital pharmacies – a strategic supply point for hospitals

- Critical medicines in every hospital pharmacy with a 3-month supply. During a crisis, transfer of medicines between hospitals.
- Production of infusion fluids in hospital pharmacies to maintain continuity of supply.
- Based on the list of critical medicines, develop with doctors a procedure for substituting active pharmaceutical ingredients (APIs) in case of shortages.
- Hospital pharmacies should also serve as a strategic supply point for the population if there is no community pharmacy within a 5 km radius.

FROM SHORTAGES TO SOLUTIONS: CHALLENGES OF MEDICINE ACCESSIBILITY IN THE BALTIC SEA REGION
40th International Scientific-Practical Conference, Kaunas September 20, 2025

List of critical medicines – production in the Baltic States

- Not every country has to produce all 401 APIs.
- There are 8 of us Baltic States.
- $401 \div 8 = 50$ APIs per country

FROM SHORTAGES TO SOLUTIONS: CHALLENGES OF MEDICINE ACCESSIBILITY IN THE BALTIC SEA REGION
40th International Scientific-Practical Conference, Kaunas September 20, 2025

List of critical medicines – production in Europe

- Central Europe, Western Europe, and the Baltic States together make up about 25 countries.
- $401 \div 25 = 16$ APIs per country
- This will make it possible to ensure the continuity of medicine supplies during a crisis.
- We must remember that medicines also include excipients and packaging.
- The responsibilities can be shared among European countries.

FROM SHORTAGES TO SOLUTIONS: CHALLENGES OF MEDICINE ACCESSIBILITY IN THE BALTIC SEA REGION
40th International Scientific-Practical Conference, Kaunas September 20, 2025

Summary

Utilization of community pharmacy infrastructure to secure medicines for the civilian population, and hospital pharmacy infrastructure to secure medicines for hospitals.

Development of procedures and training of pharmacists in logistical capabilities in the event of a crisis situation.

Support European solidarity in the field of medicines and health while strengthening national capacities and national interests.

Equip hospitals and healthcare facilities with crisis solutions, threat detection systems, shelters, strategic reserves (at least 3 months), and rapid mobilization procedures involving civilians and students.

FROM SHORTAGES TO SOLUTIONS: CHALLENGES OF MEDICINE ACCESSIBILITY IN THE BALTIC SEA REGION
40th International Scientific-Practical Conference, Kaunas September 20, 2025

Summary

Define health as a pillar of national security – and include it in defense, industrial, infrastructure, and educational policies.

Implement a European drug security strategy, including national production of medicines and APIs, and the use of the list of critical medicines in procurement and reimbursement policies.

Invest in pharmaceutical production capacity and logistics – treating them as strategic national infrastructure.

FROM SHORTAGES TO SOLUTIONS: CHALLENGES OF MEDICINE ACCESSIBILITY IN THE BALTIC SEA REGION
40th International Scientific-Practical Conference, Kaunas September 20, 2025

LIETUVOS FARMACIJOS SĄJUNGA GINA FARMACIJOS SPECIALISTŲ TEISĘ Į PAILGINTAS ATOSTOGAS IR SUTRUMPINTĄ DARBO SAVAITĘ

2025 m. lapkričio 17 d. Lietuvos farmacijos sąjunga kreipėsi į Socialinės apsaugos ir darbo bei Sveikatos apsaugos ministerijas dėl Lietuvos verslo konfederacijos pasiūlymo keisti farmacijos specialistams taikomas pailgintas atostogas ir sutrumpintą darbo savaitę. Rašte pateikėme aiškią, argumentais pagrįstą poziciją – farmacijos specialistų darbo sąlygų bloginimas prieštarautų tiek darbuotojų interesams, tiek visuomenės saugumui ir paslaugų kokybei.

Tarptautinės farmacijos federacijos (FIP), Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) ir Europos Tarybos dokumentai pabrėžia, kad vaistinininkai yra neatsiejama sveikatos priežiūros

sistemos dalis, aktyviai dalyvaujanti sveikatos problemų identifikavime, sprendime, valdyme ir prevencijoje. PSO akcentuoja, jog pervargimas ir stresas sveikatos priežiūros specialistams didina klaidų riziką ir mažina paslaugų kokybę – tai tiesiogiai taikytina ir farmacijos specialistams.

Todėl Lietuvos farmacijos sąjunga pasisako už tai, kad pailgintos atostogos ir sutrumpinta darbo savaitė farmacijos specialistams būtų išsaugotos ir toliau, o Lietuvoje būtų nuosekliai įgyvendinama farmacijos specialistų integracija į sveikatos priežiūros sistemą.

LIETUVOS FARMACIJOS SĄJUNGA

SOCIETAS PHARMACIAE
LITUANIAE

Adresas: Ateities g. 2C-1 LT-08333 Vilnius, Lietuva
Mob. tel. +370-686-29383, el. p. info@lfsajunga.lt, www.lfsajunga.lt

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, įmonės kodas 290667020, a/s LT03 7044 0600 0026 9219

Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministerijai

Kaunas, 2025 lapkričio 14 d.

DĖL LIETUVOS VERSLO KONFEDERACIJOS PATEIKTO SIŪLYMO „DĖL FARMACIJOS SPECIALISTŲ PAILGINTŲ ATOSTOGŲ IR SUTRUMPINTOS DARBO SAVAITĖS“

Lietuvos farmacijos sąjunga, atsižvelgdami į Lietuvos verslo konfederacijos (LVK) 2025 m. rugpjūčio 8 d. raštą Nr. 25-119AR „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. birželio 21 d. nutarimo Nr. 496 „Dėl Lietuvos Respublikos darbo kodekso įgyvendinimo pakeitimo“ projekte (Reg. Nr. 25-11758) pateiktos trečios dalies, kurioje siūloma keisti farmacijos specialistams taikomas pailgintas atostogas ir sutrumpintą darbo savaitę, pareiškia pagrįstą nuomonę šiuo klausimu.

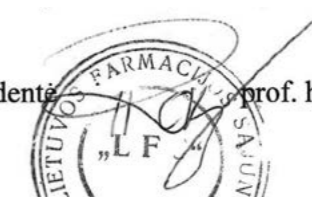
Iki šiol Lietuvoje farmacijos specialistai neįtraukiami į sveikatos priežiūros sistemą (išimtis taikoma tik išplėstinės praktikos vaistinininkams), kai tuo tarpu daugumoje pasaulio šalių ši problema yra išspręsta - farmacijos specialistai įtraukti į sveikatos priežiūros sistemą ir vykdo joje veiklą. Šios problemos sprendimo būdai yra nurodyti Tarptautinės farmacijos federacijos (FIP), Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) bei Europos Tarybos pozicijose ir parengtuose dokumentuose. PSO teigimu, viena iš svarbių visuomenės vaistinių veiklos sričių yra aktyvus vaistinininkų įsitraukimas į sveikatos problemų identifikavimą, sprendimą, valdymą ir prevenciją. Daugelio šalių vaistinėse teikiamos farmacinės rūpybos paslaugos.

Europos Taryba, siekdama pagerinti vaistinių preparatų vartojimą ir sveikatos priežiūros paslaugų teikimo kokybę, 2020 m. kovo 11 d. priėmė rezoliuciją Nr. CM/Res(2020)3 The Council of Europe Resolution CM/Res(2020)3 on implementation of pharmaceutical care for the benefit of patients and health services; Interaktyvus priėjimas <https://www.edqm.eu/documents/52006/297909/Infographic-Pharmaceutical-care-process-CM-Res-2020-3-EN.pdf/31902f3e-7e1a-1a8b-0904-d065fa888306?t=1640013013507>

Šiuo atveju Lietuvoje, farmacijos specialistų darbo sąlygų bloginimas prieštarautų ne tik darbuotojų interesams, bet ir visuomenės saugumo bei paslaugų kokybės principams.

Pasaulio sveikatos organizacija pabrėžia, kad sveikatos priežiūros specialistų pervargimas ir stresas tiesiogiai mažina paslaugų kokybę bei didina klaidų riziką - farmacijos specialistai priklauso šiai rizikos grupei, todėl pailgintos atostogos ir trumpesnė darbo savaitė šiuo atveju yra būtinybė, tuo pagrindu, - Lietuvoje reikia Farmacijos specialistus įtraukti į sveikatos priežiūros sistemą.

Lietuvos farmacijos sąjungos prezidentė prof. habil. dr. Ona Ragažinskienė

LFS Farmacijos Dienos – XXVIII tarptautinė mokslinė teorinė-praktinė praktinė konferencija „Farmacijos Naujienos 2026“: Kaip padėti farmacijos specialistams išvengti perdegimo sindromo?”

2026 metų birželio 13 – 14 dienomis visus farmacijos specialistus kviečiame dalyvauti Lietuvos Farmacijos sąjungos tradiciniame vasaros renginyje „Farmacijos Dienos 2026“ ir XXVIII-oje tarptautinėje mokslinėje-praktinėje konferencijoje „Farmacijos Naujienos“.

Organizatorius

Lietuvos Farmacijos sąjunga ir žurnalo „Lietuvos farmacijos žinios“ redakcija

Renginio „Farmacijos Dienos 2026“ vieta: Pakrantės g. 24, Pelėdnagiai, Kėdainių r. Kaimo turizmo sodyba „Pelėdų pakalnė“

Renginio Farmacijos Dienos misija - sutelkti farmacijos specialistus švietimo, reakcijos ir pažintinės – praktinės veiklos vystymui įvairiuose Lietuvos regionuose.

Šio renginio veiklos sudėtinė dalis yra tradicinė tarptautinė mokslinė teorinė – praktinė konferencija

Dalyvaujantiems suteikiamas **9 val. kvalifikacijos kėlimo pažymėjimas**.

Konferencija skirta bendrosioms neklinikinėms kompetencijoms įgyti farmacijos specialistams (vaistinininkams, farmakoteknikams), vaistinių konsultantams.

BENDRA PROGRAMA

Birželio 13 d., šeštadienis

Konferencijos vieta: UAB „Švenčionių vaistažolės“, Adučiškio g. 3, Švenčionys, Lietuva

10:00 - 11:00 Konferencijos dalyvių atvykimas, įsikūrimas ir registracija

11:00-19:00 XXVIII tarptautinė mokslinė teorinė-praktinė konferencija **“Farmacijos naujienos 2026: Kaip padėti farmacijos specialistams išvengti perdegimo sindromo?”**

Teorinių ir praktinių mokymų vedėja **Ugnė Juodytė** Psichologė, Geštalo psichoterapijos praktikė, Koučingo specialistė ir perdegimo prevencijos ekspertė.

Bus išsiaiškinta: Kas yra perdegimo sindromas? Kodėl farmacijos specialistai susiduria su šia problema? Kaip sau padėti (atjauta sau, perfekcionizmas, ribų brėžimas, Miegas, mityba, judesys ir kt.).

19:00 - 19:30 Lietuvos farmacijos sąjungos vėliavos pakėlimas.

19:30 - 21:00 Proginė šventinė sudėtinė vakarienė

21:00 - 22:00 Lietuvos vaistinininkystės istorija

22:00 - 00:00 Vakaronė

Birželio 14 d., sekmadienis

08:00-9:00 Rytinė mankšta

9:00-10:00 Proginiai pusryčiai

10:00-12:30 „Miško terapija“ Skinderiško K. Kaltenio dendrologiniame parke.

12:30-14:30 Kėdainių medicinos istorijos apžvalga: Ekskursija po Kėdainių senamiestį, Audronė Pečiulytė. Kėdainių krašto muziejaus Daugiakultūrio centro vadovė, istorikė, mokytoja ekspertė, Kėdainių krašto Kultūros premijos laureatė.

14:30 - 15:30 Agurkinių ledų degustacija autentiškame „Grejaus namo“ rūsyje. <https://www.grejausnamas.lt/>

15:30 - 16:30 Baigiamosios diskusijos Šetenuose. <https://www.kedainiutvic.lt/turizmas/lt/objektai/nobelio-premijos-laureato-ceslovo-miloso-gimtine>

Konferencijos uždarymas ir LFS vėliavos nuleidimas.

PUOŠNIOS, ORIGINALIOS, NEPAMIRŠTAMOS VAISTINĖS: PARODA „LIETUVOS VAISTINIŲ INTERJERAI 1945–1990“

Vilma Gudienė

LSMU Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejus

Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejuje (Rotušės a. 28, Kaunas) nuo 2025 m. spalio 29 d. iki lapkričio 30 d. veiks paroda „Lietuvos vaistinių interjerų raida 1945–1990“.

Paroda priminė laiką, kai vaistinės buvo svarbi miesto estetikos dalis, o jų interjerams buvo skiriama daug kūrybinių pajėgų. Vaistinių interjerus kūrė garsūs Lietuvos architektai ir menininkai – oficinose atsirado freskos, vitražai, keramika, odos dirbiniai, dekoratyvinės skulptūros. Kiekvienos vaistinės kolektyvas siekė, kad jų vaistinė išsiskirtų originaliu dizainu.

Parodoje pristatytos vaistinių nuotraukos, kuriose matomi autentiški interjerų fragmentai, baldai, vitražai ir kiti puošybos elementai. Ypatingas dėmesys skirtas šimtmetį mininčiai „Vilties vaistinei“, išsaugojusiai savo originalų vėlyvojo modernizmo interjerą – vieną unikaliausių Lietuvoje.

Šioje parodoje atskleista interjerų puošybos iniciatoriaus – Vyriausiosios farmacijos valdybos Kauno tarprajoninės kontoros valdytojo Vytauto Sedelskio (1928–2010) – asmenybė ir indėlis.

Ekspozicija sudomino ne tik vaistinininkus, dirbusius šiose vaistinėse, bet ir architektus, dailininkus, istorikus bei kauniečius, dar prisimenančius puošnias miesto vaistines ir jų atmosferą.

Parodos kuratorė – Angelė Rudžianskaitė

Parodos dizainerė – Vilija Zabarskienė

2025 m. spalio 29 d. parodos „Lietuvos vaistinių interjerų raida 1945–1990“ atidarymo metu pranešimus padarė vaistinininkai: LSMU Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejaus direktorius doc. dr. Tauras Antanas Mekas, Lietuvos farmacijos sąjungos prezidėntė VDU prof. habil.dr. Ona Ragažinskienė, UAB „Ažuolynas vaistinės direktorė Eglė Rasa Dieninytė.

Ažuolyno vaistinės oficina. Architektas J. Maciulevičius.

Teatro vaistinės oficina, atnaujinta 1978 m. Architektas Z. Rinkevičius, dailininkė D. Žiliuvienė.

Sargėnų vaistinė oficina. Architektas J. Maciulevičius, dailininkė V. Stasaitienė.

Berželio vaistinės gatavų vaistų skyrius. Architektas Z. Rinkevičius.

Parodos pranešėjai – vaistininkai iš kairės: UAB „Ažuolynas“ vaistinės direktorė Eglė Rasa Dieninytė, doc. dr. Tauras Antanas Mekas, prof. habil.dr. Ona Ragažinskienė Nuotraukos autorius Edvinas Kričkovas.

Baltijos šalių atstovai Vilniuje diskutavo apie vaistų prieinamumą ir pasirengimą krizėms

Lietuvos, Latvijos ir Estijos sveikatos ministerijų atstovai penktadienį susitiko Vilniuje aptarti, kaip trys Baltijos šalys bendradarbiaudamos gali geriau pasirengti krizėms ir užtikrinti gyventojams būtinų vaistų prieinamumą bet kokiomis aplinkybėmis.

Pasak sveikatos apsaugos viceministro Daniel Naumovo, pastarųjų metų patirtis rodo, kad vaistų tiekimo saugumas turi būti planuojamas iš anksto, o regioninis bendradarbiavimas tampa ypač svarbus.

„Vaistų prieinamumas krizės metu nėra savaimė suprantamas dalykas. Todėl turime ne tik dalintis patirtimi, bet ir kartu ieškoti sprendimų, kurie realiai veiktų ir leistų greičiau reaguoti sudėtingose situacijose“, – kalbėjo sveikatos apsaugos viceministras.

Aukšto lygio darbo grupės susitikime daug dėmesio skirta farmacijos sektoriaus pasirengimui – aptarti gamintojų, didmeninio platinimo įmonių ir vaistinių vaidmenys, vaistų rezervo kaupimo bei kiti aktualūs klausimai.

Antroje susitikimo dalyje daug dėmesio skirta civilinio ir karinio sektorių bendradarbiavimui. Aptartos gerosios praktikos ir kylantys iššūkiai, bendrų mokymų ir veiklų galimybės.

„Glaudesnis regioninis bendradarbiavimas yra vienas svarbiausių veiksnių, stiprinant sveikatos sistemų atsparumą ir pasirengimą galimoms krizėms“, – susitikimą apibendrino sveikatos apsaugos viceministras Skirmantas Krunkaitis.

SAM Komunikacijos skyrius

LIETUVOS METŲ VAISTININKAS 2025 RINKIMŲ NUGALĖTOJAMS – MEDALIAI IR DIPLOMAI

Farmacijos specialistams skirtas žurnalas „Farmacija ir laikas“ kartu su instituciniu partneriu Lietuvos sveikatos mokslų universiteto (LSMU) Farmacijos fakultetu šiemet jau aštuntą kartą surengė geriausių vaistininkų rinkimus. Šventinis renginys, kurio metu buvo pagerbti ir apdovanoti kolegų deleguoti ir pokalbyje su vertinimo komisija geriausiai pasirodę šalies vaistininkai, kaip ir pernai, vyko farmacijos specialistams ypač brangioje, vaistininkystę ir jos istoriją įprasminančioje vietoje – Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejuje Kaune.

Vertino autoritetinga komisija

Komisijai pirmininkavo LSMU Farmacijos fakulteto dekanė prof. Ramunė Morkūnienė, nariai – šių rinkimų iniciatorė ir pagrindinė organizatorė, žurnalo „Farmacija ir laikas“ vyr. redaktorė, LSMU Farmacijos fakulteto prof. Loreta Kubilienė; to paties fakulteto profesoriai Jurga Bernatienė ir prodekanas Valdas Jakštas; doc. Tauras Mekas; Kauno klinikų Anesteziologijos klinikos vadovas, LSMU MA Medicinos fakulteto dekanas prof. Andrius Macas, Lietuvos farmacijos sąjungos prezidentė, VDU prof. Ona Ragažinskienė ir Sveikatos apsaugos ministerijos Farmacijos departamento direktorė Anželika Oraitė.

Iškilingas renginys prasidėjo JE kardinolui Sigitui Tamkevičiui tradiciškai palaiminant visus susirinkusiuosius. Tarptautinės farmacijos federacijos prezidentas Paul Sinclairo iš tolimosios Australijos, kur dirba ir gyvena, atsiuntė šiai ypatingai progai skirtą vaizdo sveikinimą, pažymėdamas, kokia didelė garbė tapti Lietuvos metų vaistininku.

Daug šiltų žodžių finalinio etapo dalyviams ir nugalėtojams skyrė konkurso organizatoriai bei garbūs svečiai. Dėkodami už visuomenės sveikatinimą, vaistininkams sėkmės tolesniame darbe linkėjo LSMU prorektorė studijoms prof. Indrė Čeponienė, sveikatos apsaugos viceministras Daniel Naumovas, Valstybinės

vaistų kontrolės tarnybos viršininkė Dovilė Marcinkė ir, žinoma, šio konkurso organizatoriai – žurnalo „Farmacija ir laikas“ vyr. redaktorė, LSMU Farmacijos fakulteto prof. Loreta Kubilienė bei šio fakulteto dekanė prof. Ramunė Morkūnienė.

Pagrindinė rinkimų iniciatorė ir organizatorė prof. Loreta Kubilienė nuoširdžią padėką išreiškė institucinim partneriui – LSMU Farmacijos fakultetui ir jo dekanai prof. R. Morkūnienei, komisijos nariams, kurie skiria laiko ir svarsto, diskutuoja, renka geriauosius iš geriausiųjų, pabrėždama, kokia tai didelė atsakomybė.

Su dėkingumu buvo paminėta augalinės kilmės preparatus gaminanti kompanija „Bionorica“ ir jos atstovės Neringa Savickienė bei Auksė Slavikaitė, palaikančios šią kilnią idėją, prisidedančios prie jos vystymo.

Padėkos žodžiai ištarti šalyje veikiančių vaistinių tinklų administracijoms, kurios padeda organizuoti rinkimų pirmuosius etapus, suburdamos vaistininkus atsakingam ir aktyviam balsavimui.

„Visi kartu ir toliau neškime aukštai iškėlę vaistininkystės vėliavą,“ – prof. L. Kubilienė ištare jau simboliškais tampančius, kiekviena Lietuvos metų vaistininko rinkimus lydinčius gražius ir prasmingus žodžius.

Tarp dalyvių – ir dvi kaunietės

Šiomet dėl garbingų apdovanojimų – Platinos, Aukso ir Sidabro medalių – varžėsi 12 vaistininkų, kurie atstovavo šešioms vaistinių tinklams: Dalė Drūlienė ir Danguolė Bunevičienė („Apotheka vaistinė“); Laura Kairiūkštienė ir Monika Maleckaitė („BENU vaistinė“); Vaida Maciuvienė ir Viktor Mamčic („Camelia“); Ignas Popa ir Lina Lenkauskaitė („Eurovaistinė“); Rasa Viršilienė ir Vita Dabkevičiūtė („Gintarinė vaistinė“); Dalia Rakauskaitė ir Rita Buikauskienė („Norfa vaistinė“). Beje, Dalė Drūlienė ir Monika Maleckaitė sveikatos patarimais dalinasi su Kauno gyventojais – abi jos dirba miesto vaistinėse.

Visi vaistininkai pasirodė labai gerai

Žurnalo „Farmacija ir laikas“ vyriausioji redaktorė, Lietuvos žurnalistų sąjungos Kauno apskrities

skyriaus narė, Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Farmacijos fakulteto prof. Loreta Kubilienė be vaistininko apskritai neįsivaizduoja darniai dirbančios sveikatinimo grandinės.

„Jei iš šio „mechanizmo“ išimtume vaistininką, farmakoterapijos tikslingumas – vaistų vartojimo dažnumas, galimos sąveikos su kitais vaistais, kontraindikacijos ir panašūs dalykai – taptų sunkiai valdomi, jei apskritai valdomi, – pažymėjo profesorė. – Taigi be vaistininko neįmanoma įsivaizduoti racionalios farmakoterapijos. Ačiū vaistininkams, kurie dirba tarsi pirmosiose „fronto linijose“, užtikrindami saugų vaistinių preparatų vartojimą. Vaistininkas – neabejotinai viena iš svarbiausių sveikatinimo grandinės sudėtinių dalių, be kurios neįmanoma sėkminga paciento sveikatinimo kelionė“. Komisijai, anot prof. L. Kubilienės, buvo sunku išrinkti nugalėtojus, nes visi konkurso dalyviai pasirodė labai gerai.

Nugalėtoją paskelbė kardinolas JE Sigitas Tamkevičius

Susumavus komisijos narių skirtus balus, Lietuvos metų vaistininko titulas ir Platinos medalis atiteko „Eurovaistinės“ vaistinių tinklo atstovui iš Vilniaus Ignui Popai. Lietuvos metų vaistininką tradiciškai Platinos medaliu apdovanojo JE Kardinolas, Kauno miesto garbės pilietis Sigitas Tamkevičius.

Dėkodamas už nuoširdų kasdienį rūpestį sostinės pacientais, atsakingą darbą ir pastangas, siekiant sveikesnės visuomenės bei stiprinant vaistininkų bendruomenę, Lietuvos metų vaistininkui Ignui Popai Padėką ir asmeninę dovaną perdavė ir Vilniaus miesto savivaldybės meras Valdas Benkunskas.

Aukso medaliu apdovanota „Norfos vaistinės“ atstovė iš Utenos Dalia Rakauskaitė. Už puikų pasirodymą Lietuvos metų vaistininko rinkimuose kraštietę apdovanojo ir Utenos rajono savivaldybės meras Marijus Kaukėnas.

Sidabro medaliu pasipuošė iš Šiaulių kilusi, bet jau daug metų Klaipėdoje dirbanti ir gyvenanti Vaida Maciuvienė iš „Camelia“ tinklo vaistinės.

Visus konkurse dalyvavusius vaistininkus apdovanojo ir Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos viršininkė Dovilė Marcinkė.

Po iškilmingos apdovanojimų ceremonijos visi buvo pakviesti pasiklausti aktorius Juozo Gaižausko atliekamų kūrinių.

Renginio organizatorių archyvo nuotraukos ir parengta informacija

NVSC: atsakingas antibiotikų vartojimas – kiekvieno mūsų pareiga

Kasmet lapkričio 18–24 d. minima Pasaulinė informuotumo apie antimikrobinį atsparumą savaitė. 2025 metų šūkis – „Veikime dabar: apsaugokime dabartį, užtikrinkime ateitį“. Pasaulio sveikatos organizacija (PSO) ragina visus – visuomenę, sveikatos sektorių, veterinarus, ūkininkus, aplinkosaugininkus ir politikus – imtis bendrų veiksmų antimikrobiniam atsparumui stabdyti ir atkreipti dėmesį, kad tai turi neigiamos įtakos ne tik mūsų sveikatai, tačiau ir pasaulinei maisto gamybos ir vartojimo grandinei, aplinkai bei ekonomikai. Nacionalinio visuomenės sveikatos centro (NVSC) specialistai primena, kuo rizikuojame, jeigu antibiotikus vartojame neatsakingai bei kaip galime prisidėti prie jų efektyvumo išsaugojimo.

Kas yra antimikrobinis atsparumas?

Didelis antibiotikų, ypač plataus spektro antibiotikų pasirinkimas, jų prieinamumas ir augantis vartojimas skatina atsparių mikroorganizmų atsiradimą. Bakterijų atsparumas antibiotikams išsivysto tuomet, kai konkretūs antibiotikai nebeatlieka savo funkcijos – t. y. nenaikina bakterijų bei nebestabdo jų augimo. Europos ligų prevencijos ir kontrolės centro duomenimis, kiekvienais metais Europoje (ES / EEE šalyse) dėl antimikrobiniam vaistams atsparių infekcijų miršta daugiau nei **35 000 žmonių**.

Antibiotikai gydo tik bakterines infekcijas

Šaltuoju metų laiku padidėja sergamumas gripu, COVID-19, ūminėmis viršutinių kvėpavimo takų infekcijomis, kurios lemia ir didesnę antibiotikų suvartojimą. Todėl labai svarbu nepamiršti, kad:

- antibiotikai yra veiksmingi tik gydant bakterijų sukeltas infekcijas, jie neveikia infekcijų, kurias sukelia virusai, pavyzdžiui gripo;
- nepatariama užsiimti savigyda, vartoti reikia tik gydytojo skirtus antibiotikus ir griežtai laikantis jo nurodymų;
- netgi pasijutus geriau, negalima nutraukti antibiotikų vartojimo;

- negalima vartoti antibiotikų likučių – vaistų, likusių po ankstesnio gydymo bei dalintis su kitais.

Kaip dar galima mažinti antimikrobinį atsparumą?

Vienas iš būdų mažinti antimikrobinį vaistų vartojimą – saugotis užkrečiamųjų ligų. Rekomenduojama laikytis asmens higienos – dažnai ir tinkamai plauti rankas, vengti artimo kontakto su sergančiais žmonėmis. Efektyviausia apsauga nuo šių ligų – skiepai. Pagal Lietuvos Respublikos vaikų profilaktinių skiepimų kalendorių vaikai skiepjami nuo 14 užkrečiamųjų ligų, o suaugusieji, pagal Lietuvos suaugusiųjų asmens skiepavimo planą, turi galimybę nemokamai pasiskiepyti nuo 10 užkrečiamųjų ligų.

Daugiau informacijos apie skiepus rasite čia: <https://nvsc.lrv.lt/lt/vaikai/>

NVSC informacija

Atnaujinta E. sveikatos sistema

Jau dešimtmetį veikianti viena didžiausių kompleksinių informacinių sistemų Lietuvoje – E. sveikata – nuo lapkričio 8 d. atsinaujino. Po atnaujinimo stabilizavus sistemos darbą, ja jau gali naudotis tiek sveikatos priežiūros specialistai, tiek gyventojai.

„Medikui atnaujinta E. sveikatos sistema padeda paprasčiau ir greičiau rasti aktualią informaciją apie paciento sveikatą, patogiau tvarkyti sveikatos duomenis elektroniniu būdu dėl naujai atsiradusių ir esamų modernizuotų duomenų rinkinių struktūrizavimo, tai įgalina kokybiškiau suteikti paslaugas pacientams. Pacientai savo ruožtu gali matyti daugiau savo sveikatos struktūrizuotų duomenų,“ – sako sveikatos apsaugos viceministras Daniel Naumovas.

Viceministras dėkoja E. sveikatos naudotojams už supratingumą ir kantrybę, po atnaujinimų diegimo susidūrus su sistemos sulėtėjimu ir nepatogumais jungiantis bei naudojantis sistema. Atnaujinimai buvo didelio masto ir buvo atliekami aktyviai naudojant E. sveikatos sistemą, tai pareikalavo papildomų pastangų stabilizuojant jos darbą. Pagrindiniam sistemos tvarkytojui Registrų centrui pašalinus kilusius trikdžius, sistema veikia stabiliai.

Atnaujintą E. sveikatos sistemą specialistai dar vadina naująja E. sveikatos sistemos versija, nes sukurtos net kelios naujos posistemės, modernizuotos jau veikiančios. Taip pat įdiegta daug papildomų funkcijų. Technologinius sistemos naujovių diegimo darbus atliko pagrindinis sistemos tvarkytojas Registrų centras.

Dirbantiems tiesiogiai su E. sveikatos portalu pokyčiai tapo matomi nuo diegimo į gamybinę aplinką dienos, o įstaigos, kurios dirba su vidinėmis informacinėmis sistemomis atnaujinimus pajus priklausomai nuo savo sistemos pasiruošimo. Gydytojai įstaigos visus pakeitimus savo sistemose turėtų baigti iki kitų metų gegužės mėnesio.

Susipažinti su naujais E. sveikatos funkcionalumais specialistams padės mokymų įrašai ir edukacinė medžiaga, kuri yra skelbiama čia: <https://www.esveikata.lt/modernizuotos-espbi-instrukcijos>.

Modernizuota E. recepto posistemė

Sveikatos priežiūros specialistams E. sveikatoje atsiranda galimybė koreguoti receptus. Taip pat palengvinti receptų rašymą padės įdiegti nauji klasifikatoriai, kurie realiu laiku pateiks informaciją apie vaistų tiekimo sutrikimus, kompensuojamųjų vaistų bei kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių (MPP) kompensavimo sąlygų pokyčius ir kt.

Galimybė vaistus ir kompensuojamųjų MPP išduoti (parduoti) dalimis palengvins darbą vaistininkams, kai vaistinė neturės viso reikalingo pacientui kiekio, tiek pačiam pacientui, kuris neprivaleis įsigyti visą recepte išrašytą kiekį.

E. sveikatoje visiems naudotojams planuojama teikti daugiau edukacinės medžiagos, pavyzdžiui apie vartojamų vaistų saugumą. Atsiranda galimybė pateikti pranešimą apie įtariamą nepageidaujamą reakciją į vaistą.

Daugiau apie E. recepto posistemės atnaujinimus galima skaityti: <https://sam.lrv.lt/lt/news/atnaujinta-vaistu-israsymo-ir-isdavimo-tvarka-pagerins-vaistu-prieinamuma-ir-skatins-juos-vartoti-racionaliai-9Nom/>

Sukurtos net kelios naujos posistemės

Kiek anksčiau, spalio mėnesį, buvo įdiegta laboratorinių tyrimų posistemė ir vieningas laboratorinių tyrimo duomenų apsiųtimui standartas, o nuo lapkričio 8 d. pradėjo veikti nėščiujų, gimdyvių ir naujagimių (NGN) posistemė, kurioje nacionaliniu lygiu bus tvarkomi visi nėščiujų, gimdyvių ir naujagimių sveikatos duomenys. Tai leis optimizuoti procesus, mažesnę išrašomų dokumentų, gydytojams bus paprasčiau rasti išsamią informaciją apie paciento sveikatą.

Specialistams, teikiantiems slaugos paslaugas namuose, sukurta funkcija, leidžianti užpildyti ambulatorinių slaugos paslaugų namuose paskyrimui reikalingą klausimyną poreikio nustatymui bei paskirti šias paslaugas. Siekiama, kad duomenys apie slaugos namuose teikiamas paslaugas būtų tvarkomi nacionaliniu lygiu.

E. sveikatoje – dar daugiau duomenų

E. sveikatos sistemoje bus tvarkoma daugiau su psichikos sveikata susijusių klinikinių duomenų, tuo pačiu užtikrinama jų apsauga ir anonimiškumas, nes duomenis galės matyti tik tam tikri specialistai.

Sistemoje bus tvarkomi duomenys apie pirmą kartą nustatomus onkologinius susirgimus ar užkrečiamąsias ligas. Taip sumažės techninio darbo asmens sveikatos priežiūros įstaigoms, nes neberekės tų pačių duomenų teikti kelioms institucijoms, o pakaks duomenis suvesti į E. sveikatą. Taip pat specialistai galės matyti Greitosios medicinos pagalbos tarnybos pateiktus duomenis apie greitosios medicinos pagalbos iškvietimus.

Paprastesnė prieiga prie aktualiausių paciento sveikatos duomenų

Siekiant kokybiškesnio klinikinių duomenų pateikimo, peržiūrėti šiuo metu E. sveikatoje tvarkomi duomenų rinkiniai: ambulatorinio apsilankymo aprašymas, stacionaro epikrizė, siuntimai ir kt. Duomenys sustruktūruoti, įdiegta daugiau klasifikatorių.

Atsižvelgiant į ES rekomendacijas, patobulintas ir išplėstas pacientų diagnozių modelis, siekiant sklandaus duomenų mainų tarp ES šalių ateityje. Atnaujintoje sistemoje diagnozė turi ciklą: nuo diagnozės įtarimo iki jos paneigimo ar patvirtinimo, paciento pasveikimo arba diagnozės paneigimo. Gydytojas paciento diagnozių sąrašą matys, kokia yra diagnozės būseną (aktyvi/paneigta/lėtinė/išspręsta/panaikinta). Naujasis modelis taupys mediko laiką, nes jam nereikės ieškoti informacijos apie diagnozę ambulatorinio apsilankymo formoje, informacija apie paciento ligas bus pateikiama aiškiau, struktūruotai.

Prie paciento sveikatos duomenų atsiranda informacija apie paciento alergijas. Alergijų laukas įneša aiškumo informuojant specialistą apie galimas rizikas, pradedant odos bėrimais ir baigiant anafilaksijos reakcija, skiriant vaistus, prieš numatomas operacijas ir pan.

Šie pokyčiai supaprastins ir pagreitins sveikatos priežiūros specialistams prieigą prie aktualiausių paciento sveikatos duomenų.

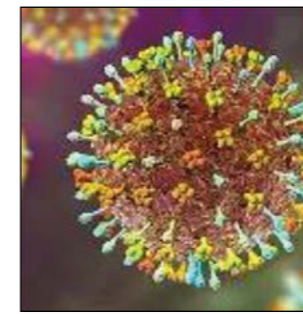
E. sveikatos apimtys išaugo šimtais kartų

Centrinė E. sveikatos sistema sukurta 2015 m. Per tą laiką duomenų kėlimas į sistemą išaugo daugiau nei 300 kartų: nuo kiek daugiau nei 340 000 tūkstančių pirmaisiais metais iki 109 mln. sveikatos įrašų per 2024 metus.

Todėl atliekant atnaujinimo darbus teko iš esmės modernizuoti visus egzistuojančius komponentus, peržiūrėti veiklos procesus, greitinant duomenų teikimą ir gavimą, įdiegtos naujos kartos tarnybinės stotys.

SAM Komunikacijos skyrius

Apie Nipos viruso infekciją

Nipos (angl. Nipah) virusas (NiV) yra zoonozinis virusas, kuriuo žmonės gali užsikrėsti nuo laukinių ir naminių gyvūnų (šikšnosparnių, kiaulių, avių, ožkų, šunų, kačių, arklių). Natūralus Nipos viruso šeimininkas yra *Pteropodidae* šeimos vaisėdžiai šikšnosparniai.

Iki šiol NiV protrūkių buvo nustatyta tik Azijoje. Pirmasis protrūkis buvo registruotas 1998–1999 m. tarp kiaulių augintojų Sungai Nipah kaime (Malaizija). Nuo to laiko pavienių protrūkių buvo registruota Bangladeše, Indijoje, Filipinuose ir Singapūre. Liga taip pat periodiškai nustatoma Rytų Indijoje.

Kokie yra Nipos viruso infekcijos simptomai?

Nipos viruso infekcija gali būti besimptomė arba pasireikšti lengva forma.

Pagrindiniai simptomai:

- karščiavimas,
- galvos skausmas,
- raumenų skausmas,
- vėmimas,
- gerklės skausmas.
- Taip pat gali pasireikšti:
- galvos svaigimas,
- mieguistumas,
- sąmonės sutrikimai,
- neurologiniai požymiai.

Kai kuriems žmonėms gali išsivystyti netipinis plaučių uždegimas ir sunkūs kvėpavimo sutrikimai.

Laikotarpis nuo užsikrėtimo iki susirgimo paprastai trunka nuo 4 iki 14 dienų, tačiau gali būti ir ilgesnis (apie 45 dienas). Daroma prielaida, kad užsikrėtę asmenys išlieka užkrečiami iki 21 dienos nuo simptomų pasireiškimo.

Kokias komplikacijas sukelia Nipos viruso infekcija?

NiV gali sukelti ūminę kvėpavimo takų ligą ir mirtiną encefalitą, taip pat pažeidžia ne tik plaučius, blužnį, inkstus ir smegenis, gali išsivystyti ir dauginis organų nepakankamumas.

Mirštamumas svyruoja nuo 40 iki 75 proc. ir priklauso nuo konkrečios NiV padermės, sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumo ir kokybės bei ligos sunkumo.

Kaip plinta Nipos viruso infekcija?

NiV žmonės gali užsikrėsti:

- tiesioginio kontakto su infekuotais laukiniais ar naminiais gyvūnais arba jų išskyromis ir sekretais (pvz., šlapimu, seilėmis, krauju, ryklės ir kvėpavimo takų sekretais) metu;
- neperdirbtos užsikrėtusių gyvūnų mėsos arba termiškai neapdorotų maisto produktų, kurie buvo užteršti užsikrėtusių gyvūnų kūno skysčiais (pavyzdžiui, palmių sultys arba vaisiai, kuriuos užteršė užsikrėtęs šikšnosparnis), vartojimo metu;
- per sąlytį su užsikrėtusio asmens kūno skysčiais (pvz., nosies ar kvėpavimo takų lašeliais, šlapimu, krauju).

Pagrindiniai užsikrėtimo būdai įvairiose užkrėstose šalyse buvo skirtingi: Malaizijoje ir Singapūre protrūkiai buvo susiję su kiaulėmis kaip tarpiniais šeimininkais, o Filipinuose tarpiniai šeimininkai buvo arkliai. Visais atvejais manoma, kad pirmosios naminių gyvūnų infekcijas sukėlė šikšnosparnių seilėmis ar išmatomis užterštų vaisių vartojimas. Indijoje ir Bangladeše protrūkiai buvo siejami su datulinių palmių sulčių vartojimu. Keliose šalyse, įskaitant Bangladešą, Indiją ir Filipinus, buvo pranešta apie žmonių tarpusavio užsikrėtimus bendruomenėje (per artimą sąlytį) ir (arba) ligininėse (slaugant liginį).

Kam kyla pavojus užsikrėsti Nipos viruso infekcija?

Susirgti gali bet kokio amžiaus asmenys.

Kaip apsisaugoti nuo Nipos viruso infekcijos?

Nėra vakcinų nei žmonėms, nei gyvūnams.

Infekcijos plitimą tarp žmonių galima sumažinti:

- vengiant artimo kontakto su užsikrėtusiais asmenimis ar gyvūnais,
- naudojant apsaugines priemones, kai slaugomas sergantis asmuo, dirbama su sergančiais gyvūnais ar jų audiniais, taip pat kai skerdziami gyvūnai,
- laikantis tinkamos rankų higienos,
- vartojant tinkamai termiškai apdorotą maistą ir nuplautus bei nuluptus vaisius ir daržoves. Vaisiai ir daržovės su šikšnosparnių įkandimų žymėmis turėtų būti išmetami / nevertojami.
- Atkreipiame dėmesį, kad keliautojai turi laikytis bendrų užkrečiamųjų ligų prevencijos priemonių bei vengti lankytis regionuose, kuriuose registruojamas protrūkis, laikytis konkrečios šalies sveikatos institucijų nurodytų saugumo rekomendacijų.
- **Kaip gydoma Nipos viruso infekcija?**
Specifinio gydymo nėra, skiriamas simptominis gydymas.

Informacijos šaltiniai:

<https://www.ecdc.europa.eu/en/infectious-disease-topics/z-disease-list/nipah-virus-disease/factsheet-nipah-virus-disease>
<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/nipah-virus>

SAM ir verslas pasirašė susitarimą dėl sveikatos sistemos stiprinimo: aiškesnės taisyklės ir geresnis paslaugų prieinamumas

Sveikatos apsaugos ministerija (SAM) ir Lietuvos verslo konfederacija (LVK) pasirašė susitarimą dėl Lietuvos nacionalinės sveikatos sistemos stiprinimo. Juo numatoma aiškiau apibrėžti valstybės ir privačių sveikatos priežiūros įstaigų vaidmenis, nustatyti skaidrius Privalomojo sveikatos draudimo fondo (PSDF) lėšų paskirstymo principus ir užtikrinti tvarią sistemos plėtrą ilguoju laikotarpiu.

„Visa sveikatos apsaugos sistema, neišskiriant privataus ar viešojo sektoriaus gydymo įstaigų, privalo tarnauti žmogui. Labai tikiuosi, kad pasirašytas susitarimas padės laikytis šios krypties ir bet kokius pokyčius sveikatos apsaugoje įgyvendinti sutarimo ir partnerystės dvasioje, siekiant sistemos kokybės ir tvarumo“, – sakė Ministrė Pirmininkė Inga Ruginienė.

SAM ir LVK susitarimas parengtas reaguojant į svarbiausius sveikatos sistemos iššūkius – gydytojų ir slaugytojų trūkumą, ilgėjančias pacientų eiles, visuomenės senėjimą, brangstančias medicinos technologijas ir ribotus viešuosius finansinius išteklius.

„Mūsų tikslas – aiški, stabili ir žmonėms suprantama sveikatos sistema. Viešasis sektorius ir toliau atliks pagrindinį vaidmenį teikiant būtinas paslaugas visoje šalyje – tai mūsų sveikatos sistemos ašis, kuriai skirsime daugiausia dėmesio ir resursų. Privatus sektorius yra svarbus ir lygiavertis viešojo sektoriaus partneris teikiant gyventojams sveikatos priežiūros paslaugas. Tai ir įtvirtiname susitarimu, kuris rodo valstybės ir sveikatos sistemoje veikiančių partnerių brandą“, – teigė sveikatos apsaugos ministrė Marija Jakubauskienė.

Prioritetas – viešosioms paslaugoms

Susitarime įtvirtinta, kad viešosios gydymo įstaigos išliks pagrindinėmis būtinosios pagalbos teikėjomis.

Remiantis juo, nuo 2027 m. sausio 1 d. PSDF biudžeto augimo lėšos prioriteto tvarka bus skiriamos valstybės ir savivaldybių sveikatos priežiūros įstaigoms. Taip siekiama sustiprinti viešųjų įstaigų pajėgumus, užtikrinti būtinąją pagalbą ir pagrindinių paslaugų prieinamumą visoje šalyje.

Privačios gydymo įstaigos ir toliau teiks PSDF lėšomis apmokamas paslaugas pagal turimas sutartis. Nuo 2027 m. privačių įstaigų sutarčių apimtys išliks tokio dydžio, kokio jos buvo pagal faktinį 2025 m. PSDF apmokėtų paslaugų finansavimą (su numatytu 6 proc. sumažinimu). Viršijus šią ribą suteiktos paslaugos pirmiausia bus apmokamos viešosioms įstaigoms, o privačios įstaigos galės gauti papildomą apmokėjimą tais atvejais, kai viešasis sektorius negalės patenkinti išaugusių pacientų poreikių. Taip užtikrinama, kad viešasis sektorius turėtų pakankamai finansinių išteklių, o privatus sektorius galėtų planuoti savo veiklą aiškiai žinodamas taisykles.

„Privačiai medicinai svarbiausia – aiškumas ir prognozuojamumas. Šis susitarimas sudeda aiškius akcentus: viešasis sektorius yra prioritetas, o privati medicina išlieka svarbiu sveikatos sistemos ramsčiu ir gali prisidėti prie paslaugų prieinamumo didinimo. Tai leidžia planuoti veiklą ir prisidėti prie bendro tikslo – geresnės sveikatos priežiūros žmonėms, geresnio pasirinkimo bei aukštesnės paslaugų kokybės“, – sakė LVK prezidentas Andrius Romanovskis.

Aiškesnės taisyklės dėl papildomų mokėjimų

Susitarime palaikomi teisės aktų pakeitimai, kurių tikslas – sukurti aiškias ir sąžiningas taisykles, kada pacientas gali būti prašomas sumokėti papildomai, o kada ne.

Remiantis jais, papildomas pacientų mokėjimas pirminio ir daugelio antrinio lygio paslaugų atveju būtų netaikomas, tuo tarpu kitoms paslaugoms būtų nustatytas detalesnis reguliavimas. Konkrečius sąrašus dėl galimų priemonių ir jų taikymo tvarką rengs SAM, bendradarbiaudama su VLK bei viešomis ir privačiomis gydymo įstaigomis.

Susitarime taip pat numatyta skatinti savanoriško (papildomo) sveikatos draudimo plėtrą. Tai daroma siekiant pritraukti daugiau lėšų sveikatos paslaugoms, vaistams ir naujoms medicinos technologijoms finansuoti, kartu neužkraunant papildomos naštos PSDF biudžetui.

Pagal susitarimą, darbdavio ar gyventojų sudarytos papildomojo draudimo sutartys nebus apmokestinamos gyventojų pajamų mokesčiu, jei jų vertė per metus neviršys 1 minimalios mėnesinės algos dydžio.

Medikų rengimas ir kokybės stiprinimas

Abi šalys įsipareigoja kartu spręsti medikų trūkumo problemą – skatinti specialybių pasirinkimą, kvalifikacijos tobulinimą, sudaryti studentams daugiau

praktikos galimybių bei pritraukti sveikatos priežiūros darbuotojų iš užsienio.

Taip pat numatyta užtikrinti, kad tiek viešosios, tiek privačios įstaigos laikytųsi vienodų kokybės reikalavimų ir teiktų tik mediciniškai pagrįstas paslaugas. LVK prezidento teigimu, verslo bendruomenė yra pasirengusi aktyviai prisidėti prie medikų rengimo ir investuoti į inovacijas.

Šalys sutarė reguliariai vertinti pažangą ir, esant poreikiui, teikti papildomus pasiūlymus, kad Lietuvos sveikatos sistema išliktų stipri, prieinama ir tvari.

2029 m. planuojama atlikti visų susitarimo nuostatų poveikio vertinimą. Jo rezultatai taps pagrindu tolimesniam PSDF lėšų paskirstymui ir sutarčių sudarymo tvarkai.

Laimos Penek (LRVK) nuotraukos
SAM Komunikacijos skyrius

Sveikatos apsaugos ministerija toliau trumpina eiles ir mažina administracinę naštą: profilaktiniai sveikatos tikrinimai taps paprastesni ir labiau pritaikyti žmonėms

Sveikatos apsaugos ministrė Marija Jakubauskienė pasirašė įsakymą, kuriuo atnaujinama profilaktinių sveikatos tikrinimų tvarka. Šiuo žingsniu, atsižvelgiant ir į vertingus socialinių partnerių pasiūlymus, siekiama atsisakyti perteklinių procedūrų, mažinti eiles gydymo įstaigose bei subalansuoti medicinos personalo krūvį, suteikti daugiau laisvės šeimos gydytojams individualiai vertinti kiekvieno paciento sveikatos būklę.

Pagrindinė pokyčio kryptis – lankstumas ir profilaktinių sveikatos tikrinimų reikalavimų pritaikymas prie šiuolaikinių sąlygų: sveikiems gyventojams patikros procedūros paprastėja, visą dėmesį sutelkiant ten, kur medicininė priežiūra yra būtina.

Vienas ryškiausių pokyčių liečia asmenis, kurių darbe nustatytas rizikos veiksnys – padidėjusi akių raumenų

įtampa dirbant kompiuteriais ar videoterminalais. Darbuotojams iki 40 metų, neturintiems regos nusiskundimų ar diagnozuotų susirgimų, profilaktinę akių patikrą nuo šiol bus galima atlikti rečiau – kartą per ketverius metus. Taip pat supaprastinta tvarka asmenims, vykstantiems į užsienį: jei šalis nereikalauja specifinių tyrimų ir žmogus jaučiasi gerai, šeimos gydytojas pažymą galės išduoti operatyviau.

„Šiuo sprendimu žengiame dar vieną žingsnį link modernios sveikatos apsaugos, kurioje svarbiausia – ne popierinė pažyma, o realus žmogaus sveikatos vertinimas. Mažiname administracinę naštą tiek medicinos personalui, tiek darbdaviams, tiek pacientams. Jei žmogus yra sveikas, jam nebereikės kreiptis į gydymo įstaigą vien dėl formalumo – tokiu būdu atsiranda daugiau laisvės nustatyti optimalų patikros ritmą. Tačiau kartu išlaikome saugiklius: bet koks įtarimas dėl sveikatos būklės išlieka pagrindu išsamiai specialisto konsultacijai“, – teigia ministrė M. Jakubauskienė.

Supaprastintas asmenų su negalia profilaktinio sveikatos patikrinimo dėl darbo procesas. Jie neprivalės turėti ir pateikti sveikatos patikrinimą atliekančiai asmens sveikatos priežiūros įstaigai Asmens su negalia teisių apsaugos agentūros išduotų rekomendacijų dėl darbo pobūdžio ir sąlygų. Sveikatos patikrinimą atliekantys gydytojai asmenų su negalia sveikatos patikrinimą atliks įprasta tvarka pagal jų darbo vietoje nustatytus kenksmingus rizikos veiksnius, o į minėtas rekomendacijas bus atsižvelgiama tik jei pats asmuo nuspręs jas pateikti gydytojui.

Norintiems įgyti teisę vairuoti naujos kategorijos transporto priemonę ir galiojančią sveikatos tikrinimo pažymą turintiems vairuotojams taip pat nebereikės formalių pakartotinių vizitų: nuo šiol po sveikatos patikrinimo medicinos pažymoje bus nurodomos visos transporto priemonių kategorijos, kurias asmuo gali vairuoti pagal esamą sveikatos būklę. Be to, nustatyta ir vieninga minimali 14 metų riba, nuo kurios galima anksčiausiai kreiptis dėl medicininės pažymos vairavimui.

Šiais pokyčiais ne tik siekiama sumažinti administracinę naštą, trumpinti eiles ir subalansuoti medicinos personalo krūvį, bet ir įgyvendinti 2026–2028 m. Nacionalinės kolektyvinės sutarties nuostatas dėl retesnio jaunesnių darbuotojų dirbančių su videoterminalais sveikatos tikrinimo. Gydymo įstaigos galės pačios nustatyti mokamų profilaktinių sveikatos tikrinimų kainas, vadovaudamosi Mokamų asmens sveikatos priežiūros paslaugų kainų apskaičiavimo metodika, o pereinamuoju laikotarpiu, iki 2026 m. birželio 30 d., galės būti taikomi ankstesni įkainiai.

SAM Komunikacijos skyrius

Lietuvoje išrinktas „Vaistinis augalas – imuniteto pagalbininkas 2026“ – rausvažiedė ežiuolė

Prof. habil. dr. Ona Ragažinskienė
Vytauto Didžiojo universitetas
Lietuvos farmacijos sąjunga

Lietuvoje metų pradžioje tradiciškai skelbiami **Metų vaistinio augalo** rinkimai.

Rinkimų tikslas – atkreipti visuomenės dėmesį į vaistinių augalų pažinimo svarbą, jų racionalų, moksliniais tyrimais pagrįstą, praktinį naudojimą įvairiose srityse (medicinoje, farmacijoje, kosmetologijoje, maisto pramonėje, veterinarijoje, žemės ūkyje). Supažindinti su augalinių vaistinių preparatų ne tik gydomosiomis savybėmis, bet ir kontraindikacijomis, šalutiniais ir nepageidaujamais poveikiais bei jų sąveika su įvairiais kitais vaistais. Naudojant augalinius preparatus, rekomenduojama kreiptis į gydytoją arba vaistininką – tai licencijuoti medicinos ir sveikatos mokslų krypties specialistai, aktyviai teikiantys profesionalią informaciją: tiek apie sintetinius, tiek apie augalinius vaistinius preparatus.

Šie rinkimai skirti paminėti vaistininko, mokslininko, Vytauto Didžiojo universiteto Botanikos sodo direktoriaus, Vaistinių augalų skyriaus ikūrėjo ir Medicinos fakulteto Farmacijos skyriaus profesoriaus, profesionalaus farmakognosto – vaistinių augalų tyrėjo ir propaguotojo, Lietuvos botanikų ir farmacininkų draugijos pirmininko dr. Kazimiero Grybausko 140-ąsias gimimo metines.

Rinkimų organizatoriai:

Lietuvos farmacijos sąjunga ir žurnalo „Lietuvos farmacijos žinios“ redakcija

VDU Botanikos sodo Mokslo skyriaus Vaistinių ir prieskoninių augalų mokslo sektorius

UAB „Švenčionių vaistažolės“.

Rinkimų vykdymo nuostatai:

„Vaistinis augalas 2026“ rinkimai organizuoti sausio 10 – vasario 10 d., iš renkamų 50 vaistinių augalų sąrašo, kuris paskelbtas balsavimui virtualioje anketoje.

Šiais metais rinkimuose dalyvavo Medicinos ir sveikatos bei farmacijos mokslų srities specialistai ir visuomenės atstovai.

Vasario 12 d. Vaistinio augalo rinkimų balsavimo rezultatų apibendrinimą ir įvertinimą atliko komisijos nariai – ekspertai.

Rinkimų iniciatorė, organizatorė ir Ekspertų komisijos pirmininkė

Prof. **Ona Ragažinskienė** Vytauto Didžiojo universiteto Gamtos mokslų fakulteto profesorė, Botanikos sodo Mokslo skyriaus Vaistinių ir prieskoninių augalų mokslo sektoriaus vedėja, Lietuvos farmacijos sąjungos prezidentė, Lietuvos Respublikos nusipelnusi sveikatos apsaugos darbuotoja.

Sekretorė: Rūta Matulaitienė Farmacijos magistrė, vaistininkė, Lietuvos farmacijos sąjungos atsakingoji sekretorė.

Nariai:

Dr. Rima Balanaškienė UAB „Aconitum“ savininkė ir generalinė direktorė, Verslo Moterų Asociacijos narė, tituluota „Europos moteris inovatorė“, Europos Komisijos Inovacijų Komisarai Lietuvai

Akademikas, **Petras Rimantas Venskutonis** Kauno technologijos universiteto Cheminės technologijos fakulteto Maisto mokslo ir technologijos katedros profesorius, Tarptautinės Maisto mokslo ir technologijų akademijos narys (IAFoST)

Dr. Elmantas Pocevičius UAB „Švenčionių vaistažolės“ direktorius

Prof. **Ramunė Morkūnienė** Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Medicinos akademijos Farmacijos fakulteto dekanė

Prof. dr. **Sonata Trumbeckaitė** LSMU Farmacijos fakulteto Farmakognozijos katedros vedėja

Prof. **Nijolė Savickienė** Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Farmacijos fakulteto profesorė, Endobiogenikos ir integralios fiziologijos asociacijos valdybos narė

Prof. **Loreta Kubilienė** Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Farmacijos fakulteto profesorė, žurnalo „Farmacija ir laikas“ vyriausioji redaktorė

Doc. **Tauras Antanas Mekas** LSMU Farmacijos fakulteto docentas ir Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejaus direktorius

Vaistininkė **Zenona Šimaitienė**, Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejaus medicinos ir farmacijos istorikė

Lietuvoje paskelbtas 2026 metų „Vaistinis augalas – imuniteto pagalbininkas“ – rausvažiedė ežiuolė – astrinių (*Asteraceae*) šeimos augalas, kurį išrinko

44 proc. rinkėjų ir šiuos duomenis patvirtino rinkimo komisija.

Reikia pažymėti, kad kartais spaudoje pasitaiko netikslumų, kai ežiuolė sutapatinama su rudbekija, – tai visai skirtingų genčių augalai.

Rausvažiedė ežiuolė buvo priskirta rudbekijos genčiai ir ilgus metus vadinta purpurine rudbekija (*Rudbeckia purpurea* L.). 1959 m. dėl taksonominių netikslumų rudbekijos ir ežiuolės gentys atskirtos. Rausvažiedės ežiuolės lietuviškas vardas patikslintas 1998 m. „Botanikos vardų žodyne“ (ši rūšis anksčiau buvo vadinama purpurine ežiuole).

Vaistinė augalinė žaliava:

Rausvažiedžių ežiuolių žolė – *Echinaceae purpureae herba*

Rausvažiedžių ežiuolių šaknys – *Echinaceae purpureae radix*

Biologiškai veikliosios medžiagos. Rausvažiedės ežiuolės augaluose kaupiasi alkilamidai, polisacharidai, baltymai, lektinai, kavos rūgšties dariniai – cikoro rūgštis (lapuose – 0,4–1,6 %, žiedynuose – 1,2–3,1 %, stiebuose – 0,2–0,7 %, šaknyse – 0,6–2,1 %), eterinis aliejus, mikro- (molibdenas, selenas, kobaltas, cinkas, manganas) ir makroelementai (kalis, kalcis), polifenoliai (kvercetino, izoramnetino glikozidai), raugai (5,0–10,0 %).

Indikacijos ir naudojimas. XX – XXI a. pabaigoje populiariausi augaliniai imunomodulatoriai – trys ežiuolės genties rūšys: rausvažiedė ežiuolė (*Echinaceae purpurea* (L.) Moench), siauralapė (*Echinaceae angustifolia* DC.), blyškioji (*Echinaceae pallida* (Nutt.) Nutt.). Europoje iš ežiuolių gaminama daugiau kaip 300, o iš rausvažiedės – 80 preparatų.

Viena iš galimybių imuninio budrumo skatinimui moksliniais tyrimais pagrįsti ir rekomenduojami ežiuolių (*Echinaceae* spp.) augaliniai vaistiniai preparatai, kuriuos rekomenduojama vartoti ne ilgiau kaip du mėnesius.

Polisacharidai stimuliuoja nespecifines imunines ląsteles – makrofagus ir NK - ląsteles, gaminami citokinai (α TNF, IL-1, IL-6); cikoro rūgštis – fagocitozę *in vitro* ir *in vivo* bei inhibuoja hialuronidazę ir apsaugo III tipo kolageną nuo skilimo; flavonoidai pasižymi antibakteriniu, priešuždegiminiu, antioksidaciniu aktyvumu.

Ežiuolių preparatai specifiskai veikia: tonzilito, faringito sukėlėjus (A (B, C, G) grupės streptokokus, *Corynebacterium haemolyticum*, *Corynebacterium pyogenes*, įvairius virusus); *Influenza virusus*; *Herpes simplex* sukėlėjus; grybelinių infekcijų sukėlėjus (*Candida albicans*, *Candida tropicalis*, *Cryptococcus neoformans*, *Pityrosporum ovale*).

Preparatai yra efektyvi priemonė odos (psoriazė, egzema), ginekologinių (adneksitas), urologinių (prostatitas, cistitas ir kt.), onkologinių ligų ir kraujo užkrėtimo atvejais. Jais gydo leukopeniją (po švitinimo ir citostatikų gydymo kurso). Pediatrijoje ežiuolių preparatai su pertraukomis vartojami profilaktikai ir peršalimo ligų gydymui.

Ežiuolių antžeminė ir požeminė dalys naudojamos homeopatijoje vaistų gamybai.

Kontraindikacijos. Ežiuolių preparatų negalima vartoti:

- Nėštumo metu.
- Sergant tuberkulioze, leukoze, daugine skleroze, AIDS.
- Asmenims, alergiškiems astrinių (*Asteraceae* Bercht. & J. Presl) šeimos augalams.

Nepageidaujamas poveikis. Geriant kavą/arbatą su ežiuolių preparatais, slopinamas kofeino metabolizmas, todėl sustiprėja kofeino poveikis: gali sukelti nervingumą, nemigą, tachikardiją.

Sąveika su vaistais:

Inhibuoja citochromo P450 izofermentų kompleksą, todėl padidėja šių vaistų koncentracija kraujo plazmoje: *Lovastatinum*; *Clarithromycinum*; *Ciclosporinum*; *Diltiazemum*; *Estrogenų*; *Indinavirum*; *Triazolamum*.

Ežiuolių preparatai sukelia hepatotoksinį poveikį, vartojami kartu su: amiodaronu; anaboliniais steroidais; ketokonazoliu; paracetamoliu; metotreksatu.

Ežiuolių preparatų kitos sąveikos su: midazolamu – padidina absorbciją ir sutiprina poveikį bei nepageidaujamas reakcijas; vitamino K antagonistais, didėja kraujavimo tikimybė, tikslinga tirti krešumą.

Europos vaistų agentūros (EMA) nuoroda, kur patalpinti visi dokumentai apie *Echinaceae purpurea* žaliavą ir preparatus - <https://www.ema.europa.eu/en/medicines/herbal/echinaceae-purpureae-herba> ir išsamiausias pdf dokumentas - https://www.ema.europa.eu/en/documents/herbal-report/final-assessment-report-echinacea-purpurea-l-moench-herba-recens_en.pdf

Kitos naudojimo sritys.

Dekoratyvinius augalus.

Europoje rausvažiedė ežiuolė du šimtmečius auginama kaip dekoratyvus akcentas želdiniuose, o Lietuvoje tik – daugiau kaip šešis dešimtmečius.

Pašarinis augalas.

Ežiuolių vaistinė žaliava dedama kaip priedas į raguočių ir kiaulių pašarą, padidina gyvulių atsparumą infekcinėms ligoms.

Medingas augalas.

Ežiuolių plantacija puiki bičių ganykla antroje vasaros pusėje.

Fotografo Jono Petronio nuotraukos
Sertifikato kūrėjas „Farmacija ir laikas“

Spagirinis gamybos metodas ir spagiriniai preparatai – kas tai?

Farmacijos magistrė vaistininkė Olivija Šileikė LFS valdybos Komunikacinės veiklos organizavimo su pramoninės farmacijos įmonėmis ir visuomeninėmis organizacijomis komisijos narė

Spagirika – tai iššifruota senovės alchemijos paslaptis, kuri ir šiandien atsiskleidžia unikaliais gydymo ir sveikatos išsaugojimo būdais. Šis tradicinis menas, kurio šaknys yra gamtos filosofijoje, sujungia alchemijos, fitoterapijos ir homeopatijos elementus holistiniu metodu, kuriuo siekiama kūno, proto ir sielos pusiausvyros. Nors šiuolaikinėje medicinoje spagirika nėra plačiai pripažįstama, tačiau alternatyvioje ir papildomoje medicinoje šiai sričiai skiriama vis daugiau dėmesio.. Šiame straipsnyje pateikiami moksliniai įrodymai apie pagrindinius spagirikos principus ir metodikas, nagrinėjamos jos taikymo ir įgyvendinimo sritys, aptariama galima nauda ir rizika. Norint naudoti spagirinius ekstraktus, reikia giliai suprasti augalų savybes ir filosofinius pagrindus, kuriais grindžiama ši praktika. Jų efektyvumą vertina tiek specialistai, tiek žmonės, siekiantys natūresnių, subtilesnių ir visapusiškesnių sveikatos sprendimų.

Spagirikos ištakos ir filosofija

Spagirika – tai viduramžių ir renesanso alchemijos šaknys, jungiančios filosofijos, medicinos ir chemijos elementus. Terminas „Spagyric“ sudarytas iš graikiškų žodžių „Spao“ (atskirti) ir „Ageiro“ (rinkti), apibūdinančių pagrindinę metodiką: trijų pagrindinių principų – druskos (kūno), sieros (siela) ir gyvsidabrio (dvasia) – atskyrimą ir vėlesnį sujungimą iš augalų, siekiant sustiprinti jų gydomąsias savybes.

Spagirika yra ir **alcheminė vaistinkystės šaka**, susiformavusi viduramžiais Europoje, kurios pradininkas gydytojas ir alchemikas **Paracelsas** (Theophrastus Bombastus von Hohenheim), gyvenęs XVI a. Jis atmetė tuomet vyravusią teoriją, kad gydymas turi būti pagrįstas vien tik humoraliniu balansu, ir pristatė naują požiūrį: tikrasis gydymas kyla iš **gamtos esmės atskleidimo**.

Paracelsas teigė, kad kiekvienas augalas turi tris spagirikos svarbius principus:

Siera (Anima) – veikloji, aromatinė ir dinaminė augalo dalis;

Gyvsidabris (Spiritus) – laki, energinė ir informacinė dalis;

Druska (Corpus) – mineralinė augalo struktūra, fizinis pagrindas

Spagiriniai preparatai gaunami šias tris dalis **išgryninus, atskirus ir vėl sujungus** – tokiu būdu augalas atsiskleidžia pilnumoje.

Kuo spagiriniai preparatai ypatingi?

Spagirika nėra tik ekstrakcija – tai **holistinis procesas**, sujungiantis biologiją, chemiją ir alchemijos filosofiją.

1. Naudojamos visos augalo dalys

Skirtingai nuo įprastų ekstrakcijos būdų, spagirika apjungia tiek organines augalo frakcijas (pvz., polifenolius, terpenus, organines rūgštis), tiek mineralines sudedamąsias dalis, išgautas kalcinacijos metu. Fitoterapijos literatūroje pabrėžiama, kad natūralus augalo komponentų derinys gali sukurti platesnį ir subtilesnį poveikį nei atskiros cheminės frakcijos (Heinrich et al., 2018). Spagiriniai preparatai sugrąžina **visą augalo matricą**: biologiškai veikliąsias medžiagas, mineralus, organines rūgštis, fermentus, natūralias augalo druskas. Visa tai užtikrina platesnį, integresnį poveikį žmogaus organizmui.

2. Padidintas biologinis prieinamumas

Po spagirinės perdirbimo grandinės augalo mineralinės druskos tampa lengviau įsisavinamos. Dėl to organizmas gali efektyviau panaudoti augalo „informacinį potencialą“. 28 dienų maceracijos procesas leidžia išgauti tiek vandenyje, tiek etanolyje tirpius junginius. Farmakognozijoje ir technologijoje gerai žinomas ilgalaikės maceracijos metodas, kuris taikomas įvairių biologiškai veikliųjų junginių išgavai (Sharif et al., 2014).

3. Švelnesnis, bet gilesnis poveikis

Spagiriniai preparatai dera su organizmo vidinėmis reguliacinėmis sistemomis ir turi kompleksinį poveikį: harmonizuojantį, subalansuojantį, netrikdantį fiziologinių procesų.

Kodėl šiuolaikinė spagirika populiarė?

Pastaruoju metu vis daugiau žmonių ieško natūralių ir mokslu pagrįstų sprendimų. Tuo pagrindu spagirika pasirenkama ilgalaikėi sveikatos prevencijai.

Spagiriniai preparatai vertinami dėl: holistinio poveikio, natūralumo, plataus biocheminio spektro, suderinto poveikio kūnui ir emocinei būklei, tradicinės

filosofijos ir modernios biotechnologijos sintezės.

Spagirinių ekstraktų gamybos etapai: nuo augalo iki fitomaterijos

1. Maceracija

Sąlygos: procesas trunka 28 dienas – viso Mėnulio ciklo trukmę.

Nuolat kontroliuojama temperatūra ir drėgmė.

Naudojama Saulės, Mėnulio ir muzikos energija.

Procesas: Švieži arba džiovinti augalai užpilami spagiriniu etilo alkoholio ir raudonojo vyno tirpalu stiklinėje kolboje. Tai vadinama **mikrokosminiu ekstrakcijos procesu**. Kiekvieną dieną kolba švelniai sujudinama, kad ekstraktas cirkuliuotų – vyksta garavimas, kondensacija ir lašelių sugrįžimas į tirpalą. Šis ciklas sustiprina tinkturą ir padeda jai „paaukoti“ augalo veikliąsias medžiagas.

2. Spaudimas Po maceracijos likusios augalinės liekanos išspaudžiamos. Šis procesas leidžia suskaidyti augalines skaidulas ir išlaisvinti jose dar esančius funkcinius elementus, kad būtų išnaudotos visos augalo veikliosios medžiagos.

3. Kalcinacija

Kur vyksta: laboratorijoje.

Sąlygos: mufelinė krosnis, 850 °C temperatūra.

Procesas: liekanos džiovinamos ir kaitinamos iki pelenų. Šiame etape išsaugomi augalo mineralai, kurie yra svarbi natūralios augalo struktūros dalis ir aptariami fitocheminių tyrimų literatūroje (Schröder & Stahl-Biskup, 2019).

4. Druskų susijungimas

Kur vyksta: laboratorijoje.

Procesas: pelenai ištirpinami distiliuotame vandenyje ir švelniai garinami, kol susiformuoja labai švrios, baltos druskos – „**augalų kūnas**“. Šis žingsnis leidžia atkurti natūralią augalo struktūrą, jungiant mineralinius ir organinius jo elementus.

5. Cirkuliacija

Kur vyksta: šiltnamyje.

Sąlygos: Procesas trunka 12 dienų – simboliškai atitinkančių alcheminį ciklo užbaigimą (12 mėnesių, 12 zodiako ženklų, 12 dienos ir nakties valandų).

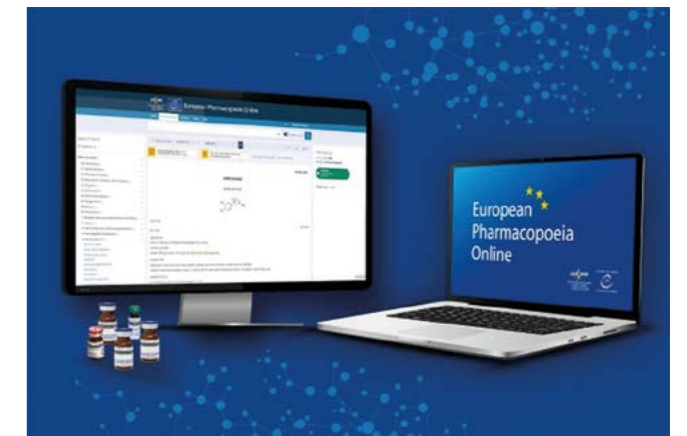
Temperatūra – apie 36,8 °C, atitinkanti žmogaus kūno šilumą.

Naudojama Saulės, Mėnulio ir muzikos energija.

Procesas: mineralinės druskos ištirpinamos tame pačiame stiklo inde su maceratu. Ant jo uždėdama antroji tokio pat dydžio kolba, sandarinama specialia „išminties liutės“ mase (iš miltų, vandens, kiaušinio baltymų ir augalinių pelenų). Tokiu būdu sukuriama uždara sistema, kurioje vyksta **mikrokosminė ekstrakcinė cirkuliacija** – atkartojanti gyvosios gamtos ritmus. Tai leidžia visoms frakcijoms pilnai susijungti ir stabilizuoti galutinį preparatą (Tittel et al., 1998). Šis etapas simbolizuoja homeopatinį „potencijavimą“, kai energiniai impulsai perduodami ir sustiprina ekstrakto gyvybingumą.

Spagirinių preparatų jau galima rasti ir Lietuvos vaistinėse.

VVKT informacija Dėl Europos farmakopėjos 12.3 leidimo įgyvendinimo

Informuojame, kad 2026 metų liepos 1 dieną įsigalioja Europos farmakopėjos 12.3 leidimas. Jį rasite paspaudę [čia](#).

Europos farmakopėjos 12.3 leidime pateikti bendrųjų skyrių, bendrųjų straipsnių ir (ar) monografijų koregavimai turi būti įvertinti ir, jei taikytina, įgyvendinti kaip galima greičiau, bet ne vėliau kaip iki 2026 m. vasario 28 dienos.

Valstybinė vaistų kontrolės tarnyba primena, kad farmacijos produktų gamintojai privalo savo veikloje laikytis kokybės nuostatų ir reikalavimų, nurodytų aktualioje Europos farmakopėjos redakcijoje.

VVKT informacija ir iliustracija

Bus apdovanoti geriausi Lietuvos gydytojai, slaugytojai, sveikatos apsaugos darbuotojai – ministerija kviečia siūlyti kandidatus

Minint Lietuvos medicinos darbuotojų dieną, kuri kasmet švenčiama balandžio 27-ąją, Sveikatos apsaugos ministerija tradiciškai pagerbs profesionalus, kurių kasdienis darbas ir atsidavimas reikšmingai prisideda prie šalies žmonių sveikatos gerovės. Nusipelnusiems darbuotojams bus suteikti Nusipelnusio Lietuvos gydytojo, Nusipelnusio Lietuvos slaugytojo ir Nusipelnusio Lietuvos sveikatos apsaugos darbuotojo vardai.

„Sveikatos sistema neįsivaizduojama be joje dirbančių medikų. Labai svarbu prasmingai paminėti jų profesinę šventę. Iš daugiau kaip 36 tūkstančių Lietuvoje dirbančių medikų nėra paprasta išrinkti ir įvertinti pačius kompetentingiausius, ypatingai nusipelnusius. Vis dėlto esame pasiryžę nuoširdžiai padėti profesionalams, kurie kantriai, su giliu atsidavimu ir savo žiniomis rūpinasi pacientų sveikata ir stiprina jų pasitikėjimą sveikatos apsaugos sistema. Kviečiame prisidėti prie šios iniciatyvos – nominuokime tuos, kurie savo darbu, empatija ir atsakomybe kuria stipresnę, saugesnę ir žmonėms atviresnę Lietuvos sveikatos apsaugą“, – sako sveikatos apsaugos ministrė Marija Jakubauskienė.

Kandidatus nurodytoms nominacijoms galima teikti iki šių metų **vasario 16 d.**, užpildant anketą internete.

Apdovanojimo komisija nominantus atrinks atsižvelgdama į atsidavimą ir ypatingą profesionalumą gelbstint žmonių gyvybes bei sveikatą, į pasiekimus, įgyvendintas inovacijas, projektus bei darbus, paskatinusius teigiamą poveikį visoje sveikatos apsaugos sistemoje. Svarbu ir pastangos populiarinant sveiką gyvenseną, jaunųjų medicinos specialistų ugdymą, aukštos kvalifikacijos specialistų rengimą. Atsižvelgiama ir į reikšmingą farmacijos sritys darbuotojų indėlį į sveikatos apsaugą, taip pat į kuriamus ir puoselėjamus

tarpvaldstybinius ryšius bei nuopelnus kitose srityse, taip prisidedant prie tvarios ir pažangios Lietuvos sveikatos politikos kūrimo.

Nusipelnusių Lietuvos medikų apdovanojimai vyks dviejų medikų bendruomenei reikšmingų datų apsuptyje: balandžio 27-ąją minint Lietuvos medicinos darbuotojų dieną ir gegužės 12-ąją – Lietuvos slaugytojų dieną. Šiais metais oficialus šventinis renginys planuojamas balandžio pabaigoje.

SAM Komunikacijos skyrius

Ministerija kviečia socialinius partnerius bendradarbiauti išbandant farmacines rūpybos paslaugas

Sveikatos apsaugos ministerija (SAM), bendradarbiaudama su Pasaulio banku, įgyvendina farmacines rūpybos paslaugų bandomąjį projektą. Jo tikslas – pasiūlyti tinkamiausią gydytojų, vaistininkų ir pacientų bendradarbiavimo modelį, atsižvelgiant į Pasaulio banko ekspertų turimą patirtį, E. sveikatos ir Valstybės duomenų agentūros kaupiamus duomenis ir atliktą farmacines rūpybos paslaugų naudingumo ir efektyvumo įvertinimą.

„Farmacines rūpybos plėtra nėra vien administracinis ar teisinis sprendimas. Tai praktinis pokytis, kuris veiks tik tuomet, jei bus kuriamas kartu su gydytojais, vaistininkais ir pacientų organizacijomis. Socialinių partnerių įsitraukimas leidžia mums ne tik tiksliai įvertinti galimas rizikas, bet ir sukurti modelį, kuris būtų aiškus, saugus ir priimtinas visoms pusėms. Mūsų tikslas – ne formali reforma, o realiai, duomenimis grįsta veikianti sistema, kuri stiprintų gydymo tęstinumą, skatintų racionalų vaistų vartojimą ir padėtų pacientui gauti kokybišką paslaugą laiku“, – teigia SAM Farmacijos politikos departamento Farmacines veiklos skyriaus vedėjas Gytis Kučinskas.

Farmacinė rūpyba – tai individuali vaistininko konsultacija, paremta glaudžiu gydytojo, vaistininko ir paciento bendradarbiavimu, kurios tikslas – užtikrinti, kad vaistai būtų vartojami racionaliai, o liga valdoma tinkamai, siekiant kuo geresnės paciento gyvenimo kokybės.

Stabilios būklės suaugusiems pacientams, nustatytą laiką vartojusiems paskirtą vaistą, gydytojas galės išrašyti receptą ilgesniam nei 6 mėn. gydymo kursui. Pacientui po 6 mėn. bus suteikiama galimybė kreiptis į vaistininką gauti farmacines rūpybos paslaugą. Šios paslaugos metu vaistininkas, įvertinęs vaistų vartojimo aplinkybes, ligos kontrolę, galės priimti sprendimą „atrankinti“ galiojantį receptą, t. y. leisti pacientui toliau išgyti jam gydytojo paskirtą vaistą be papildomo vizito pas gydytoją. Nustatęs galimus rizikos veiksnius, nepageidaujamas reakcijas ar netinkamą ligos valdymą, vaistininkas pacientą nukreiptų gydytojo konsultacijai. Vaistininko išvada bus fiksuojama E. sveikatos sistemoje, todėl ji bus prieinama ir gydytojui.

Šiuo metu vyksta pasirengimas Projektui. Sėkmingam Projekto įgyvendinimui labai svarbus gydytojų, vaistininkų ir pacientų įsitraukimas. Todėl Ministerija kviečia teikti savo pastabas bei pasiūlymus užpildant šią apklausos formą: <https://forms.office.com/e/00gVGmKpMJ>. Pateiktos išvalgos bus naudojamos planuojant tolimesnius Projekto veiksmus ir įgyvendinimo modelius.

Farmacines rūpybos paslaugų plėtra – tai investicija į racionalų vaistų vartojimą, efektyvesnę specialistų bendradarbiavimą ir geresnius pacientų sveikatos rezultatus.

SAM informacija

Sveikatos apsaugos ministrė Marija Jakubauskienė Briuselyje: ES stiprina ypatingai svarbių vaistų tiekimo saugumą

Sveikatos apsaugos ministrė Marija Jakubauskienė antradienį Briuselyje dalyvavo Europos Sąjungos Užimtumo, socialinės politikos, sveikatos ir vartotojų apsaugos taryboje (EPSCO), kur pagrindinis dėmesys buvo skirtas Ypatingos svarbos vaistų aktui. Šis teisės aktas laikomas vienu kertinių žingsnių siekiant užtikrinti stabilų ypatingai svarbių vaistų tiekimą visoje Europos Sąjungoje (ES) ir sumažinti vaistų trūkumo riziką.

„Lietuvai, kaip ir kitoms valstybėms narėms, itin svarbu turėti patikimą ir atsparią vaistų tiekimo grandinę. Ypatingos svarbos vaistų aktas sustiprins pagrindinių vaistų prieinamumą, sumažins jų trūkumą ir padės sukurti atsparesnę svarbiausių sveikatos produktų tiekimo grandinę visoje Europoje“, – teigia ministrė M. Jakubauskienė.

Briuselyje taip pat pasirašyta Danijos inicijuota Ketinimų deklaracija dėl daugiašalių pirkimų, prie kurios prisijungė Lietuvos, Latvijos ir Estijos ministrai. Ši deklaracija sustiprina regioninį bendradarbiavimą siekiant efektyviau vykdyti bendruosius pirkimus, ypač įgyvendinant Ypatingos svarbos vaistų akto tikslus.

„Mažesnėms valstybėms ypač svarbu veikti kartu. Bendri pirkimai leis užtikrinti didesnę derybinę galią, geresnes tiekimo sąlygas ir greitesnę reagavimą sprendžiant bendrus iššūkius, įskaitant vaistų trūkumus“, – akcentavo M. Jakubauskienė.

Darbo vizito metu ministrė taip pat susitiko su Europos Komisijos nariu Olivér Várhelyi, atsakingu už sveikatą. Susitikime aptartos svarbiausios teisėkūros iniciatyvos, kurios gali tapti aktualios Lietuvai 2027 m., kai šalis perims pirmininkavimą ES Tarybai. Tarp minėtų iniciatyvų – Tabako produktų direktyvos peržiūra, Biotechnologijų aktas, Medicinos prietaisų reglamento ir In vitro diagnostikos reglamento peržiūra, planuojamos iniciatyvos dėl kibernetinių patyčių ir jaunimo skaitmeninės sveikatos, Europos širdies ir kraujagyslių planas.

Viena iš Lietuvos pirmininkavimo prioritetinių kryptų bus ES konkurencingumo ir ekonominio atsparumo stiprinimas. Šiame kontekste ypač svarbūs yra šiuo metu svarstomi teisėkūros pasiūlymai – Farmacijos paketas ir Ypatingos svarbos vaistų aktas. Lietuvai bus itin svarbu stiprinti ES konkurencingumą, didinti sveikatos sistemos atsparumą bei užtikrinti į ateitį orientuotą reguliacinę sistemą inovacijų, biotechnologijų ir medicinos prietaisų srityse.

SAM Komunikacijos skyrius

SVEIKINIMAI LIETUVOS FARMACIJOS SAJUNGOS NAREI!!!

2025 m. spalio 10-tąją, Kauno „Žalgirio“ arenoje, iškilmingai duris atvėrusioje 17-oje Lietuvos gamintojų parodoje „Rinkis prekę lietuvišką 2025“ geriausių metų gaminių – parodos medalių įteikimo ceremonijoje, **Kosmetikos ir būtinių chemijos kategorijoje – Aukso medalį** pelnė **Veido kremas brandžiai odai su keramidų kompleksu RAZALIJA**, sukurtas UAB vaistinėje VALERIJONAS, kuriai vadovauja vaistininkė Almyra Girdenienė.

Pažymėtina, kad 2025 m. rugsėjo 11 d. Šiaulių miesto 789 gimtadienio šventėje įvyko Šiaulių miesto garbės pilietės Almyros Girdenienės inauguracija.

Lietuvos farmacijos sąjungos prezidentė ir nariai džiugiasi, kad LFS garbės narei vaistininkei Almyrai Girdenienei buvo įteiktos Šiaulių miesto garbės pilietės regalias.

Lietuvos farmacijos sąjungos valdyba

O. Ragažinskienės nuotraukos
V. Lebedžio / Šiaulių miesto savivaldybės nuotr.

LIETUVOS FARMACIJOS SAJUNGA SVEIKINA

Rinkimų proga

Sveikinimai 2025 lapkričio 8 d. LFB 14-ajame kongrese išrinktosioms Latvijos vaistininkų draugijos naujosioms Garbės narėms Lietuvos farmacijos sąjungos prezidentei prof. habil. dr. Onai Ragažinskienei ir valdybos narei vaistininkei Eglei Rasai Dieninytei ir naujai išrinktajai Latvijos vaistininkų draugijos prezidentei Zane Melberga

Onos Ragažinskienės ir Zane Melberga archyvų nuotraukos

Sveikinamai Vaistų gamintojo „Aconitum“ vadovei **dr. Rimai Balanaškienei**, paskirtai Europos inovacijų tarybos (*European Innovation Council, EIC*) ambasadore.

Tai pirmasis kartas, kai Lietuvos atstovas yra pakviestas užimti šią poziciją pagrindinėje Europos Sąjungos institucijoje, atsakingoje už mokslo ir verslo proveržio skatinimą.

Dr. Rimos Balanaškienės veikla yra sulaukusi ir Europos masto įvertinimo: 2018 m. ji pateko į EU Prize for Women Innovators finalą, 2020 m. buvo nominuota „CPHI Pharma Awards“ apdovanojimų kategorijoje „Excellence in Pharma: CEO of the Year“, o 2021 m. – įtraukta į leidinių 20 Women for Innovation.

Rimos Balanaškienės archyvo nuotrauka

Sveikinamai trimis LFS valdybos narių poroms vestuvių proga

Justinai ir Benui Racz, Gintarei ir Tautvydai Endriukaičiams, Rimai ir Liudui Ivanauskams

SVEIKINIMAI JUBILIEJŲ PROGA

Sveikinimai Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Farmacijos fakulteto **prof. habil. dr. Arūnui Savickui**, atšventusiam garbingą jubiliejų.

Arūno Savicko archyvo nuotrauka

Farmacijos ir sveikatos sąveika, pagrįsta mokslu, praktika ir švietimu

Prof. habil. dr. Ona Ragažinskienė LFS prezidentė, Vytauto Didžiojo universitetas

2025 m. lapkričio 20 d. Kaune įvyko Lietuvos farmacijos sąjungos tarptautinė mokslinė – praktinė konferencija „*Farmacijos ir sveikatos sąveika, pagrįsta mokslu, praktika ir švietimu*“.

Konferencijos dalyviai: visų profesinių kvalifikacijų vaistininkai, vaistinių padėjėjai (farmakoteknikai), vaistinės konsultantai.

Konferencijos kalba: lietuvių / anglų.

SERTIFIKATAI

Nuo 2025 m. sveikatos priežiūros specialistų kvalifikacijos tobulinimo pažymėjimai keliami į „Sveikatos priežiūros specialistų kompetencijų platformą“.

Paskyros sukūrimas (Specialistai): <https://kplatforma.vaspvt.gov.lt/login/>

Kvalifikacijos kėlimo pažymėjimai (Sertifikatai) išduodami konferencijos dalyviams, išklausiusiems pranešimus ir įsivavinusiems konferencijos medžiagą – per 30 d. sertifikatus rasite savo asmeninėje sveikatos specialistų kompetencijų platformos paskyroje.

Svarbu. Sertifikatų generavimui būtinas konferencijos dalyvio asmens kodas.

Konferencijos misija – sutelkti Medicinos ir sveikatos, tame tarpe farmacijos specialistus kvalifikacijos kėlimui.

Problema: farmacijos mokslo vystymas, pagrįstas inovacijomis, klinikiniais tyrimais ir praktiniu taikymu visuomenės sveikatos gerinimui šiuolaikinėmis ekstremaliomis sąlygomis.

Konferencijos tikslas – išanalizuoti farmacijos įstatyminės bazės dokumentus ir juos taikyti mokslui, švietimui, praktikai ir sveikatos gerinimui.

Konferencija pradėta plenariniu posėdžiu įvairių institucijų atstovų pasisakymais, sveikinimais ir organizuota pagal sveikatos priežiūros specialistų kvalifikacijos kompetencijų platformoje patvirtintą ir paskelbtą programą. Pagal nustatytą konferencijos darbotvarkę, pristatyti 6 pranešimai ir organizuota diskusija. Pranešimus skaitė ir diskusijoje dalyvavo daugiau kaip 100 Lietuvos ir Jungtinės Karalystės mokslininkų, akademinės bendruomenės narių, vaistinių – praktikų bei medicinos ir farmacijos pramonės ir kompanijų atstovų.

Jungtinės Karalystės ir Lietuvos mitybos bei vaistinių augalų medicinos ekspertų pranešimuose iškelti aktualūs klausimai ir pristatyti jų inovatyvūs sprendimo būdai.

Jungtinės Karalystės mokslininkai išryškino, kad šiuolaikinės medicinos pagrindas yra moksliniais

tyrimais pagrįsti sprendimai, inovacijos ir duomenų patikimumas. Farmacinių preparatų gamyba pagrįsta *Geros gamybos praktikos (GMP)* reikalavimais, atitinkančiais tarptautinių sveikatos organizacijų standartus. Tai užtikrina preparatų kokybę, saugumą ir efektyvumą bei terapinį veiksmingumą klinikinėje praktikoje.

Be to, pateiktos streso ir lėtinio nuovargio valdymo strategijos, pagrįstos naujais mokslo ir praktikos pasiekimais. Ypatingas dėmesys buvo skirtas adaptogenų tyrimams, kurie pritaikyti streso mažinimui ir psichofiziologinės pusiausvyros palaikymui.

Lietuvoje paskutiniiais dešimtmečiais stebima ir tyrinėjama pramoniniam žemės ūkio vystymui naudojamų pesticidų, herbicidų ir trąšų tarša bei jos poveikis aplinkai, dirvožemiui ir žemės ūkio produkcijai. Pastaruoju metu pažymėtinas gausus perdirbtų produktų vartojimas. Nustatyta, kad tai yra viena iš priežasčių nuovargio, imuninės sistemos silpnėjimo ir prastesnės kognityvinės funkcijos pasireiškimo. Siekiant išlaikyti optimalią sveikatą, būtina individualiai įvertinti vitaminų ir mineralų poreikį pagal žmogaus lytį, amžių ir gyvenimo būdą.

Be to, mokslinių tyrimų pagrindu nustatomos žmogaus organizmo galimybės išlikti fiziškai stipriam, psichologiškai atspariam ir išlaikyti koncentraciją ekstremaliomis sąlygomis – šiuo atveju dalyvavimas Dakaro ralyje – ir prisitaikymas skirtingose klimatinėse sąlygose – nuo Arkties šalčių iki Azijos karščio.

Konferencijos dalyviai įvertino programos originalumą, pranešimų tematikas, pagrįstas moksliniais tyrimais bei farmacijos įstatyminės bazės dokumentais, taikomais mokslui, švietimui, praktikai ir sveikatos gerinimui.

Konferencijos dalyvių atsiliepimai:

Tadas Mikalauskas

„Entafarma Plus“ generalinis direktorius

Džiaugiamės, kad Lietuvos farmacijos sąjungos tarptautinėje mokslinėje – praktinėje konferencijoje „*Farmacijos ir sveikatos sąveika, pagrįsta mokslu, praktika ir švietimu*“ dalyvavo gausus būrys farmacijos specialistų. Šis renginys suteikė itin vertingą galimybę išgirsti Jungtinės Karalystės mitybos ir vaistinių augalų medicinos ekspertų požiūrį ir patirtis.

Prof. dr. Rimanto Stuko išvalgos praturtino diskusijas aktualiais mitybos ir sveikatos klausimais.

Vaistininkė Inga Milerienė

Camelia vaistinė

Nuoširdžiai noriu padėkoti konferencijos organizatoriams. Konferencijos programos turinys dar kartą patvirtino apie šios kompanijos atsakingą požiūrį į sveikatą. Vertinu galimybę gilinti žinias, išgirsti naujausias išvalgas iš mokslo srities ekspertų ir pasisemti įkvėpimo iš pranešėjų. Tokie susitikimai ne tik praturtina profesiskai, bet ir suartina Farmacijos specialistų bendruomenę.

Lietuvos farmacijos sąjungos tarptautinė mokslinė – praktinė konferencija
„*Farmacijos ir sveikatos sąveika, pagrįsta mokslu, praktika ir švietimu*“

Lithuanian Pharmaceutical Association international scientific-practical conference
„*The interaction between pharmacy and health based on science, practice, and education*“

Programa / Program

Ketvirtadienis Lapkričio 20 d., 2025, T. Masiulio g. 31, Kaunas, Lietuva

Thursday, November 20, 2025, T. Masiulio g. 31, Kaunas, Lithuania

Konferencijos vykdymo būdas: kontaktinis

Konferencijos programos trukmė: 5 val.

Plenarinė sesija / Plenary session	
Posėdžio vadovai/ Chairpersons	Prof. habil. dr. Ona Ragažinskienė , Lietuva / Lithuania / <i>Konferencijos mokslinio komiteto pirmininkė Chairperson of the Scientific Committee</i> Tautvydas Endriukaitis , Lietuva / Lithuania / Konferencijos organizacinio komiteto pirmininkas Chairperson of the Organizing Committee
14.00-14.10 (10 min)	Sveikinimai Tadas Mikalauskas , UAB ENTAFARMA Plus Generalinis direktorius, Lietuva Melissa Cohen , Mitybos ekspertė, Jungtinė Karalystė Welcome by Tadas Mikalauskas , MSc in Health Sciences, Physician, General Director, ENTAFARMA Plus Ltd., Lithuania Melissa Cohen , Nutrition expert, United Kingdom
14.10-14.30 (20 min)	Konferencijos atidarymas: Prof. habil. dr. Ona Ragažinskienė , Lietuvos farmacijos sąjungos prezidentė Rhian Jones , Mitybos ir vaistinių augalų medicinos ekspertas, Jungtinė Karalystė Opening Session: Prof. habil. Dr. Ona Ragažinskienė , President of the Lithuanian Pharmaceutical Association Rhian Jones , Nutrition and herbal medicine expert, United Kingdom

14.30-15.30 (60 min)	<i>Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO), Tarptautinės farmacijos federacijos (FIP) tarybos 2024 metais patvirtintos Farmacijos veiklos programos, teisinių dokumentų ir deklaracijų pristatymas</i> Prof. Habil. Dr. Ona Ragažinskienė , Vytauto Didžiojo universitetas	<i>Presentation of the pharmacy action program, legal documents, and declarations approved in 2024 by the World Health Organization (WHO) and the International Pharmaceutical Federation (FIP)</i> Prof. Habil. Dr. Ona Ragažinskienė , Vytautas Magnus University, Lithuania
15.30-16.30 (60 min)	<i>Mokslas, klinikiniai tyrimai ir duomenų patikimumas – inovacijų pagrindas medicinoje ir farmacijoje</i> Melissa Cohen , Sveikatos ir gyvybės mokslų tyrimų centras, Jungtinė Karalystė	<i>Science, clinical research, and data reliability – the foundation of innovation in medicine and pharmacy</i> Melissa Cohen , Health and Life Sciences Research Centre, United Kingdom
16.30-17.00 (30 min)	<i>Streso ir lėtinio nuovargio valdymo būdų ir priemonių racionalaus naudojimo reikšmė sveikatai</i> Rhian Jones , Vestminsterio universitetas, Jungtinė Karalystė	<i>The Importance of the rational use of stress and chronic fatigue management methods and tools for health</i> Rhian Jones , University of Westminster, United Kingdom
17.00-17.30 (30 min)	Atgaivos pertraukėlė	Refreshment Break
17.30-18.00 (30 min)	<i>Žmogaus organizmo susitirpinimo būdai ir priemonės iššūkių vykdymui ekstremaliomis Dakaro sąlygomis</i> Benediktas Vanagas , Atvirasis universitetas, Jungtinė Karalystė	<i>Methods and means of human body preparation to meet challenges under extreme Dakar conditions</i> Benediktas Vanagas , the Open University, United Kingdom
18.00-18.30 (30 min)	<i>Žmogaus organizmo prisitaikymas prie ekstremalių klimato pokyčių: nuo Arkties šalčio iki Azijos karščio</i> Karolis Mieliauskas , Kauno technologijos universitetas, Lietuva	<i>Human body adaptation to extreme climate changes: from Arctic cold to Asian heat</i> Karolis Mieliauskas , Kaunas University of Technology, Lithuania
18.30-19.00 (30 min)	<i>Šiuolaikinės mitybos įtakos sveikatai vertinimas: nuo kalorijų prie ląstelių</i> Prof. dr. Rimantas Stukas , Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto Sveikatos mokslų institutas, Lietuva	<i>Evaluating the impact of modern nutrition on health: from calories to cells</i> Prof. Dr. Rimantas Stukas , Institute of Health Sciences, Faculty of Medicine, Vilnius University, Lithuania
19.00-19.30 (30 min)	Tarptautinės konferencijos baigiamosios diskusijos Prof. habil. dr. Ona Ragažinskienė , Konferencijos mokslinio komiteto pirmininkė Doc. dr. Vaidas Skyrius , LFS viceprezidentas Farmacijos magistras vaistininkas Tautvydas Endriukaitis , Konferencijos organizacinio komiteto pirmininkas	Closing discussions of the international conference Prof. Habil. Dr. Ona Ragažinskienė , Chairperson of the Scientific Committee Assoc. Prof. Dr. Vaidas Skyrius , Vice President of the Lithuanian Pharmaceutical Association MSc Pharmacist Tautvydas Endriukaitis , Chairperson of the Organizing Committee

Atsakingoji sekretorė/ Executive Secretary
Farmacijos magistrė/ MSc Pharmacist Rūta Matulaitienė

Organizacinis komitetas/ Organizing committee Chairperson MSc Pharmacist Tautvydas Endriukaitis , Lithuania <i>/ Nariai/ Members:</i>	Mokslinis komitetas/ Scientific committee /Chairperson Prof. .Habil. Dr. Ona Ragažinskienė, Lithuania Nariai/ Members:
Ieva Deltuvaitė, fizinio aktyvumo specialistė / Physical activity specialist, Lithuania Viktorija August, gydomojo masažo specialistė/ Therapeutic Massage Specialist, Lithuania Inga Kutkienė, farmacijos magistrė /MSc Pharmacist, Lithuania Renata Burdulienė, vaistininkė / Pharmacist, Lithuania Miglė Liegienė, visuomenės sveikatos specialistė / Public health specialist, Lithuania	Assoc. Prof. Dr. Vaidas Skyrius, Lithuania Assoc. Prof. Dr. Aurima Stankūnienė, Lithuania Prof. Dr. Rimantas Stukas, Lithuania PDH student Justina Krukonytė – Racz, United States of America

TEISĖS AKTŲ APŽVALGA

(2025.07.12 – 2025.12.08)

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/ba3647036c7811f0a8bbd1e98310677d>

1. LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO ĮSAKYMAS

Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. lapkričio 10 d. įsakymo Nr. V-2579 „Dėl kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių išdavimo (pardavimo) apdraustiesiems ūkio subjektuose tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo

Numeris: Nr. V-699

Tvirtinimo data: 2025 m. liepos 29 d.

Ką reglamentuoja šis teisės aktas

Šiuo įsakymu pakeičiamas ir atnaujinamas kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių išdavimo (pardavimo) apdraustiesiems tvarkos aprašas. Teisės aktas nustato:

- kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių išdavimo (pardavimo) sąlygas;
- reikalavimus ūkio subjektams, turintiems teisę išduoti ar parduoti kompensuojamąsias medicinos pagalbos priemones;
- procedūras, susijusias su kompensavimo taikymu apdraustiesiems;
- duomenų teikimo ir kontrolės aspektus.

Šis pakeitimas aktualizuoja anksčiau galiojusią tvarką, ją pritaikant prie naujų teisinių, technologinių ar organizacinių reikalavimų.

Kokią informaciją galima rasti šiame teisės akte

Teisės akte galima rasti:

- kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių išdavimo tvarkos aprašą;
- reikalavimus receptams ir jų galiojimui;
- pareigas ir atsakomybę ūkio subjektams;
- kontrolės ir priežiūros mechanizmus;
- nuostatas dėl duomenų fiksavimo ir ataskaitų teikimo.

Įsigalioja 2025-11-08 (Pakeistas įsigaliojimas pagal 2025-10-30 įsakymą V-952)

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/76abb9146c7e-11f0a8bbd1e98310677d>

2. LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO ĮSAKYMAS

Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2002 m. kovo 8 d. įsakymo Nr. 112 „Dėl receptų

rašymo ir vaistinių preparatų, medicinos priemonių (medicinos prietaisų) ir kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių išdavimo (pardavimo) vaistinėse gyventojams ir popierinių receptų saugojimo, išdavus (pardavus) vaistinius preparatus, medicinos priemones (medicinos prietaisus) ir kompensuojamąsias medicinos pagalbos priemones vaistinėje, taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo

Numeris: Nr. V-700

Tvirtinimo data: 2025 m. liepos 29 d.

Ką reglamentuoja šis teisės aktas

Šiuo įsakymu pakeičiamos ir atnaujinamos receptų rašymo bei vaistinių preparatų, medicinos priemonių (medicinos prietaisų) ir kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių išdavimo (pardavimo) vaistinėse taisyklės. Teisės aktas reglamentuoja:

- receptų rašymo tvarką ir reikalavimus;
- vaistinių preparatų, medicinos priemonių ir kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių išdavimo ar pardavimo sąlygas;
- elektroninių ir popierinių receptų taikymą;
- popierinių receptų saugojimo vaistinėje tvarką;
- farmacijos specialistų veiksmus, išduodant receptinius ir nereceptinius preparatus.

Kokią informaciją galima rasti šiame teisės akte

Teisės akte pateikiama informacija apie:

- receptų formas ir jų pildymo reikalavimus;
- elektroninių receptų ir informacinių sistemų naudojimą;
- vaistinių preparatų ir medicinos priemonių išdavimo ribojimus;
- kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių išdavimo sąlygas;
- popierinių receptų saugojimo terminus ir tvarką;
- farmacininko veiksmus, kilus neaiškumams dėl recepto.

Įsigalioja 2025-11-08 (Įsakymo 1.2 papunktis įsigalioja 2026 m. gegužės 4 d. Įsakymo įsigaliojimas pakeistas 2025-11-03 įsakymu Nr. V-959)

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/ca14f923728e-11f0a8bbd1e98310677d>

3. LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO ĮSAKYMAS

Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2000 m. spalio 6 d. įsakymo Nr. 529 „Dėl kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių sąrašo (C sąrašo) patvirtinimo“ pakeitimo

Numeris: Nr. V-739 **Tvirtinimo data:** 2025 m. rugpjūčio 6 d.

Ką reglamentuoja šis teisės aktas

Šiuo įsakymu pakeičiamas kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių sąrašas (C sąrašas). Teisės aktas reglamentuoja:

- kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių, įtrauktų į C sąrašą, sudėtį;
- medicinos pagalbos priemonių grupavimą ir klasifikavimą;
- sąrašo atnaujinimo ir keitimo principus;
- kompensavimo taikymo apimtį apdraustiesiems.

Šis dokumentas nustato, kurios medicinos pagalbos priemonės gali būti kompensuojamos privalomojo sveikatos draudimo lėšomis.

Kokią informaciją galima rasti šiame teisės akte

Teisės akte galima rasti:

- kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių sąrašą (C sąrašą);
- konkrečių priemonių pavadinimus ir grupes;
- nuorodas į taikomas kompensavimo sąlygas;
- pakeitimus, palyginti su ankstesnėmis sąrašo redakcijomis.

Įsigalioja 2025-08-07

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/9ae59cb-4811911f0a8bbd1e98310677d>

4. LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO ĮSAKYMAS

Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. kovo 19 d. įsakymo Nr. V-203 „Dėl nekompensuojamojo vaistinio preparato registruotojo ar lygiagretaus importo leidimo turėtojo taikomos Lietuvos Respublikai nekompensuojamojo vaistinio preparato kainos deklaravimo ir šio vaistinio preparato kainos, deklaruotos referencinėse valstybėse, pateikimo tvarkos aprašo ir paraiškos deklaruoti nekompensuojamojo vaistinio preparato kainą formų patvirtinimo“ pakeitimo

Numeris: Nr. V-779

Tvirtinimo data: 2025 m. rugpjūčio 25 d.

Ką reglamentuoja šis teisės aktas

Šiuo įsakymu pakeičiama nekompensuojamųjų vaistinių preparatų kainų deklaravimo tvarka. Teisės aktas reglamentuoja:

- nekompensuojamųjų vaistinių preparatų kainų deklaravimo Lietuvos Respublikai principus;
- registruotojų ir lygiagretaus importo leidimų turėtojų pareigas, deklaruojant kainas;
- kainų, deklaruotų referencinėse valstybėse, pateikimo reikalavimus;
- kainų deklaravimo procedūras ir terminus;

- paraiškų deklaruoti nekompensuojamojo vaistinio preparato kainą formas.

Kokią informaciją galima rasti šiame teisės akte

Teisės akte pateikiama informacija apie:

- nekompensuojamųjų vaistinių preparatų kainų deklaravimo tvarką;
- reikalavimus kainų palyginimui su referencinėmis valstybėmis;
- deklaravimo dokumentų formas ir jų pildymo taisykles;
- kainų pateikimo ir atnaujinimo sąlygas;
- procedūrinius reikalavimus registruotojams ir lygiagretaus importo leidimų turėtojams.

Įsigalioja 2025-08-26

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/1ce84650873b11f0a8bbd1e98310677d>

5. VALSTYBINĖS LIGONIŲ KASOS PRIE SVEIKATOS APSAUGOS MINISTERIJOS DIREKTORIAUS ĮSAKYMAS

Dėl Valstybinės ligonių kasos prie Sveikatos apsaugos ministerijos direktoriaus 2015 m. gegužės 25 d. įsakymo Nr. 1K-144 „Dėl kompensuojamųjų vaistų skyrimo stebėsenos ir jų skyrimo kokybės vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo

Numeris: Nr. 1K-386

Tvirtinimo data: 2025 m. rugsėjo 1 d.

Ką reglamentuoja šis teisės aktas

Šiuo įsakymu pakeičiamas kompensuojamųjų vaistų skyrimo stebėsenos ir jų skyrimo kokybės vertinimo tvarkos aprašas. Teisės aktas reglamentuoja:

- kompensuojamųjų vaistų skyrimo stebėsenos principus;
- vaistų skyrimo atitikties teisės aktams vertinimo tvarką;
- skyrimo kokybės vertinimo kriterijus;
- duomenų rinkimo, analizės ir vertinimo procesus;
- institucijų ir atsakingų asmenų funkcijas vykdant stebėseną.

Kokią informaciją galima rasti šiame teisės akte

Teisės akte galima rasti:

- kompensuojamųjų vaistų skyrimo stebėsenos tvarkos aprašą;
- skyrimo kokybės vertinimo kriterijus ir rodiklius;
- duomenų šaltinius ir jų naudojimo tvarką;
- vertinimo rezultatų panaudojimo principus;
- procedūras, taikomas nustačius neatitiktis.

Įsigalioja 2025-09-02

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/63173c018da611f0a8bbd1e98310677d>

6. LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO ĮSAKYMAS

Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2001 m. liepos 25 d. įsakymo Nr. 409 „Dėl narkotinių ir psichotropinių vaistų bei vaistinių medžiagų importo ir eksporto kontrolės užtikrinimo“ pakeitimo

Numeris: Nr. V-804

Tvirtinimo data: 2025 m. rugsėjo 9 d.

Ką reglamentuoja šis teisės aktas

Šiuo įsakymu pakeičiama narkotinių ir psichotropinių vaistų bei vaistinių medžiagų importo ir eksporto kontrolės tvarka. Teisės aktas reglamentuoja:

- narkotinių ir psichotropinių vaistų bei vaistinių medžiagų importo ir eksporto kontrolės principus;
- leidimų išdavimo, naudojimo ir kontrolės tvarką;
- reikalavimus ūkio subjektams, vykdantiems šių medžiagų tarptautinį judėjimą;
- atsakingų institucijų funkcijas užtikrinant kontrolę;
- dokumentų ir informacijos teikimo reikalavimus.

Kokią informaciją galima rasti šiame teisės akte

Teisės akte pateikiama informacija apie:

- narkotinių ir psichotropinių vaistų bei vaistinių medžiagų sąrašus;
- importo ir eksporto leidimų išdavimo sąlygas;
- kontrolės ir priežiūros procedūras;
- atsiskaitymo ir ataskaitų teikimo reikalavimus;
- institucijų tarpusavio bendradarbiavimo mechanizmus.

Įsigalioja 2025-09-10

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/047d-3893923611f0a8bbd1e98310677d>

7. LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO ĮSAKYMAS

Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2005 m. gegužės 9 d. įsakymo Nr. V-374 „Dėl vardinių vaistinių preparatų įsigijimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo

Numeris: Nr. V-811

Tvirtinimo data: 2025 m. rugsėjo 15 d.

Ką reglamentuoja šis teisės aktas

Šiuo įsakymu pakeičiamos vardinių vaistinių preparatų įsigijimo taisyklės. Teisės aktas reglamentuoja:

- vardinių vaistinių preparatų įsigijimo sąlygas ir tvarką;

- atvejus, kada leidžiama įsigyti vardinius vaistinius preparatus;
- paraiškų teikimo ir nagrinėjimo procedūras;
- atsakingų institucijų ir asmenų funkcijas;
- dokumentacijos reikalavimus, susijusius su vardinių vaistinių preparatų įsigijimu.

Kokią informaciją galima rasti šiame teisės akte

Teisės akte galima rasti:

- vardinių vaistinių preparatų įsigijimo taisykles;
- paraiškų formas ir jų pildymo reikalavimus;
- sprendimų priėmimo kriterijus;
- institucijų kompetencijos ribas;
- nuostatas dėl atskaitomybės ir kontrolės.

Įsigalioja 2025-10-01 (Įsakymo 1.2.1 papunktis įsigalioja 2025-11-07 Įsakymo 1.2.2 ir 1.2.3 papunkčiai įsigalioja 2027-01-01)

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/284efd-84923611f0a8bbd1e98310677d>

8. LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO ĮSAKYMAS

Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2002 m. kovo 8 d. įsakymo Nr. 112 „Dėl receptų rašymo ir vaistinių preparatų, medicinos priemonių (medicinos prietaisų) ir kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių išdavimo (pardavimo) vaistinėse gyventojams ir popierinių receptų saugojimo, išdavus (pardavus) vaistinius preparatus, medicinos priemones (medicinos prietaisus) ir kompensuojamąsias medicinos pagalbos priemones vaistinėje, taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo

Numeris: Nr. V-812

Tvirtinimo data: 2025 m. rugsėjo 15 d.

Ką reglamentuoja šis teisės aktas

Šiuo įsakymu dar kartą keičiamos ir tikslinamos receptų rašymo bei vaistinių preparatų, medicinos priemonių (medicinos prietaisų) ir kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių išdavimo (pardavimo) vaistinėse taisyklės. Teisės aktas reglamentuoja:

- receptų rašymo ir jų taikymo sąlygas;
- vaistinių preparatų ir medicinos priemonių išdavimo (pardavimo) tvarką;
- elektroninių ir popierinių receptų naudojimo reikalavimus;
- popierinių receptų saugojimo vaistinėse tvarką;
- farmacijos specialistų veiksmus ir atsakomybę, dirbant su receptais.

Kokią informaciją galima rasti šiame teisės akte

Teisės akte galima rasti:

- receptų formų ir jų pildymo reikalavimų aprašymą;
- vaistinių preparatų ir medicinos priemonių išdavimo sąlygas;
- nuostatas dėl kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių;
- popierinių receptų saugojimo terminus ir tvarką;
- reikalavimus duomenų fiksavimui ir kontrolei.

Įsigalioja 2025-10-01

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/7d76f116a8fb-11f0a34db2fbd35a03b2>

9. LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO ĮSAKYMAS

Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2013 m. gruodžio 6 d. įsakymo Nr. V-1149 „Dėl vaistinių preparatų ir medicinos pagalbos priemonių kompensavimo komisijos sudarymo ir jos darbo reglamento patvirtinimo“ pakeitimo

Numeris: Nr. V-893

Tvirtinimo data: 2025 m. spalio 14 d.

Ką reglamentuoja šis teisės aktas

Šiuo įsakymu pakeičiama vaistinių preparatų ir medicinos pagalbos priemonių kompensavimo komisijos sudarymo ir jos darbo reglamento tvarka. Teisės aktas reglamentuoja:

- vaistinių preparatų ir medicinos pagalbos priemonių kompensavimo komisijos sudėtį;
- komisijos funkcijas ir kompetencijos ribas;
- komisijos darbo organizavimo principus;
- sprendimų priėmimo procedūras;
- komisijos veiklos dokumentavimo ir atskaitomybės reikalavimus.

Kokią informaciją galima rasti šiame teisės akte

Teisės akte galima rasti:

- komisijos sudėtį ir jos narių funkcijas;
- komisijos darbo reglamentą;
- sprendimų priėmimo ir protokolavimo tvarką;
- paraiškų svarstymo procedūras;
- nuostatas dėl interesų konfliktų ir nešališkumo.

Įsigalioja 2025-10-15

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/114251b1afd111f092fda1fd0c194cc5>

10. LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO ĮSAKYMAS

Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2023 m. sausio 25 d. įsakymo Nr. V-109 „Dėl atvejų ir sąlygų, kurioms esant privalomuoju sveikatos draudimu neapdraustiems užsieniečiams, kurie turi teisę gauti laikinąją apsaugą arba kuriems suteikta

laikinoji apsauga, valstybės biudžeto ar kitomis lėšomis apmokami receptiniai vaistiniai preparatai ir receptinių vaistinių preparatų, skirtų tam tikroms ligoms ir sveikatos sutrikimams, dėl kurių teikiamos būtinos asmens sveikatos priežiūros paslaugos, kurių nesuteikus paciento sveikatos būklė galėtų pablogėti tiek, kad jam prireiktų skubiosios medicinos pagalbos paslaugų, gydyti, išrašymo ir išdavimo privalomuoju sveikatos draudimu neapdraustiems užsieniečiams, kurie turi teisę gauti laikinąją apsaugą arba kuriems suteikta laikinoji apsauga, tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo

Numeris: Nr. V-926

Tvirtinimo data: 2025 m. spalio 23 d.

Ką reglamentuoja šis teisės aktas

Šiuo įsakymu pakeičiamas receptinių vaistinių preparatų išrašymo ir išdavimo tvarkos aprašas, taikomas privalomuoju sveikatos draudimu neapdraustiems užsieniečiams, turintiems teisę į laikinąją apsaugą arba kuriems suteikta laikinoji apsauga. Teisės aktas reglamentuoja:

- atvejus ir sąlygas, kurioms esant receptiniai vaistiniai preparatai apmokami valstybės biudžeto ar kitomis lėšomis;
- receptinių vaistinių preparatų, skirtų tam tikroms ligoms ir sveikatos sutrikimams gydyti, išrašymo tvarką;
- vaistinių preparatų išdavimo sąlygas šiai asmenų grupei;
- reikalavimus, susijusius su būtinosios asmens sveikatos priežiūros paslaugų užtikrinimu;
- atsakingų institucijų ir sveikatos priežiūros specialistų funkcijas.

Kokią informaciją galima rasti šiame teisės akte

Teisės akte galima rasti:

- atvejų ir sąlygų, kuriomis taikomas vaistų apmokėjimas valstybės lėšomis, aprašą;
- receptinių vaistinių preparatų išrašymo ir išdavimo tvarką;
- ligų ir sveikatos sutrikimų, kuriems taikoma ši tvarka, apibrėžimus;
- nuostatas dėl atsiskaitymo už išduotus vaistinius preparatus;
- institucijų kompetencijas ir atsakomybės ribas.

Įsigalioja 2025-11-07

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/5220a650b0c611f092fda1fd0c194cc5>

11. VALSTYBINĖS VAISTŲ KONTROLĖS TARNYBOS PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTERIJOS VIRŠININKO ĮSAKYMAS

Dėl Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos prie Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos viršininko 2012 m. spalio 16 d. įsakymo Nr. (1.4)1A-1046 „Dėl duomenų ir informacijos apie vaistinių preparatų tiekimą Lietuvos Respublikos rinkai pateikimo Valstybinei vaistų kontrolės tarnybai prie Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos tvarkos aprašo ir receptinių vaistinių preparatų rinkos stebėsenos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo

Numeris: Nr. (1.72E)1A-1486

Tvirtinimo data: 2025 m. spalio 24 d.

Ką reglamentuoja šis teisės aktas

Šiuo įsakymu pakeičiama duomenų ir informacijos apie vaistinių preparatų tiekimą Lietuvos Respublikos rinkai pateikimo bei receptinių vaistinių preparatų rinkos stebėsenos tvarka. Teisės aktas reglamentuoja:

- duomenų ir informacijos apie vaistinių preparatų tiekimą pateikimo VVKT tvarką;
- tiekimo duomenų apimtį, periodiškumą ir pateikimo būdus;
- receptinių vaistinių preparatų rinkos stebėsenos principus;
- rinkos analizės ir stebėsenos tikslus;
- atsakingų ūkio subjektų pareigas teikiant duomenis.

Kokią informaciją galima rasti šiame teisės akte

Teisės akte galima rasti:

- duomenų apie vaistinių preparatų tiekimą pateikimo tvarkos aprašą;
- reikalavimus duomenų struktūrai ir turiniui;
- receptinių vaistinių preparatų rinkos stebėsenos aprašą;
- stebėsenos tikslus ir taikomus rodiklius;
- institucijų kompetencijas ir atsakomybės ribas.

Įsigalioja 2025-10-25

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/2b71cd-c0b36611f092fda1fd0c194cc5>

12. LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO ĮSAKYMAS

Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2024 m. balandžio 25 d. įsakymo Nr. V-472 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2002 m. kovo 8 d. įsakymo Nr. 112 „Dėl receptų rašymo ir vaistinių preparatų, medicinos priemonių (medicinos prietaisų) ir kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių išdavimo (pardavimo) vaistinėse gyventojams ir popierinių receptų saugojimo, išdavus (pardavus) vaistinius preparatus, medicinos priemones (medicinos prietaisus) ir kompensuojamąsias medicinos pagalbos priemones vaistinėje, taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ pakeitimo

Numeris: Nr. V-940

Tvirtinimo data: 2025 m. spalio 27 d.

Ką reglamentuoja šis teisės aktas

Šiuo įsakymu dar kartą pakeičiamos ir patikslinamos receptų rašymo bei vaistinių preparatų, medicinos priemonių (medicinos prietaisų) ir kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių išdavimo (pardavimo) vaistinėse taisyklės. Teisės aktas reglamentuoja:

- ankstesnių taisyklių pakeitimų ir jų taikymo patikslinimus;
- receptų rašymo ir išdavimo procedūrų koregavimą;
- elektroninių ir popierinių receptų naudojimo nuostatų atnaujinimą;
- vaistinių preparatų ir medicinos priemonių išdavimo sąlygų detalizavimą;
- farmacininko veiksmų reglamentavimo patikslinimus.

Kokią informaciją galima rasti šiame teisės akte

Teisės akte galima rasti:

- atnaujintas receptų rašymo ir vaistų išdavimo taisyklių nuostatas;
- pakeistų punktų formuluotes ir jų taikymo apimtį;
- nuorodas į ankstesnius teisės aktų pakeitimus;
- reikalavimus dėl dokumentavimo ir kontrolės;
- patikslintas farmacininkų pareigas ir atsakomybės ribas.

Įsigalioja 2025-10-28

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/6ac6c680b87d11f092fda1fd0c194cc5>

13. LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO ĮSAKYMAS

Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2025 m. liepos 29 d. įsakymo Nr. V-700 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2002 m. kovo 8 d. įsakymo Nr. 112 „Dėl receptų rašymo ir vaistinių preparatų, medicinos priemonių (medicinos prietaisų) ir kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių išdavimo (pardavimo) vaistinėse gyventojams ir popierinių receptų saugojimo, išdavus (pardavus) vaistinius preparatus, medicinos priemones (medicinos prietaisus) ir kompensuojamąsias medicinos pagalbos priemones vaistinėje, taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ pakeitimo

Numeris: Nr. V-959

Tvirtinimo data: 2025 m. lapkričio 3 d.

Ką reglamentuoja šis teisės aktas

Šiuo įsakymu pakeičiamas 2025 m. liepos 29 d. įsakymas Nr. V-700, kuriuo buvo keistos receptų rašymo ir vaistinių

preparatų, medicinos priemonių bei kompensuojamųjų medicinos pagalbos priemonių išdavimo vaistinėse taisyklės. Teisės aktas reglamentuoja:

- ankstesnių pakeitimų papildymą ir patikslinimą;
- receptų rašymo ir išdavimo tvarkos nuostatų koregavimą;
- elektroninių ir popierinių receptų naudojimo detalesnę reglamentavimą;
- vaistinių preparatų ir medicinos priemonių išdavimo procedūrų patikslinimą;
- farmacininkų veiklos reglamentavimo tikslinimą.

Kokią informaciją galima rasti šiame teisės akte

Teisės akte galima rasti:

- naujausius receptų rašymo ir vaistų išdavimo taisyklių pakeitimus;
- patikslintas ankstesnių nuostatų formuluotes;
- nuorodas į ankstesnius pakeitimus ir jų taikymo apimtį;
- reikalavimus dokumentų tvarkymui ir kontrolei;
- farmacininkų pareigų ir atsakomybės patikslinimus.

Įsigalioja 2025-11-04

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/ededf1a4b8b911f092f-da1fd0c194cc5>

14. LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO ĮSAKYMAS

Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2020 m. kovo 16 d. įsakymo Nr. V-383 „Dėl vaikų ir suaugusiųjų COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) diagnostikos ir gydymo tvarkos aprašo ir vaistinio preparato nirmatrelviro + ritonaviro išrašymo ir išdavimo vaistinėse tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo

Numeris: Nr. V-954

Tvirtinimo data: 2025 m. lapkričio 3 d.

Ką reglamentuoja šis teisės aktas

Šiuo įsakymu pakeičiami vaikų ir suaugusiųjų COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) diagnostikos ir gydymo tvarkos aprašas bei vaistinio preparato nirmatrelviro + ritonaviro išrašymo ir išdavimo vaistinėse tvarkos aprašas. Teisės aktas reglamentuoja:

- COVID-19 ligos diagnostikos ir gydymo tvarkos nuostatų atnaujinimą;
- vaistinio preparato nirmatrelviro + ritonaviro skyrimo, išrašymo ir išdavimo sąlygas;
- indikacijas ir taikymo ribas šiam vaistiniam preparatui;
- sveikatos priežiūros specialistų ir vaistinių veiksmus, taikant nustatytą tvarką;

- procedūrinius reikalavimus, susijusius su gydy-mo organizavimu.

Kokią informaciją galima rasti šiame teisės akte

Teisės akte galima rasti:

- COVID-19 ligos diagnostikos ir gydymo tvarkos aprašą;
- vaistinio preparato nirmatrelviro + ritonaviro išrašymo ir išdavimo tvarką;
- indikacijų ir kontraindikacijų apibrėžimus;
- reikalavimus receptų išrašymui ir vaistų išdavimui;
- nuostatas dėl atsakomybės ir kontrolės.

Įsigalioja 2025-11-04

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/5156fcf4b94611f092f-da1fd0c194cc5>

15. LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO ĮSAKYMAS

Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2013 m. gruodžio 6 d. įsakymo Nr. V-1149 „Dėl vaistinių preparatų ir medicinos pagalbos priemonių kompensavimo komisijos sudarymo ir jos darbo reglamento patvirtinimo“ pakeitimo

Numeris: Nr. V-966

Tvirtinimo data: 2025 m. lapkričio 4 d.

Ką reglamentuoja šis teisės aktas

Šiuo įsakymu pakeičiamos vaistinių preparatų ir medicinos pagalbos priemonių kompensavimo komisijos sudarymo ir jos darbo reglamento nuostatos. Teisės aktas reglamentuoja:

- kompensavimo komisijos sudėties pakeitimus ir patikslinimus;
- komisijos darbo organizavimo tvarkos atnaujinimą;
- sprendimų priėmimo procedūrų koregavimą;
- komisijos funkcijų ir kompetencijų patikslinimą;
- komisijos veiklos dokumentavimo ir atskaitomybės nuostatas.

Kokią informaciją galima rasti šiame teisės akte

Teisės akte galima rasti:

- atnaujintą kompensavimo komisijos sudėtį;
- komisijos darbo reglamento pakeitimus;
- sprendimų priėmimo ir protokolavimo tvarką;
- nuostatas dėl interesų konfliktų valdymo;
- komisijos kompetencijų apibrėžimus.

Įsigalioja 2025-11-05

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/f48c5811bee211f092f-da1fd0c194cc5>

16. LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO ĮSAKYMAS

Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2001 m. liepos 25 d. įsakymo Nr. 409 „Dėl narkotinių ir psichotropinių vaistų bei vaistinių medžiagų importo ir eksporto kontrolės užtikrinimo“ pakeitimo

Numeris: Nr. V-988

Tvirtinimo data: 2025 m. lapkričio 11 d.

Ką reglamentuoja šis teisės aktas

Šiuo įsakymu dar kartą pakeičiama narkotinių ir psichotropinių vaistų bei vaistinių medžiagų importo ir eksporto kontrolės tvarka. Teisės aktas reglamentuoja:

- ankstesnių importo ir eksporto kontrolės nuostatų patikslinimą;
- leidimų išdavimo, naudojimo ir priežiūros procedūrų koregavimą;
- reikalavimų ūkio subjektams atnaujinimą;
- kontrolės mechanizmų stiprinimą;
- institucijų tarpusavio bendradarbiavimo nuostatų patikslinimą.

Kokią informaciją galima rasti šiame teisės akte

Teisės akte galima rasti:

- atnaujintas importo ir eksporto kontrolės nuostatas;
- patikslintas leidimų išdavimo sąlygas;
- kontrolės ir priežiūros procedūrų aprašymus;
- reikalavimus dokumentų tvarkymui ir ataskaitų teikimui;
- atsakingų institucijų kompetencijų apibrėžimus.

Įsigalioja 2025-11-12

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/4ace6ed4c-43c11f0987ab84b1a2c3b60>

17. LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO ĮSAKYMAS

Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2025 m. balandžio 25 d. įsakymo Nr. V-381 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2024 m. lapkričio 15 d. įsakymo Nr. V-1107 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2024 m. balandžio 22 d. įsakymo Nr. V-450 „Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2015 m. gruodžio 21 d. įsakymo Nr. V-1490 „Dėl farmacinės rūpybos paslaugų teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ pakeitimo“ pakeitimo“ pakeitimo

Numeris: Nr. V-1001

Tvirtinimo data: 2025 m. lapkričio 18 d.

Ką reglamentuoja šis teisės aktas

Šiuo įsakymu dar kartą keičiamos ir tikslinamos farmacinės rūpybos paslaugų teikimo tvarkos aprašo nuostatos. Teisės aktas reglamentuoja:

- ankstesnių farmacinės rūpybos paslaugų teikimo tvarkos pakeitimų patikslinimą;

- farmacinės rūpybos paslaugų teikimo sąlygų ir apimties koregavimą;
- paslaugų teikimo procedūrų ir reikalavimų detalizavimą;
- farmacijos specialistų funkcijų ir pareigų patikslinimą;
- nuostatų taikymo nuoseklumą, atsižvelgiant į ankstesnius teisės aktų pakeitimus.

Kokią informaciją galima rasti šiame teisės akte

Teisės akte galima rasti:

- atnaujintas farmacinės rūpybos paslaugų teikimo tvarkos aprašo nuostatas;
- patikslintas paslaugų teikimo sąlygas ir procedūras;
- farmacijos specialistų funkcijų apibrėžimus;
- nuostatas dėl paslaugų dokumentavimo ir kontrolės;
- nuorodas į ankstesnius pakeitimus ir jų taikymo apimtį.

Įsigalioja 2026-12-14 (2025-11-19)

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/a38a8e-74c96211f08918e1adc7c5b1ec>

18. LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO ĮSAKYMAS

Dėl 2026 m. kompensuojamųjų vaistinių preparatų kainyno patvirtinimo

Numeris: Nr. V-1053

Tvirtinimo data: 2025 m. lapkričio 24 d.

Ką reglamentuoja šis teisės aktas

Šiuo įsakymu patvirtinamas 2026 metų kompensuojamųjų vaistinių preparatų kainynas. Teisės aktas reglamentuoja:

- kompensuojamųjų vaistinių preparatų kainas, taikomas 2026 kalendoriniais metais;
- vaistinių preparatų kainų struktūrą ir jų taikymo principus;
- kainų taikymą kompensavimo sistemoje;
- kainyno galiojimo laikotarpį ir taikymo apimtį;
- ryšį su kompensavimo sąrašais ir kitais susijusiais teisės aktais.

Kokią informaciją galima rasti šiame teisės akte

Teisės akte galima rasti:

- 2026 m. kompensuojamųjų vaistinių preparatų kainyną;
- vaistinių preparatų pavadinimus ir jų kainas;
- nuorodas į kompensavimo lygius ir sąlygas;
- kainyno taikymo laikotarpį;
- nuostatas dėl kainyno įsigaliojimo ir taikymo.

Įsigalioja 2026-01-01

Doc. dr. Vaidas Skyrius, LFS viceprezidentas

Vaistininkas Marius Aleksandravičius

Farmacijos Žinios

XIII m. Kaunas, 1936 m. Sausio m. Nr. 1 (97)

Chem.-vaist. Č. Bankauskas

Farmacijos muziejaus klausimu

Teko kelis sykius girdėti, kad Vaistininku Draugija mananti steigti Farmacijos muziejų, kuriame būsią renkama viskas, kas liečia Farmaciją Lietuvoje; tam reikalui net esąs pažadėtas kambarys V. D. Muziejuje. Norėčiau tuo reikalu šiek tiek dar išsitariani, nes tai yra tikrai geras ir pagirtinas dalykas. Mano nuomone, reikalinga būtų (nors ir viename kambaryje) padaryti būtinai nors du skyrių. Žinoma, pirmutinis ir svarbiausias tai istorinis, nes istorija, kaip žinoma, yra gyvenimo mokytojas. Tyrinėjant Farmacijos praeitį Lietuvoje, galima surasti be galo daug įdomių dokumentų, iš kurių, be abejo, galėtumėm susidaryti naudingų pavyzdžių bei išvadų dabartinei, gana smarkiai moraliai ir materialiskai nusmukusiai vaistinei. Tuose istoriniuose duomenyse, kilus reikalui, galėtumėm rasti tai, prie ko mums reikalinga grįžti ar tai, ko mes turėtumėm ateityje vengti.

Šiandien visos mokslo šakos, ypač užsieniuose, turi savo aprašytą praeitį. Farmacijos istorijos tyrinėjimais ypač pasižymėjo anglai, prancūzai ir vokiečiai, kurie toje srityje gana seniai išleido kapitalinius darbus. Žemiau paduodu tų darbų sąrašus:

- 1) L. Andrieux-Pontier, Histoire de la Pharmacie, Paris, 1900 m., (729 pusl.).
- 2) L. Reutter de Rosemont, Histoire de Pharmacie à travers les ages, Paris, 1931 m. t. I – 596 pusl. ir t. II – 670 pusl.
- 3) Ch. H. Schelenz, Geschichte der Pharmazie, Berlin, 1904 m., pusl. 935.
- 4) C. H. La Wall, Sour thousand years of pharmacy, London, 1926 m., pusl. 665.
- 5) I. Berendes, Das Apothekenwesen, Stuttgart, 1907 m., pusl. 366.
- 6) H. Peters, Aus pharmaceutischer Vorzeit, Berlin, 1890 m.
- 7) Al. Schmidt, Drogen und Drogenhandel im Altertum, Leipzig, 1924 m. pusl. 136.

Kad išleistų tokius rimtus darbus, reikėjo surinkti tūkstančius įvairių smulkių darbėlių ir tyrinėjimų, atliktų ne vieno žmogaus, o prisidėjus visiems tos korporacijos nariams. Tie atskiri žmonės, kai kada visai nežinomi, surasdavo įvairių miestų archyvuose, senose bibliotekose įvairių dokumentų, liečiančių farmacijos ir vaistinės praeitį. Iš tų smulkių ir įvairiais laikais paskelbtų dokumentų, taip pat knygų, galima su laiku, kaip iš atskirų plytelių, sudaryti savo krašto Farmacijos istoriją. Aišku, prie šito darbo turi prisidėti visi be išimties farmaceutai: rinkti senus dokumentus, daiktus (senoviški įrankiai vaistams gaminti, štanglazai ir kt.) ir siųsti į centrą. Žinoma, jei kam bus gaila skirtis su įdomiu istoriniu dokumentu, tai kad atsiųstų nors fotografiją arba nuorašą. Daugelio tokių retų dokumentų yra tik vienas egzempliorius, apie kurį niekas nežino. Tai kiekvieno farmacininko pareiga apie jį pranešti ir paskelbti. Man pačiam teko girdėti

apie tokius dalykus, kad, pav., Kėdainiuose yra seniausia Lietuvoje vaistinė, įsteigta XVI amžiuje ir teko patirti, kad dabartinis vaistinės savininkas, turįs seną dokumentą, pasirašytą hetmano Jonušo Radvilos, kuriuo jis leidžia atidaryti tą vaistinę. Taip pat įdomu būtų gauti rusų caro įvairių „ukazų“, liečiančių vaistinės įsteigimą, vaistinės mokesčius; be to, revizijos protokolų, senų receptų, knygų ir t. t. Gerai būtų, kad prie šito darbo prisidėtų ponai vaistinių revizoriai ir firmų atstovai. Galėtų taip pat padėti atostogaujantieji farmacininkai, būtent, paieškoti ir paklausinti tuose miesteliuose, kur tenka jiems būti. Pavyzdžiui, Lenkijoje jau seniai tuo reikalu pradėjo rūpintis, ir jau renkama medžiaga. Savo darbais ypač pasižymėjo Wenda, Kostrzewski, Witanowski ir Rembieliński. Žinomas ten J. Muszyński 1935 m. 21 „Wiadomości Farmaceutyczne“ kaip tik paduoda įdomų nuorašą vaistinės revizijos protokolo, sudaryto Vilniuje 1820 metais. Gerai būtų, kad pav., Vaistininkų Draugija iš istorinės srities turėtų nors ir mažą, bet specialią biblioteką. Tose knygose galima būtų sužinoti, kuriais dokumentais domėjosi ir kuriuos rinko kitos tautos, sudarydamos savo krašto Farmacijos istoriją.

Kitas, mano nuomone, būtinai Farmacijos muziejaus skyrius, tai liaudies medicinos skyrius. Jis būtų be galo turtingas ir įdomus. Juk yra žinoma, kad Lietuvos liaudis turi savo įvairių ir charakteringų gydymo metodų ir vaistų; ypač svarbu, kad kasdien jų vis daugiau ir daugiau nyksta.

Farmacijos Žinios

XIII m. Kaunas, 1936 m. Vasario m. Nr. 2 (98)

Chemik.-vaist. Č. B.

Farmacininko vaidmuo visuomenėj

Ligi šiol pas mus vidutinis inteligentas, išgirdęs farmacininko pavadinimą, tuojau įsivaizduoja žmogų, kuris stovi vaistinėje už stalo, kažką trina, pilsto ir atleidinėja vaistus arba kitus dalykus, dažnai nieko bendra su vaistais neturinčius, ir viskas. Retas iš tu inteligentų žino, kad baigęs aukštąjį mokslą farmacininkas yra inteligentas ir *ne kiek neblogesnis savo srities specialistas už gydytoją ar inžinierį*. Jei prieškarinė Rusijoje ir buvo reikalaujama mažesnio, kaip bendro, taip ir specialinio išsilavinimo, tai reikia neužmiršti, kad tai buvo plati Rusija, kur inteligentijos pertekliaus niekada nebuvo ir ten kreipdavo daugiau dėmesio į praktinę pusę, būtent, kad būsimas farmacininkas mokėtų gerai paruošti vaistus pagal veikiančią farmakopėją ir pagal receptą ir tinkamai tvarkyti vaistinę ir jos laboratoriją. Vis dėlto ir anų laikų farmacininkai galėjo gilinti savo mokslą ir tapti ne tik gerais chemikais-analitikais, bakteriologais, bet ir universiteto mokslo personalo nariais. Dabar pas mus jau dešimt metų, kai reikalaujama iš stojančių į Lietuvos Universiteto Farmacijos skyrių brandos atestato ir ketverių metų studijų; jei pridėsim valstybinius egzaminus ir

diplomini darbą, tai reikia dar pridėti minimum metus; bet paprastai per šitą terminą retai kam pasiseka mokslą baigti, o tenka dar daugiau laiko sugaišti. Žinoma didžiausias baigusiujų procentas eis dirbti į vaistines. Toksai farmacininkas, išauklėtas chemijos, fizikos ir kitų specialių mokslų srityje, turi įnešti kitą dvasią ir į vaistinę. Jam gydytojo receptas nebus vien nurodymas, o uždavinys, kuri jis turės atlikti galvodamas chemiškai, o, pasitaikius, pav., klaidingai parašytiems receptams, duoti net atitinkamų nurodymų gydytojams. Ir nieko čia nuostabu – gydytojų specialybė kita – ne chemija. Jie nors ir išsina chemiją, bet paviršutiniškai, ne taip, kaip farmacininkai ir chemikai. Dirbdamas vaistinėje, dabartinis farmacininkas turi būti iš vienos pusės apsišvietęs inteligentas, pilna šio žodžio prasme ir savo srities specialistas, o iš kitos pusės turi turėti visas teigiamas sąžiningo žmogaus ir pirklio ypatybes ir dar, be to, mėgti savo profesiją. Ne vienas farmacininkas atsidurs gilioje provincijoje ir ten jis gali suvaidinti nemažą vaidmenį: *jis turi būti kultūros pionierius*, aiškinti dažnai nesuprantamus gamtos reiškinius, ypač susijusius su liaudies gydymo papročiais, platinti higienos žinias ir panašiai. Bet ar visiems užteks vaistinė vietų? O jei ir užtektų, tai ar tas darbas pakankamai apsimokėtų? Eiti tarnauti, pav., į kokią kaimo vaistinėlę ir gauti beveik tarnaitės atlyginimą! Nenoriu čia kaltinti vaistinkų, kad jie išnaudoja ir blogai apmoka personalą – nieko panašu: dėl aukštų mokesčių, vaistinių skaičiaus padidėjimo ir kada vaistinės perpildytos įvairiais jau gatavais patentikais, dažnais beverčiais vaistais (matyt, dabartiniam gydytojui sunku, o gal ir noro nėra parašyti kokį sudėtingesnį receptą) – vaistinkai gerai atlyginti farmacininko negali. Jei, pav., vaistinkas išnuomoja vaistinę už 50 Lt. mėnesinės nuomos (yra tokių faktų) ar pats mažai teturi ką veikti, aišku, atkrita klausimas apie atlyginimo pakėlimą; pagaliau yra gi dar ir vaistinkų padėjėjų, kurie turi teisę būti kaimo vaistinės vedėjais. Dėl tų priežasčių, baigęs aukštąjį mokslą farmacininkas turi ieškoti platesnės dirvos savo darbuotei. Ir kam gi, pagaliau, tas didelis teoretinių žinių balastas, jei praktiškame gyvenime negalima (ar neleidžiama) jų pritaikinti?! Nekalbėsiu čia plačiau apie *mokslinę karjerą*, kuri, nors ir prieinama visiems (įsigyti Farmacijos daktaro laipsni), bet dėl gabumų, lėšų ir atitinkamų vietų stokos yra labai apribota. Vienas kitas iš jų ir dabar darbuojasi universitete ir parodo, kad gali atlikti savo pareigas nė kiek ne blogiau už kitus savo kolegas. Bet kur pasidės visi kiti? Iš eilės išnagrinėsime visas pareigas, kurias gali atlikti dabartinis farmacininkas. Viena iš tų pareigų, tai kelti savo krašto *cheminę farmaceutinę pramonę*. Pradžioje nors pavaduoti importuotus chemikalus savais. Turiu pažymėti, kad mūsų kaimynai jau gana senai gamina tokius chemikalus kaip ac. acetylosalicylicum, saloli, Natr. salicylicum ir kitus; žinoma, reikia surasti reikalingų lėšų, surasti žmonių su iniciatyva ir pan. Teko girdėti, kad kažkokia užsienių firma mananti steigti Lietuvoje insulino fabriką; senai laikas buvo apie tai pagalvoti, ypač, kad medžiagos insulinui yra pakankamai. Tik kodėl mums patiems nepaimti iniciatyvą į savo rankas? Kiti pasakys kad vargiai ar sugebėsime patys, – taip, gal ir teisybė, bet kodėl chemikų-farmacininkų nesiunčiama specializuotis į užsienį, kai, pav., agronomus, miškininkus ir pan.?

Gal su chemine pramone pas mus yra ir sunkiau, kadangi neturime savo akmeninių anglių, savo naftos; kiti pasakys neišlaikysime konkurencijos. Bet tas nieko nereiškia: jei bus didelis noras, jei palaikys valdžia ir atsiras kapitalų – galima dirbti, kad patenkintume nors savo vidaus rinką.

Kitas dalykas – *tai vaistingieji augalai ir jų kultūra. Lietuva grynai ūkio kraštas ir tam reikalui pas mus plačiausia dirva*. Provincijos vaistinkai, ypač kaimo vaistinkai, plačiai galėtų tą darbą dirbti: pradžioje rinkti laukinius augalus, kaip pav. flor. chamomillae, fol. Uvae ursi ir daug kitų, be to, stengtis užvesti kultūrą, pav., Fol. Menthae. Toje srityje kaip tik turime gera specialistą, kuris visada su mielu noru duoda ne tik reikalingų praktiškų patarimų, bet net ir sėklų. Čia turiu galvoje V. D. Universiteto vyr. asist. prov. K. Grybauską. Šitoje srityje reikalingas tik geras noras, ir kiekvienas provincijos vaistinkas, nors pradžioje ir mažame maštabe, galėtų tą naudingą darbą dirbti. Priminsiu, kad kiti kraštai, ypač mūsų kaimynai, pav. Lenkija, kasmet eksportuoja už keletą milijonų auksinų įvairių vaistingųjų žolių. Laikas ir mums susiprasti. Didesniuose centruose šių dienų farmacininkas-chemikas galės dirbti cheminių-analitinį darbą, taip pat ir bakteriologinį (bakteriologijos ir histologijos kursas universitete yra vienodas su medikų). Čia suprantu, kad galima būtų atidaryti atitinkamą laboratoriją. Nors ir provincijos vaistinėje būdamas ir turėdamas mikroskopą, analitinės svarstyklės, galės daug padėti gydytojui, atlikinėdamas įvairius fiziologinius ir bakteriologinius tyrimus ir prisidėti prie tikslesnės ligos diagnozės nustatymo. Be to, galės atlikti ir sau įvairius naudingus tyrinėjimus, pav., chemikalų ir farmakognozinių preparatų patikrinimą. Šiuo dar nesibaigia farmacininko kvalifikacijos. Susipažinimas su toksikologine chemija leis jam teisme eiti chemiko eksperto pareigas, pav., bylose, kur tenka įtarti apsinuodijimą; toki eksperto chemiko analizės duomenys gali būti vienintelis šaltinis, kurio dėka teisėjai galės padaryti teisingą bylos sprendimą. Dar viena plati farmacininko darbo dirva – tai jo, kaip sanitarinio chemiko veikimas. Tokio sanitarinio chemiko, kuris turėtų darbuotis, kaip valdininkas kiekvienam didesniame centre, pareiga būtų: sanitarinė vandens analizė, oro, o ypač svarbu, maisto produktu patikrinimas, kaip antai, pieno, sviesto, duonos, saldainių, uogienių, konservų ir t.t., kur neretai vartojami įvairūs kenksmingi sveikatai dažai ir konservuojami dalykai. Toliau farmacininkas galėtų būti chemikas ekspertas muitinėse įvežiamosioms prekėms patikrinti. O kosmetikos laboratorijos, kabinetai, muilo fabrikai, kur dažnai įvairiems tepalams ir muilams ne tik vartojami smarkiai veikiantieji chemikalai, bet ir nuodai (pav. Hydr. pp. albi. sublimatas). Taip pat vaisvandenių dirbtuvių priežiūra, kurios prieš karą Rusijoje, o dabar Latvijoje, Lenkijoje yra farmacininkų žinioje. Pagaliau reikalinga prisiminti vieną labai svarbią, galima pasakyti, modernišką pareigą, kurią kvalifikuotas farmacininkas ne tik pilnai galės atlikti, bet ir būti toje srityje instruktorium, – čia turiu galvoje priešcheminę apsaugą. Kituose mūsų kaimynų kraštuose jau plačiai į šį darbą įtraukti farmacininkai, ir pas mus, pav. Kaune, visu priešcheminiu kursų organizatorius yra taip pat farmacininkas, V. D. Universiteto vyr. asist. prov. Žvyrenas. Gaila tik, kad ligi šiol tuose kursuose chemiją dėsto gydytojas, o ne farmacininkas.

Kaip matyti iš aukščiau nurodytų dalykų, mūsų farmacininkams Lietuvoje yra dar plati darbo dirva. Reikia tik daugiau iš jų pusės sumanumo ir aktingumo, o taip pat tolerancijos ir nesikišimo į farmacininkų reikalus kitų profesijų žmonių. Tuo būdu sumažinsime krizę ir kelsime savo krašto gerovę.

Provizorės Valės Kažukauskienės netektis

(1935 m. liepos 7 d. – 2026 m. vasario 17 d.)

Lietuvos farmacijos sąjungos (LFS) valdyba praneša, kad 2026 m. vasario 17 dieną netekome Lietuvos Respublikos nusipelnusios provizorės (vaistininkės), aktyvios LFS garbės narės, ilgametės buvusios Panevėžio miesto ir rajono centrinės vaistinės (vėliau „Didžiosios vaistinės“) vedėjo pavaduotojos, gamybos skyriaus vedėjos – **Valės Kažukauskienės**.

Valė Kažukauskienė gimė 1935 m. liepos 6 d. Panevėžio rajono Paviešečių kaime. Ji trumpai džiaugėsi vaikyste ir mokėsi Lietuvoje: su šeima, likimo buvo nublokšta, ir mokslus tęsė Sibire.

Farmacijos studijas pradėjo Irkutsko Medicinos Institute. Šeimai grįžus į Lietuvą, studijavo Kauno medicinos instituto Farmacijos fakultete, kurį baigė 1958 m., įgydama provizoriaus specialybę ir tais pačiais metais pradėjo dirbti Kauno vaistinėse.

1960 metais jauna specialistė kartu su šeima atvyko į Panevėžį dirbti miesto ir rajono centrinėje vaistinėje Nr.320 gamybos skyriuje.

Nuo 1965 metų provizorė Valė Kažukauskienė paskirta vaistinės vedėjo pavaduotoja, atsakinga už gamybos skyriaus veiklą, kurią profesionaliai vykdė 53 metus. Ši vaistinė augo ir plėtėsi: pastatytas priestatas, vėliau – atskiras pastatas injekcinių tirpalų gamybai. Provizorė rūpinosi naujų darbo vietų įrengimu ir tobulinimu, tinkamomis vaistų gamybai sąlygomis, medikamentų

išdėstymu ir laikymu, vaistų gamybos proceso organizavimu ir modernizavimu, personalo parinkimu ir mokymais. Ji visus darbus ir visada atlikdavo atsakingai, kruopščiai, išradingai – įgyvendindavo, net sudėtingiausias užduotis.

Panevėžio centrinę vaistinę Nr.320, patvirtinus darbo patirties mokykla, Valė Kažukauskienė pastoviai vedavo seminarus darbo organizavimo vaistų gamyboje klausimais farmacijos specialistams iš kitų miestų ir rajonų vaistinių.

Pažymėtina, kad ši vaistinė buvo ir farmacijos specialybės studentų mokomosios gamybinės praktikos bazė. Valė Kažukauskienė, atvykusiems studentams sudarydavo geras sąlygas atlikti gamybines praktikas, skyriuje daugelis Lietuvos farmacijos studentų įgijo pirmuosius vaistų gamybos įgūdžius.

Provizorė Valė Kažukauskienė buvo skiriama profesinio meistriškumo konkursų komisijos nare.

Ji buvo aktyvi Farmacininkų mokslinės draugijos narė, skaitydavo konferencijose pranešimus, publikavo mokslo populiarinimo straipsnius savaitraštyje „Panevėžio balsas“.

Provizorė pastoviai tobulinosi, keldama profesinę kvalifikaciją, lankydama pasitobulinimo kursus, ruošdamasi kvalifikacinės kategorijos atestacijoms ir jai buvo suteikta aukščiausia provizoriaus - farmacinio darbo organizatoriaus kvalifikacinė kategorija.

Ji buvo aktyvi Lietuvos Farmacijos sąjungos narė, suteiktas Lietuvos farmacijos sąjungos Garbės narės vardas.

Provizorė Valė Kažukauskienė – gabi organizatorė, kompetentinga specialistė, darbšti, pareiginga, reikli ir teisinga vadovė buvo gerbiama ne tik kolektyvo narių, bet ir visos farmacijos bendruomenės. Ji, visą savo gyvenimą skyrusi vaistininkystės plėtrai Lietuvoje, liko atsidavimo prasmingai veiklai bei meilės ir tarnavimo žmonėms sektinu pavyzdžiu.

Kolegė turėjo puikią šeimą, su vyru Ričardu užaugino dvi dukras, sulaukė anūko ir anūkės. Mylėjo gyvenimą, daug kuo domėjosi, mėgo gamtą, sodininkauti, šeiminkauti, knygas, keliones, kiną, teatrą ir muziką.

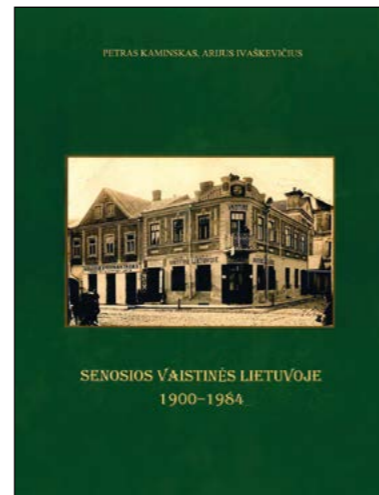
Bendradarbiai reiškia nuoširdžią užuojautą dukroms, anūkams, visiems artimiesiems.

Tegul Jos prasmingo gyvenimo ir Asmenybės šviesa neįsėda mūsų širdyse!

Arijus Ivaškevičius

Senosios Vaistinės Lietuvoje 1900-1984.

Petras Kaminskas, Arijus Ivaškevičius. 2023
Šiauliai, p.152.

Leidinio „Senosios vaistinės Lietuvoje“ eksponuojamų fotografijų tema – 1900-1984 m. Lietuvos vaistinės. Pagrindu šio unikalaus albumo išleidimui tapo kolekcininko, vaistininko Kornelijaus Bačkevičiaus surinktos tarpukario Lietuvos vaistinių fotografijos, kurių didelė dalis puošia šį albumą.

Leidinio tikslas – atskleisti senųjų Lietuvos vaistinių istorines vietas, architektūrą, eksterjero ir interjero detales, buvusių savininkų identifikaciją. Albumą puošia keletas fotografijos maestro Jan Bulhak vaizdų, o dauguma fotografijų – to meto fotografų mėgėjų užfiksuotos akimirkos, nukeliančios mus į šimtamečio senumo Lietuvos istorija.

Leidinyje eksponuojamos 248 senųjų Lietuvos vaistinių fotografijos, papildytos 11 tarpukaryje vaistams skirtų pakuočių pavyzdžių. Kiekvieną fotografiją lydi aprašas, o asmenvardžiai ir vietovardžiai pateikti abėcėlės tvarka leidinio gale. Tikiu, jog šis albumas suras raktą į kiekvieną skaitytojo širdį ar taps puikia dovana visiems, mylintiems istorinę Lietuvos fotografiją.

Profesoriaus Petro Raudonikio kapavietė sutvarkyta! Padėka bendruomenei!

Profesorius Petras Raudonikis (1869–1950), lietuviškojo farmacijos mokslo pradininkas, vienas iš Lietuvos universiteto Medicinos fakulteto kūrėjų, ilgus metus ilsėjosi Panemunės kapinėse ypač kuklioje kapavietėje.

LSMU Farmacijos fakulteto bendruomenės nariai, laikydamiesi ilgametės tradicijos, Vėlinių metu lanko dėstytojų kapus Petrašiūnų panteone ir Panemunės kapinėse, bei prisimena išėjusiųjų darbus. Lankant į akis krisdavo ypač kuklus Lietuviškosios Farmacijos Patriarcho kapelis, ant kurio nebuvo net pažymėta, kad čia ilsisi profesorius. Profesorius šeimos nesukūrė, visą savo gyvenimą skyrė Farmacijai ir Lietuvybei, tai mes esame jo šeima. Kai tokia didelė, neskurstanti giminė negali tinkamai pažymėti savo Sentėvio poilsio vietos, lyg ir netvarkoj.

Pirmas žingsnis buvo žengtas pernai, rugsėjo mėn. profesorius Edmundo Kaduševičius. Jis pasiūlė, kad paminklą galėtų sukurti skulptorius, Kauno dailės akademijos profesorius Alfonsas Vaura. Profesorius A. Vaura sutiko, padarė vizualizaciją. Buvo paskaičiuota sąmata (11500 eurų), kurią sudarė senojo paminklo nukėlimas ir naujojo projektas, gamyba, pastatymas ir kapavietės sutvarkymas. Visa tai buvo pristatyta Lietuvos sveikatos mokslų universiteto (LSMU) Farmacijos fakulteto tarybai, kurios nariai projektui pritarė.

Prasidėjo aukų rinkimas. Per porą mėnesių iš Farmacijos bendruomenės pavyko surinkti beveik 4000 eurų. 136 aukotojai atsiliepė į šį kvietimą- vaistininkai, farmakoteknikai, fakulteto dėstytojai, fakulteto studentai, Kauno technologijos universiteto, Vytauto Didžiojo universiteto ir Vilniaus universiteto mokslininkai, netgi vieno studento mama.

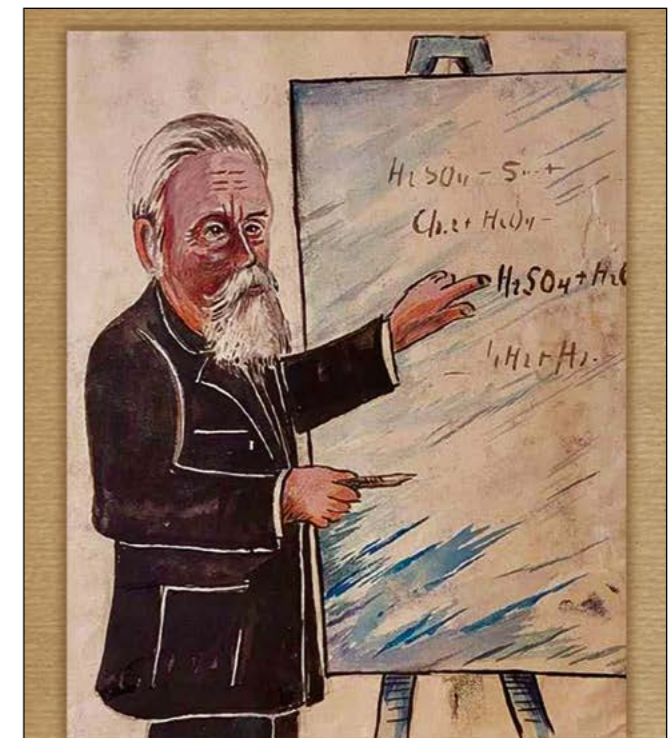
Labai gaila, bet duomenų apsauga neleidžia paviešinti aukotojų vardų ir pavardžių, tačiau aukotojų sąrašas bus saugomas LSMU Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejuje ir ateities kartos galės sužinoti, kas buvo tie geradarai.

Skaitant aukotojų sąrašą, labiausiai sujaudino Farmacijos fakulteto studentų aukos – gražus Atžalynas auga. Čia būtinai turiu paminėti Studentų farmacininkų draugijos prezidentą Edgarą Aghasaryan, kuris prižiūrėjo, tvarkė finansinius dalykus ir vis organizatoriams įpūsdavo optimizmo kibirkštėlę, kai to labiausiai trūko.

Paaiškėjo, kad viltis pastatyti paminklą vien už privačių rėmėjų lėšas neišsipildys, ir nors atsirado keletas stambesnių rėmėjų – Vaistinių darbuotojų profesinė sąjunga ir UAB Švarcos vaistinė, to buvo mažai.

Pirmas ryškus šviesos spindulys buvo pokalbis su gydytoja UAB Aconitum generaline direktore dr. Rima Balanaškiene – tai ne tik finansine, bet ir empatijos prasme.

Po to, sekė UAB Dinero parama, ačiū Kolegai daktarui Faustui Malinauskui, kurio pagalbos net prašyti nereikėjo.

Vaistininko Adomo Mačiaus piešinys

Farmacijos profesoriaus Petro Raudonikio 75 mirties metinių atminimo ir paminklo pašventinimo renginio programa

Data: 2025 m. spalio 24 d.

Vieta: Lietuvos sveikatos mokslų universitetas, Farmacijos fakultetas, A-202 auditorija (Sukilėlių pr. 13, Kaunas)

I dalis – Atminimo renginys Farmacijos fakultete

11.00–11.10 – Sveikinimo žodis

11.10–11.40 – Profesoriaus Petro Raudonikio (1869–1950) reikšmė Lietuvos farmacijai

11.40–11.45 – Ataskaita apie prof. P. Raudonikio kapavietę sutvarkyti suaukotas lėšas ir jų panaudojimą

11.45–12.00 – Malonus pabendravimas prie kavos puodelio

II dalis – Paminklo pašventinimas Kauno Panemunės kapinėse

12.30–13.00 – Atvykimas į kapines.

Renkamasi prie pagrindinių vartų. Paminklo pašventinimas

Pokalbis su Lietuvos vaistinių asociacijos pirmininke Kristina Nemaniūte-Gage. Aptarėm ideologinius skirtumus, bet radom bendrą sprendimą. Šią patirtį galėtų studijuoti ir įsisavinti Lietuvos Respublikos Seimo nariai – Lietuvai būtų geriau.

Labai aktyviai sujudo Lietuvos farmacijos sąjunga, ačiū prezidentei profesorei Onai Ragažinskienei.

Ir visą rinkliavą vainikavo UAB Nemuno vaistinės auka, nuoširdus ačiū Kolegai Petru Bartkui.

LSMU Farmacijos fakulteto taryba dėkoja visiems prisidėjusiems, padėjusiems ir palaikiusiems.

Farmacijos bendruomenė tai padarė: lietuviškojo farmacijos mokslo pradininkui Profesorui Petru Raudonikiui paminklas pastatytas ir pašventintas LSMU kapeliono, monsinjoro Artūro Jagelavičiaus.

Skolą Patriarchui gražiname, kaip įprasta Lietuvoje – iki Šv. Kalėdų.

*LSMU Medicinos ir farmacijos istorijos muziejaus direktorius
doc. dr. Tauras Antanas Mekas*

Nuotraukų autorius Edvinas Kričkovas

Džiugu, kad visi kartu prisidėjome prie Lietuvos universiteto Lietuviškos Farmacijos mokslo pradininko ir Farmacijos instituto įkūrėjo – prof. Petro Raudonikio paminklo atstatymo.

Lietuvos farmacijos sąjunga dėkoja už Jūsų auką ir dosnumą kilnaus tikslo įgyvendinimui šioms vaistinėms:

UAB KAŠTONŲ VAISTINĖ
UAB VAISTINĖ VALERIJONAS
UAB AŽUOLYNO VAISTINĖ
JUDICKIENĖS VAISTINĖ
UAB GUBOJOS VAISTINĖ
UAB ŽVEJŲ VAISTINĖ
UAB NIGRA VAISTINĖ
UAB KRETINGOS VAISTINĖ
UAB VAISTINĖ ŠIRDAŽOLĖ
IĮ AURELIJOS LEVULIENĖS VAISTINĖ
UAB MEDIKORA VAISTINĖ
T.BARAUSKIO VAISTINĖ

Lietuvos farmacijos sąjungos vardu
LFS prezidentė prof. Ona Ragažinskienė

LIETUVOS FARMACIJOS SAJUNGOS VALDYBOS NARIAI DALYVAUJA LIETUVOS ISTORINIŲ VAISTINIŲ PASTATŲ IŠSAUGOJIMO PROBLEMOS SPRENDIMO BŪDŲ PAIEŠKOJE

Nagrinėjant XIX a. Lietuvos istorinių vaistinių pastatų išsaugojimo problemos sprendimo būdus, buvo išanalizuota dviejų vaistininkų šeimų dinastijų – Goeldnerių Telšiuose ir Kenigšteterių Kupiškyje istorinės žinios ir jų dabartinė būklė. Šiame darbe dalyvavo keturių Lietuvos mokslo įstaigų ir visuomeninių organizacijų ekspertai.

Pirmas etnopaveldo objektas Telšiuose vaistininkų Teodoro ir Vilhelminos Goeldnerių buvusiuose namuose ir vaistinėje, po renovacijos dabar čia įsteigtas teismas, įrengtas Goeldnerių skverelis. Be to pradėjo veiklą Telšių Alkos muziejus, kur šiuo metu tyrinėjama ir populiarinama šios šeimos vaistininkystės istorija. Šis vaistininkystės etnopaveldas yra išsaugomas ir racionaliai naudojamas iki šiol.

Antras etnopaveldo objektas – apie 1875 m. įsteigta seniausia Kupiškyje vaistininko Jono Kenigšteterio vaistinė. Iki šių dienų, buvęs Kenigšteterių vaistinės pastatas Kupiškyje, pasižymi autentiškais architektūrinėmis detalėmis ir išskirtiniais rūšiais. Šis pastatas yra išskirtinės istorinės reikšmės – čia dirbo kelios Kenigšteterių giminės vaistininkų kartos, aprūpinę Kupiškio gyventojus vaistais, iki vaistinių nacionalizacijos 1940 m. Lietuvoje. Šis pastatas yra svarbus farmacijos istorijos liudytojas Kupiškyje.

Išanalizavę turimus duomenis, ekspertai parengė kreipimąsi Kupiškio merui prof. dr. Algirdui Raslanui ir Kupiškio rajono savivaldybės tarybos nariams dėl Kenigšteterių vaistinės pastato – etnopaveldo objekto išsaugojimo.

Ši kreipimąsi pasirašė:

Lietuvos sveikatos mokslų Farmacijos fakulteto dekanė prof. dr. **Ramunė Morkūnienė**;

Lietuvos farmacijos sąjungos prezidentė, VDU profesorė, habil. dr. **Ona Ragažinskienė**, kuri yra Tarptautinės farmacijos federacijos (FIP) tarybos narė ir Europos Tarybos kultūros paveldo Europos istorinių vaistinių ir vaistinių sodų asociacijos „*Aromas Itinerarium Salutis*“ mokslinio komiteto narė ir šios organizacijos veiklos Lietuvoje koordinatore;

Dr. **Ramūnas Kondratas**, Amerikos lietuvis, Harvardo universiteto absolventas, dirbdamas Jungtinėse Amerikos Valstijose vadovavo Amerikos istorijos

muziejaus Medicinos istorijos departamentui – dabar Lietuvos mokslo istorikų ir filosofų draugijos viceprezidentė doc. dr. Vilma Gudienė;

Doc. dr. **Tauras Antanas Mekas**, Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejaus direktorius, žymus farmacijos istorijos puoselėtojas.

Svarbūs argumentai, išdėstyti ekspertų kreipimesi, turėjo įtakos Kupiškio rajono savivaldybės tarybos nariams, priimant sprendimą – įsigyti Kenigšteterių vaistinės pastatą, kuris atlieptų viešąjį interesą bei įamžintų garsios vaistininkų giminės – Kenigšteterių – atminimą, skatindami didesnę visuomenės dėmesį Kupiškio kultūros paveldui visuomenės reikmėms.

Teksto autorė prof. Ona Ragažinskienė

Nuotrauka: Info Kupiškis LT

Kupiškio rajono savivaldybės merui Algirdui Raslanui

Gerbiamiems Savivaldybės tarybos nariams

PRAŠYMAS

2025 m. spalio 6 d.

Kreipiamės į Jus, gerbiamas Mere, gerbiami Tarybos nariai, prašydami išsaugoti buvusį Kupiškio Kenigšteterių vaistinės pastatą ir panaudoti jį visuomenės bei bendruomenės reikmėms.

Šis pastatas yra išskirtinės istorinės reikšmės – čia veikė pirmoji ir seniausia vaistinė Kupiškyje, įsteigta vaistininko Jono Kenigšteterio dar XIX a. pradžioje. Į šias patalpas vaistinė perkelta apie 1875 m. Kenigšteterių giminė – kelių kartų vaistininkai, aprūpinę Kupiškio gyventojus vaistais iki pat vaistinių nacionalizacijos 1940 m., todėl pastatas yra svarbiausias farmacijos istorijos liudytojas Kupiškyje.

XIX a. Lietuvoje buvo žinomos dvi garsiausios vaistininkų dinastijos – Goeldnerių Telšiuose ir Kenigšteterių Kupiškyje. Telšiuose buvusiuose vaistininko Goeldnerio namuose šiandien įsikūręs teismas. Telšių „Alkos“ muziejus tyrinėja ir populiarina šios šeimos atminimą.

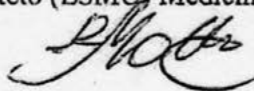
Buvęs Kenigšteterių vaistinės pastatas Kupiškyje pasižymi autentiškais architektūrinėmis detalėmis ir išskirtiniais rūšiais. Pastatui tapus savivaldybės nuosavybe, jis galėtų būti pritaikytas visuomenės poreikiams ir vietos istorijos pažinimui.

Tikime, kad šio pastato išsaugojimas ne tik atlieptų viešąjį interesą, bet ir įamžintų garsios vaistininkų giminės – Kenigšteterių – atminimą, skatindamas didesnę visuomenės dėmesį Kupiškio kultūros paveldui.

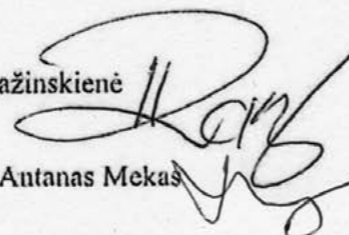
Nuoširdžiai prašome svarstyti galimybę išsaugoti šį istorinį pastatą bendruomenės reikmėms. Buvęs Kenigšteterių vaistinės pastatas nusipelnė viešo įprasminimo.

Pagarbiai,

Lietuvos sveikatos mokslų universiteto (LSMUD) Medicinos akademijos Farmacijos fakultetas,
dekanė prof. Ramunė Morkūnienė

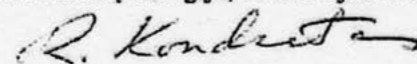
Lietuvos farmacijos sąjunga, prezidentė, VDU profesorė, habil. dr. Ona Ragažinskienė

Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejus, direktorius doc. Tauras Antanas Mekas

Lietuvos mokslo istorikų ir filosofų draugija, Farmacijos istorijos draugija, prezidentas dr.

Ramūnas Kondratas

Kupiškėnų mintys

Ar didžiuosimės Kenigšteteriais?

Lapkričio 13 dieną Savivaldybėje vyko pasitarimas, kur kalbėta apie buvusios Kenigšteterių vaistinės pritaikymo visuomenės reikmėms galimybes ir jos vietą tarp lankytinų Kupiškio objektų.

Šiais klausimais diskutavo rajono meras Algirdas Raslanas, mero patarėja Auksė Čepelė, Kupiškio muziejaus direktorius Kostas Malakauskas, šio muziejaus specialistės Aušra Jonušytė ir Miglė Zakarauskaitė, Kupiškio viešosios bibliotekos direktorius Algirdas Venckus, buvusi Savivaldybės architektė Euchrida Sipavičienė.

Pasitarimo dėl buvusios Kenigšteterio vaistinės pastato perspektyvų dalyviai. Autorės nuotraukos
Banguolė Alekniečė-Andrijauskė

ATKREIPĖ DĖMESĮ

Prieš gerą mėnesį, minint Europos paveldo dienas, Kupiškio muziejinių Miglės Zakarauskaitės ir Aušros Jonušytės parengtas Kenigšteterių vaistinės pristatymas sukėlė didelį susidomėjimą šiuo unikaliu architektūrinio ansambliu, jo istorija. Renginyje apsilankė nemažai kupiškėnų, atvyko ir Kenigšteterių giminės, svečiai iš kitų miestų, paskaitą skaitė Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Lietuvos medicinos ir farmacijos muziejaus muziejininkė doc. dr. Vilma Gudienė, ji yra ir Tarptautinės farmacijos istorijos draugijos viceprezidentė. Per renginį dalyviai tarpusavyje kalbėjo, kad neseniai buvo iniciatyva šiuos pastatus Savivaldybei įsigyti ir atverti visuomenei, bet tam nepritarta rajono Tarybos posėdyje. Tą kartą, matyt, pritrūko diskusijų, laiko ar pagrindimo, kokią reikšmę šių istorinę atmintį saugančių pastatų atvėrimas visuomenei galėtų turėti Kupiškui.

Netrukus meriją pasiekė laiškas. Pasirodo, V. Gudienė neliko abejinga šiai užuominai, kad pastatas dar galėtų būti išlaikytas visuomenės reikmėms, ir kaip tikra entuziastė muziejininkė ėmėsi iniciatyvos – paraginti Savivaldybės tarybos narius išsaugoti buvusį Kupiškio Kenigšteterių vaistinės pastatą. Taip gimė prašymas, kreipimasis į Kupiškio rajono tarybos narius, kuriame glaustai suminėta, kodėl Kenigšteterių vaistinės pastatas nusipelnė viešo įprasminimo.

Įspūdį daro šį kreipimąsi pasirašę žmonės: pripažinta mokslininkė ir autoritetas farmacijos bendruomenėje Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Medicinos akademijos Farmacijos fakulteto dekanė prof. Ramunė Morkūnienė, Lietuvos farmacijos sąjungos prezidentė, Vytauto Didžiojo universiteto profesorė, habil. dr. Ona Ragažinskienė, ji ir Tarptautinės farmacijos federacijos tarybos narė, Europos Tarybos kultūros paveldo Europos istorinių vaistinių ir vaistinių sodų asociacijos „Aromas Itinerarium Salutis“ mokslinio komiteto narė, dr. Ramūnas Kondratas, Amerikos lietuvis, kelis dešimtmečius gyvenantis Lietuvoje, Harvardo universiteto absolventas, dirbdamas Jungtinėse Amerikos Valstijose vadovavo Amerikos istorijos muziejaus Medicinos istorijos departamentui, Lietuvos mokslo istorikų ir filosofų draugijos prezidentas, dr. Tauras Antanas Mekas, Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejaus direktorius, žymus

farmacijos istorijos puoselėtojas.

Šios iniciatyvos paskatintas, artėjant Kupiškio rajono tarybos posėdžiui, meras A. Raslanas ir susitiko su kultūrininkais, norėdamas išgirsti jų nuomonę ir pirmines šio pastato įveiklinimo galimybių idėjas.

LIŪDNA, KAD NEŽINO, KA TURI

Pasitarimo pradžioje A. Raslanas priminė, kad Kupiškis 2030 metais ketina siekti mažosios Lietuvos kultūros sostinės statuso, tais metais bus miesto 550 metų jubiliejus. Iki to laiko bus daug visokių priemonių, kurios tiesiog temptų Kupiškį į viršų, darytų labiau matomą visoje Lietuvoje.

„Mes neturime daug privalumų, kurie galėtų Kupiškį ryškiau atskleisti nacionaliniu mastu. Vadinas, tokia kultūros istorijos, galbūt ir architektūros simbiozė turėtų lemti aiškesnį proveržį į priekį kartu su kitomis kultūrinėmis priemonėmis.

Jaunimo potencialas nėra šiame kontekste išnaudojamas. Juos reikėtų ištraukti į dienos šviesą. Visų mūsų veiklos kryptių susistemėjimas padėtų visiems judėti viena kryptimi.

Dabar esminis klausimas yra buvusios Kenigšteterio vaistinės pastato įsigijimas ir jo pritaikymas kultūros reikmėms, kad jis taptų kultūros židiniu, būtų jungiamoji grandis tarp įvairių institucijų ir ašis, rengiantis 550 metų paminėjimui. Tai gali būti įvairios formos, galima žvelgti įvairiaisiais rakursais. Tuo labiau, kad turime funkcinę zonų projektus, kuriuos ir šiandien reikėtų vesti ta kryptimi į artėjantį Kupiškio jubiliejų“, – kalbėjo meras.

Jis pasitarimo dalyviams pristatė architektę E. Sipavičienę, buvusią Savivaldybės darbuotoją, kuri gerai žino, kaip atstatinėtis Kenigšteterio vaistinės pastatas, kuri architekto žvilgsniu galėtų įvertinti šį pastatą ir išsakyti savo nuomonę dėl pastato ateities, kuri galbūt lemtų ir rajono Tarybos narių sprendimą. Vieną kartą jų nepavyko įtikinti, kad šis pastatas reikalingas Savivaldybei, norint užtikrinti jo prieinamumą visuomenei, siekiant išsaugoti vaistinės unikalumą.

Tarybos nariai teigė, kad jie per mažai žino apie tą pastatą ir jo istorinę reikšmę.

„Tai dabar reikia pasitarti, kaip šią istoriją visiems atskleisti ir sujungti į bendrą visumą“, – teigė meras.

IŠ KUR SEMTIS IDĖJŲ

Bibliotekos direktorius Algirdas Venckus priminė, kad biblioteka šiemet priėmė didelės vertės istoriko akademiko Vytauto

Merkio biblioteką. Jo manymu, viena idėja – vaistinės pastate suradus jai vietą, biblioteka būtų prieinama visuomenei.

Direktorius sakė, kad išliko senosios vaistinės durys, gamintos skulptoriaus Gedimino Jokūbonio tėvo. Jos dabar yra pas Henriką Grakauską Kernavėje. Tai būtų autentiškas inventorių, tik reikia susigrąžinti.

Kupiškio viešosios bibliotekos direktoriaus nuomone, Kenigšteterio vaistinė galėtų būti kultūros centras, muziejų, biblioteką jungianti grandis, svarbi rajono istorijos pristatymui ir atminties populiarinimui, reprezentacijai. To pastato kiemelis, ypač vasarą, būtų dėkinga vieta kameriniams renginiams.

ISTORINIS PAGRINDAS

K. Malakauskas teigė, kad priimant sprendimus, pirmiausia reikėtų atsiremti į istorinę dalį. Europos paveldo dienų renginys inspiravo ir naujus senosios Kupiškio vaistinės tyrimus. „Tai geras pagrindas, ant kurio būtų galima statyti visą kultūrinės veiklos konceptą, kur būtų atvira bendruomenei skirta erdvė įvairiems susitikimams ir pan.“, – išsakė savo nuomonę Kupiškio muziejaus direktorius.

Kupiškio muziejaus istorikė A. Jonušyte priminė per Europos paveldo dienų renginį papasakotą vaistininkų Kenigšteterių šeimos istoriją ir jos reikšmę Kupiškio kraštui, supažindino su kai kurių archyvuose rastų dokumentų, susijusių su šiais žmonėmis, kopijomis. Užsiminta, kad renkama medžiaga rašyti didesniam darbui apie vaistininkų Kenigšteterių dinastiją.

Pasak istorikės, Kenigšteteriai turėjo didelę įtaką ne tik Kupiškiui, bet ir Panevėžiui, Biržams, Pandėliui, Rygai. Iš tų kraštų jie atėjo į Kupiškį ir įkūrė vaistinę.

Vaistininkas Petras Kenigšteteris buvo mecenatas, įvairių organizacijų rėmėjas, šelpė nepasiturinčius žmones, nemokamai duodavo vaistų.

Dokumentai rodo, kad Kenigšteteriai buvo dideli Lietuvos patriotai. Petro sūnus apdovanotas ordinu už nuopelnus karo reikmėms.

A. Jonušytė sakė, kad šio vaistininko anūkė, gyvenanti Panevėžyje, turi didžiausius albumus nuotraukų, kuriose daug įdomių istorijos faktų, susijusių su tos šeimos ir krašto istorija.

Istorikės nuomone, Kenigšteterių veikla buvo svarbi ne tik Kupiškiui ir minėtoms Lietuvos vietovėms, bet ir Latvijai, Rygai. Taigi galimas ir tarptautiškas žvilgsnis į šios vaistinės istoriją. Parašytas projektas, kad bus bendradarbiaujama su Latvijos ambasada, Latvijos lietuvių bendruomene pristatant vaistininkų Kenigšteterių dinastiją. Žinoma, jei bus gautas šio projekto finansavimas.

A. Jonušytė teigė, kad ir šiuo metu yra buvę ekskursantų iš Latvijos, kurie domėjosi buvusią Kenigšteterių vaistine. Social-

iniuose tinkluose, pasirodžius ekskursijos po Kenigšteterių vaistinę nuotraukoms, viešai vieni kitų klausinėjo, koks darbo laikas, kada galima patekti, kur skambinti, kaip užsisakyti ekskursijas ir pan.

ATMINTIES TAKO IŽVALGOS

Meras ir kiti pasitarimo dalyviai išsakė mintis, kad būtų galima

sujungti į vieną istorinės atminties taką ir Šmidto malūną, ir buvusią Kenigšteterio vaistinę, ir biblioteką, ir kitus aplinkinius istorinius objektus.

E. Sipavičienės nuomone, būtų gražus, reprezentatyvus Kupiškio pristatymas įrašius senosios Kenigšteterių vaistinės pastatą į turistinį maršrutą.

„Praeini pro biblioteką, praeini Sinagogos gatvele su akmeniniu grindiniu ir ateini iki tenykštės vaistinės. Ji turi didelį istorinį svorį Kupiškyje. Juolab kad mažai čia turime gerai išsilaikusių senų pastatų, kurie turi gilią istoriją. Ta istorija, pristatyta ir vietiniams žmonėms, ir svečiams, galėsime didžiuotis, kad ją išsaugojome. Pardavus privačiam asmeniui šį pastatą, reikš, kad užrakini duris ir pakabini spyną, kad miestas praranda šitą pastatą ir galimybę papasakoti šį istorijos momentą žmonėms“, – kalbėjo architektė.

Ji apgailestavo, kad kažkam dar nesuprantama Kenigšteterių vaistinės, jos buvusių savininkų istorinė reikšmė ne tik Kupiškio kraštui.

M. Zakaruskaitė sakė, kad į tą pastatą galima pažvelgti iš architektūrinės reprezentacinės pusės.

„Tas vaistinės pastatas neįtrauktas į Paveldo departamento sąrašus, bet buvęs linų sandėlis to pastato kieme yra oficialus paveldo objektas, išskirtos ypatingosios jo savybės, pastato reikšmingumas Kupiškiui.

Tokio statuso neturi buvęs vaistinės pastatas. Bet jei turimi duomenys byloja, kad šiame pastate yra išlikę autentiški rūšiai, kuriuos galima atverti ir platesnei visuomenei, tai būtų argumentas Savivaldybei perkant pastatą, kad šis paveldas būtų išsaugotas.

Jei tas statinys atitektų privačiai nuosavybei, nežinia, ar rūšių autentiškumas būtų išsaugotas“, – išsakė savo nuomonę muziejininkė.

Ji pridūrė, kad galima remtis ir mokslininkų, farmacininkų raštu, kad Kenigšteterių giminė reikšminga ne tik Kupiškio kraštui. XIX a. Lietuvoje buvo žinomos tik dvi garsios vaistininkų dinastijos – Goeldnerių Telšiuose ir Kenigšteterių Kupiškyje.

ADOMAS MAČIUS – VAISTININKAS, IŠSAUGOJĘS LIETUVOS FARMACIJOS ATMINIMĄ

Vilma Gudienė, Zenona Šimaitienė
LSMU Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos
muziejus

Ižanga

Pasakojimas apie vaistininką Adomą Mačių (1882-1974) – tai pasakojimas apie prasmingai nugyventą gyvenimą, kuriame susipina drąsa, patriotiškumas, kūryba ir neblėstantis aktyvumas. Tai istorija apie įvairiapusį intelektualą, savo profesijos puoselėtoją ir žmogų, kuris paliko ryškų pėdsaką Lietuvos farmacijos istorijoje (1 pav.).

1 pav. Adomo Mačiaus Autoportretas, sukurtas JAV, 1950-1974 m.
Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejaus archyvas

A. Mačius buvo aktyvus, plačių interesų žmogus. Jaunystėje jis kovojo prieš rusų caro valdžią, dalyvavo lietuvių tautinio atgimimo veikloje. Dirbdamas Rusijos imperijos vaistinėse steigė šelpimo organizacijas, telkė lietuvių bendruomenę, ragino jaunos tautiečius siekti mokslo ir dirbti Tėvynės labui.

Paskelbus Lietuvos nepriklausomybę, Mačius nedelsiant grįžo į Tėvynę. Lietuvoje jis aktyviai išitraukė į visuomeninę veiklą: rėmė švietimo iniciatyvas, tyrinėjo farmacijos istoriją ir publikavo straipsnius profesinėje spaudoje. Tačiau sovietų okupacija privertė jį palikti savo namus ir jis kartu su šeima atsidūrė emigracijoje.

Tačiau net ir toli nuo Lietuvos, gyvendamas JAV, A. Mačius tęsė Lietuvoje pradėtą darbą - rašė apie Lietuvos vaistininkus, jų darbus ir likimus, aprašė carinius, tarpukario ir sovietinius laikus. Jo rankraščiai – tai ne tik unikalūs biografiniai pasakojimai, bet ir meninė kūryba: daugelį tekstų jis papildė savo piešiniais ir karikatūromis, suteikdamas pasakojimams gyvumo, vizualumo ir žmogiškos šilumos.

A. Mačiaus rašytinis palikimas yra neįkainojama dovana Lietuvos farmacijos ir kultūros istorijai.

Tautinio atgimimo veikloje

A. Mačiaus biografijoje atsispindi dažno jo kartos lietuvių vaistininko patirtis. Gimęs 1882 m. gegužės 19 d. Auksodžių kaime, Laižuvos parapijoje, jis augo lietuvių valstiečių šeimoje ir anksti išitraukė į tautinio atgimimo judėjimą. Dėl šios veiklos patyrė caro valdžios persekiojimus.

Pradžios mokslus A. Mačius ėjo pas daraktorių Kazimierą Jagminą. Jo piešinyje atvaizduotos mokytojo taikytos bausmės (2 pav.).

2 pav. Daraktoriaus Kazimiero Jagmino pamokos. „A. Mačius 7 m. Kaimo daraktoriu Kazim. Jagminas manė tėvų apskaitą, A. Mačiaus bausmė“, sukurtas JAV, 1950-1974 m.

Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejaus archyvas

Vėliau jis mokėsi Liepojos gimnazijoje, kur įsijungė į slaptą lietuvių moksleivių ratelį, platinė draudžiamą lietuvišką spaudą, bendradarbiavo su knygnešiais, klijavo atsisaukimus prieš carinę valdžią. Už šią veiklą A. Mačius buvo persekiojamas ir 1900 m. turėjo palikti gimnaziją nebaigęs penktos klasės.

Tai užvėrė jam universiteto duris, tačiau atvėrė kelią į farmacijos profesiją. Nemaža jo bendraamžių, priverstų palikti gimnazijas dėl politinių ar socialinių priežasčių, ilgainiui tapo provizoriais.

Kelias į farmaciją: nuo Rygoje dirbančio vaistinės mokinio iki vaistinės vedėjo Rusijoje

1901 m. A. Mačius išvyko į Rygą ir pradėjo vaistinės mokinio praktiką. Čia jis prisijungė prie Liudviko Jakavičiaus įkurtos slaptos draugijos „Šviesa“, rėmusios ir platinusios lietuvišką literatūrą. Vaistinės stalčiuose ir lentynose, tarp žaliavų ir indų A. Mačius slėpė draudžiamas lietuviškas knygas ir jas platinė.

Vėliau jis dirbo Gardino bei Jekaterinoslavo gubernijose ir 1907 m. Charkovo universitete išlaikė vaistinininko padėjėjo egzaminus. 1907–1911 m. A. Mačius dirbo provizoriaus padėjėju Kurske, o nuo 1911 m. iki Pirmojo pasaulinio karo pabaigos vadovavo geležinkeliečių vaistinei Konotope, dabartinėje Ukrainoje. Čia jis neapsiribojo profesiniu darbu – įkūrė mokyklą lietuvių pabėgėlių vaikams, organizavo švietimo kursus, aktyviai dalyvavo lietuvių ir lenkų bendruomenių veikloje, buvo išrinktas į miesto tarybą (3 pav.).

3 pav. Provizoriaus padėjėjas Adomas Mačius Kurske, Rusija, apie 1911 m.

Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejaus archyvas

1917-1918 m. A. Mačius studijavo farmaciją Kijevo universitete, ruošdamasis tapti provizoriumi. Tačiau Lietuvos nepriklausomybės paskelbimas pakreipė jo gyvenimą kita linkme: jis nutraukė studijas ir su šeima grįžo į Tėvynę.

Sugrįžimas į Lietuvą: vaistinė, bendruomenė ir paminklas Salake.

1918 m. grįžęs į Lietuvą A. Mačius kurį laiką dirbo vaistinės vedėju gimtojoje Laižuvoje, aktyviai įsitraukė į vietos savivaldos ir patriotinę veiklą. Jis kūrė valsčiaus administravimo struktūrą, rūpinosi lietuviškos simbolikos kūrimu, organizavo viešus renginius.

1920 m. A. Mačius atidarė vaistinę Zarasų apskrityje Salake ir dešimtmetį dirbo vedėjas (4 pav.). Salake jis tapo viena ryškiausių bendruomenės asmenybių: rėmė neturtingus vaikus, rengė jiems šventes, buvo gaisrininkų draugijos ir vartotojų bendrovės veikėjas, dalyvavo banko revizijos komisijoje, vadovavo renginiams, skirtiems Vytauto Didžiojo 500-osioms mirties metinėms.

4 pav. Adomas Mačius su šeima prie Salako vaistinės, apie 1925 m. Nuotrauka iš knygos „Senosios vaistinės Lietuvoje 1900–1984“, sudarytojai Petras Kaminskas ir Arijus Ivaškevičius, leidėjas Petras Kaminskas, 2023 m.

A. Mačius buvo Salako Lietuvos nepriklausomybės paminklo sumanytojas ir fundatorius. Paminklo autorius iš Salako kilęs skulptorius Mordechajus Farbmanas.

1930 m. A. Mačius pardavė Salako vaistinę ir persikėlė į Kauną. Iš kolegos Zenono Kuzavo jis įsigijo dalį miesto vaistinės Prezidento (dabar Vilniaus) gatvėje ir tapo jos bendrasavininkiu su kolega Juozu Matulaičiu (5 pav.). Nuo tada iki 1944 m. Kaunas tapo jo namais.

5 pav. Juozo Matulaičio ir Zenono Kuzavo (nuo 1930 m. Juozo Matulaičio ir Adomo Mačiaus) vaistinė Kaune Prezidento g. 2. (dabar Vilniaus gatvė), apie 1928 m.

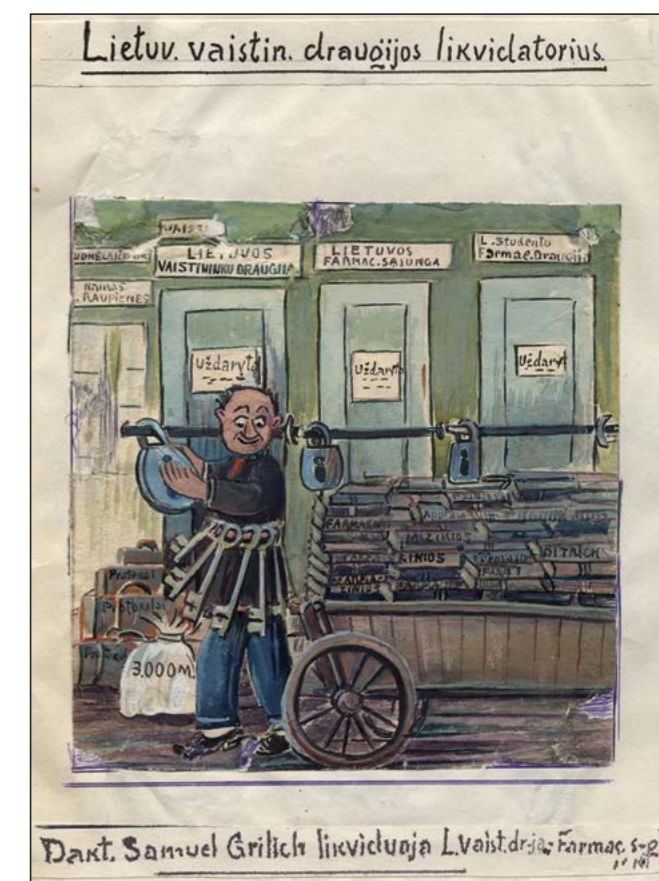
Kolekcininkas, muziejaus kūrėjas

Gyvendamas Kaune A. Mačius aktyviai įsitraukė į profesinių organizacijų veiklą. Jis buvo Lietuvos vaistinininkų draugijos valdybos narys, dalyvavo homeopatų draugijos, „Vaistažolės“ draugijos veikloje, priklausė Vilniui vaduoti sąjungai ir Tautinininkų sąjungai. Pats apie save rašė, kad „visur stengėsi užkišti spragas“, nes trūko žmonių, galinčių imtis darbo.

Greta kasdienės farmacijos praktikos ir įvairios visuomeninės bei politinės veiklos A. Mačius tapo kolekcininku ir rinko farmacinę ir medicininę literatūrą, senąsias lietuviškas knygas, numizmatiką, archeologinius radinius.

Kartu su kolegomis jis prisidėjo prie idėjos įkurti Senovės Lietuvos vaistinės muziejų. Telsių vaistinininkės Vandos Goeldneraitės-Augustaitienės protėvių per šimtmetį sukaupia šeimos vaistinės kolekcija turėjo tapti būsimu muziejaus pagrindu. Lietuvos vaistinininkų draugija išnuomojo muziejui patalpas, sudarė specialią komisiją, kurioje dirbo ir A. Mačius. Deja, 1940 m. okupacija, profesinių draugijų likvidavimas šią viziją ir nuveiktus darbus sunaikino.

Šią dramatišką draugijų ir muziejaus žlugimo istoriją A. Mačius perteikė savo piešinyje, kuriame vaizduoja, kaip profesinės organizacijos ir jų turtas atsiduria „likvidatoriaus“ rankose (6 pav.).

6 pav. Adomo Mačiaus piešinys vaizduojantis farmacininkų draugijų likvidavimą. „Dakt. Samuel Grilich likviduoja Lietuvos vaistinininkų draugiją ir Lietuvos farmaceutų sąjungą“, sukurtas JAV, 1950-1974 m. Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejaus archyvas

Farmacijos istorijos metraštininkas

Tarpukariu A. Mačius publikavo straipsnius žurnale „Farmacijos žinios“. Jis rašė apie pirmuosius Lietuvos botanikus ir augalų tyrinėtojus, vaistinininkų dalyvavimą 1863 m. sukilime, „lietuvišku darbu“ pasižymėjusius vaistinininkus, Liepojos gimnazijos slaptąjį būrelį ir „iš jo išėjusius farmacininkus“, senąsias gydymo praktikas ir vaistus Senovės Egipte, žydų tradicijoje, seniausias Lietuvos vaistines.

Straipsnis apie seniausias Lietuvos vaistines atskleidžia jo kaip tyrėjo talentą. A. Mačius remiasi šaltiniais rašytais lotynų, lenkų, vokiečių ir rusų kalbomis, analizuoja Kėdainių vaistinių privilegijas, diskutuoja su kitų autorių teiginiais, argumentuoja, tikslina ir koreguoja ankstesnes žinias ir tekstus.

Ypač vertingas A. Mačiaus rankraštinių palikimas. Dar prieš emigraciją, iki 1944 m., A. Mačius parengė rankraštį apie Lietuvos farmacininkus ir jų veiklą. Šis tekstas, XX a. pabaigoje patekęs į Lietuvos farmacijos muziejaus steigėjo doc. Alfonso Kaikario rankas, tapo svarbiu šaltiniu tyrinėjant tarpukario farmacijos istoriją.

Emigravęs į JAV, Mačius tęsė šį darbą. Ten jis parašė du rankraštinius tomus: „Lietuvių farmacininkų metraštis“ ir „Lietuvos farmacija“. Šiuose rankraščiuose pateikiamos išsamios farmacininkų biografijos, aprašomos tarpukario organizacijos ir jų veikla, aptariami sovietinės okupacijos ir karo meto įvykiai, sudaryti tremtinių ir žydų kilmės vaistininkų, nužudytų per Holokaustą, sąrašai, aprašyti kolegų likimai pokariu, tiek Lietuvoje, tiek emigracijoje (7 pav.).

7 pav. Adomo Mačiaus rankraščio II tomas Lietuvos farmacija, JAV, 1950-1974 m. Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejaus archyvas

A. Mačius palaikė ryšius su kolegomis abipus Atlanto ir nuolat pildė bei tikslino savo sukauptą informaciją. Tai – tikras Lietuvos farmacijos „atminties archyvas“.

Karikatūristas, iliustratorius, kronininkas

A. Mačius buvo ne tik vaistininkas ir istorikas, bet ir talentingas dailininkas. Nuo 1909 m. jis piešė karikatūras ir iliustracijas lietuviškai spaudai. Jo darbai buvo spausdinami „Juokų kalendoriuje“, įvairiuose humoristiniuose leidiniuose, kalendoriuose ir laikraščiuose.

Karikatūrose A. Mačius kūrė įvairias socialines scenas. Jis šaipėsi iš girtuoklystės, davatkytės, klerikalizmo, parodijavo politikus, visuomenės etiką. Minėtuose rankraščiuose, kurtuose Amerikoje – karikatūros farmacijos temomis: kolegų portretai, bolševikinės ir nacistinės valdžios institucijų santykių su vaistininkais satyra.

Įdomus A. Mačiaus piešinys, kuriame vaizduojama sovietų valdžios paskirtas vaistinių inspektorius Karosas. Kurdamas jo portretą A. Mačius atkartojė populiarus amerikiečių komikso „Blondinė“ veikėją Dagvudą. Piešinyje matome patogiai fotelyje įsitaisiusį inspektorių Karosą, skaitantį laikraštį „Tiesa“, o už durų nekantraujanti

eilė „interesantų“ – vaistininkų, kurių likimai sprendžiami biurokratišku parašu (8-9 pav.).

8 pav. Adomo Mačiaus piešinys „Išdidus Viršininkas“, sukurtas JAV, 1950-1974 m. Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejaus archyvas

9 pav. Dagvudo personažas iš amerikiečių karikatūristo Chico Youngo komikso „Blondinė“

Karas, nacionalizacija ir emigracijos kelias

1940 m. rudenį sovietų valdžia nacionalizavo visas Lietuvos vaistines – taip pat ir A. Mačiaus bei J. Matulaičio vaistinę Kaune. Prasidėjo represijos, kalinimai, tremtys. Keli žinomi vaistininkai ir net farmacijos studentai buvo suimti ir ištremti. A. Mačius šiuos įvykius įamžino piešiniuose – pavyzdžiui, vaistininkų ėjusių Vilniaus, Šiaulių ir Kybartų mero pareigas areštą ir tremtį (10 pav.).

10 pav. Adomo Mačiaus piešinys „Lietuvos burmistrai Sibiro taigose 1941 m.“, sukurtas JAV, 1950-1974 m. Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejaus archyvas

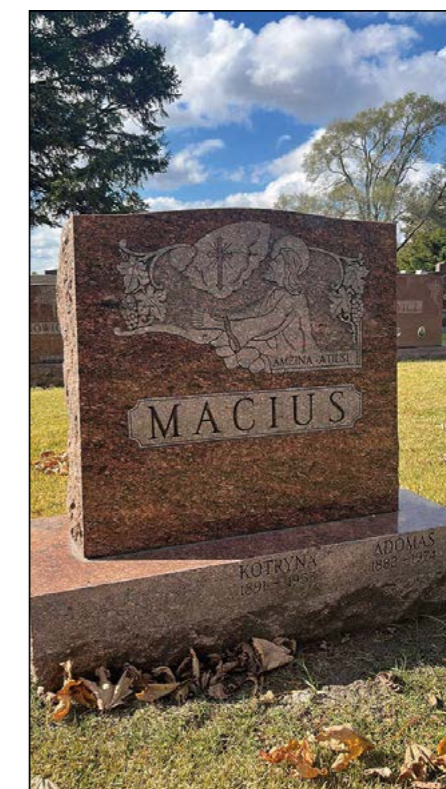
Pirmosios sovietinės okupacijos metu A. Mačius represijų išvengė, nors buvo aktyvus visuomenininkas, tautininkas, vaistinės savininkas ir naujo modernaus namo Žaliakalnyje savininkas (11 pav.).

11 pav. Buvęs Adomo Mačiaus namas Kaune, Žaliakalnyje Raseinių g. 26, pastatytas 1938 m. Vilmos Gudienės nuotrauka, 2024 m.

Antrosios sovietų okupacijos akivaizdoje, 1944 m. liepos 9 d. jis su šeima išplaukė iš Kauno Nemunu jachtklubo laiveliu ir per Tilžę pasiekė Vokietiją. Ten gyveno keliose pabėgėlių stovyklose, lankė dailės studijas.

1950 m. A. Mačius emigravo į JAV, apsigyveno dukros Irenos namuose Čikagos priemiestyje. Iki pensijos dirbo gėlininkystės įmonėje, o laisvalaikį skyrė rašymui, piešimui ir prisiminimams. Jis mirė 1974 m. spalio 10 d., palaidotas Šv. Kazimiero lietuvių kapinėse Čikagoje (12 pav.).

12 pav. Vaistininko Adomo Mačiaus kapas Šv. Kazimiero lietuvių kapinėse Čikagoje. Nuotrauka iš facebook puslapio Kaunietiškos įdomybės

Kodėl šiandien A. Mačius palikimas labia svarbus vaistininkų bendruomenei?

A. Mačiaus gyvenimas atvaizduoja dramatišką XIX a. pabaigos- XX a. Lietuvos istorijos tarpsnį. Svarbiausia tai, kad A. Mačius užrašė vaistininkų tapatybės istoriją, sukūrė Lietuvos farmacininkų metraštį, jo rankraščiuose ir piešiniuose išliko unikali informacija apie vaistines, organizacijas, asmenybes, karą, okupacijas, tremtis. Jis sukūrė vizualinę farmacijos istoriją, jo karikatūros ir iliustracijos padeda suvokti, kaip vaistininkai tuo metu vertino savo profesiją, to meto įvykius, laikmetį. A. Mačius kūrė farmacijos paveldo išsaugojimo tradicijas, tai yra kūrė „Senovės Lietuvos vaistinės muziejų“.

Šiandien, kai Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejuje saugomi A. Mačiaus rankraščiai ir piešiniai, galima drąsiai sakyti, kad jo svajonė apie farmacijos istorijos įamžinimą vis dėlto išsipildė – galbūt ne taip, kaip jis planavo, bet tikrai išsipildė.

A. Mačius buvo ne tik vaistininkas. Jis buvo kronikininkas, kolekcininkas, karikatūristas, patriotas ir žmogus, kuris suprato, kad be istorijos, be šaknų nesukursime sėkmingos ateities. Būtent todėl jo vardas užima ypatingą vietą Lietuvos farmacijos istorijoje. 10 pav. Adomo Mačiaus piešinys „Lietuvos burmistrai Sibiro taigose 1941 m.“, sukurtas JAV, 1950-1974 m. Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejaus archyvas

ET SERTIFIKUOTŲ KULTŪROS PAVELDO KELIŲ LIETUVOJE VEIKLOS PRISTATYMAS

Europos Tarybos kultūros paveldo 48 sertifikuoto kelio Europos Istorinių vaistinių ir vaistinių sodų asociacijos *Aromas Itinerarium Salutis* (AIS) Lietuvos darbo grupės nariai susitikime su Lietuvos Respublikos Kultūros ministerijos Kultūros paveldo departamento direktoriumi (iš kairės) Vidmantu Bezaru, tarptautinių ryšių ir paveldo sklaidos skyriaus vadovu Alfredu Jomantu. AIS Lietuvos darbo grupės nariai: vaistininkė Birutė Michelkevičienė (vaistinės „Širdažolė“ vadovė), vaistininkė muziejininkė Zenona Šimaitienė (LSMU Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejus), šios grupės veiklos koordinatorė prof. habil. dr. Ona Ragažinskienė ir posėdžio iniciatorius: prof. Mike Robinson (Europos Tarybos Kultūros kelių ekspertas).

2025 m. spalio 14 d. Kultūros paveldo departamente prie Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos buvo organizuotas Europos Tarybos sertifikuotų kultūros paveldo kelių Lietuvoje atstovų posėdis.

Posėdžio iniciatorius – prof. Mike Robinson: Europos Tarybos Kultūros kelių ekspertas, Jungtinės Karalystės UNESCO nacionalinės komisijos Kultūros direktorius, Notingamo Trento universiteto kultūros paveldo profesorius, nepriklausomas Europos Tarybos kultūros kelių programos Lietuvoje vertintojas, ruošiantis ataskaitą apie Europos Tarybos sertifikuotų kultūros kelių veiklą Lietuvoje.

Posėdžio organizatorius – Kultūros paveldo departamentas prie LR kultūros ministerijos direktorius Vidmantas Bezarus.

Posėdžio moderatorius – Tarptautinių ryšių ir paveldo sklaidos skyriaus vedėjas Alfredas Jomantas, atsakingas už tarptautinį bendradarbiavimą kultūros paveldo srityje, Europos Tarybos kultūros kelių veiklą.

Posėdžio tikslas – dalyvauti susitikime su Europos Tarybos Kultūros kelių ekspertu prof. Mike Robinson. Šio posėdžio diskusijų metu koordinuojantys atstovai pristatė Europos Tarybos sertifikuotų kultūros kelių Lietuvoje darbą, veiklos rezultatus ir perspektyvas.

Posėdyje, išanalizavus ir įvertinus Europos Tarybos sertifikuotų kultūros kelių Lietuvoje veiklą, išryškėjo strategijos kryptys, galimybės ir perspektyvos įsitraukimo į Europos Tarybos kultūros kelių veiklos programą bei tinklaveiką.

Europos Tarybos kultūros paveldo sertifikuoti keliai Lietuvoje

1987 m. sertifikuotas Šv. Jokūbo kelias

1991 m. – Hanzos kelias

2004 m. – Europos žydų kultūros paveldo kelias

2018 m. – Impresionizmo kultūros kelias

2022 m. – Europos pasakų kelias

2024 m. – Istorinių vaistinių ir vaistinių sodų kelias

Europos Tarybos kultūros paveldo 48 kelio Europos Istorinių vaistinių ir vaistinių sodų asociacijos *Aromas Itinerarium Salutis* (AIS) Lietuvos darbo grupės narių veikla

Diskusijų metu AIS darbo grupės narių veiklos koordinatorė Lietuvoje prof. habil. dr. Ona Ragažinskienė pristatė veiklos ataskaitą.

Ji savo pranešimą pradėjo Europos Istorinių vaistinių ir vaistinių sodų narių darbo grupės Lietuvoje sprendžiama veiklos problema – Europos Visuomenės sveikatos ateitį svarbu puoselėti, išsaugant farmacijos objektų etnopaveldą, vystyti Farmacijos mokslą, studijas, praktiką ir inovatyviais pasiekimais įsijungti į Europos sveikatos sąjungos veiklą.

Asociacija *Aromas Itinerarium Salutis* (AIS), atsakinga Europos Tarybos kultūros 48 kelio Europos istorinių vaistinių ir vaistinių sodų platformos tarptautinę veiklą pradėjo 2021 m. Valensijos universitete (Ispanija).

AIS tikslas – išsaugoti ir populiarinti materialųjį ir nematerialųjį Europos kultūros paveldą, susijusį su farmacijos mokslo istorija ir *Materia medica*.

Europos Istorinių vaistinių ir vaistinių sodų asociacijos *Aromas Itinerarium Salutis* (AIS) veiklos raida Lietuvoje

2023 m. gruodžio mėn. Asociacija *Aromas Itinerarium Salutis* (AIS) pakvietė LSMU Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejaus ir VDU Botanikos sodo Vaistinių ir prieskoninių augalų mokslo sektoriaus vadovus dalyvauti konkurse, parengus paraiškų dėl narystės dokumentus.

2024 m. kovo 11 d. Rijekoje (Kroatija) Asociacijos AIS Generalinės Asamblėjos posėdyje dvi Lietuvos mokslo institucijos: VDU Botanikos sodo Vaistinių ir prieskoninių augalų mokslo sektorius ir LSMU Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejus ilgamečių tyrimų, studijų ir praktinių bei visuomenės švietimo darbų pagrindu pripažinti tapę Europos Tarybos kultūros paveldo 48 kelio Europos Istorinių vaistinių ir vaistinių sodų asociacijos *Aromas Itinerarium Salutis* (AIS) tikraisiais nariais.

2025 m. vasario 27 d. asociacijos *Aromas Itinerarium Salutis* (AIS) 3-oji Generalinė asamblėja, atsakinga už Europos Tarybos kultūros 48 kelio Europos istorinių vaistinių ir vaistinių sodų tarptautinę platformą, ratifikavo Lietuvos farmacijos sąjungos prezidentės, Vytauto Didžiojo universiteto prof. habil. dr. Onos Ragažinskienės oficialų patvirtinimą AIS naująja mokslinio komiteto nare. Be to, dvi istorinės Lietuvos vaistinės „Širdažolė“ ir „Valerijonas“ ilgamečių vaistininkystės tradicijų tęstinumo ir praktinės veiklos bei visuomenės švietimo darbų pagrindu pripažintos Europos Tarybos kultūros paveldo 48 kelio Europos Istorinių vaistinių ir vaistinių sodų asociacijos *Aromas Itinerarium Salutis* (AIS) tikraisiais nariais, UAB „Švenčionių vaistažolės“ – 2026 metų kandidatas.

2025 m. birželio 28 d. sudaryta ir patvirtinta **Europos Tarybos kultūros paveldo 48 kelio Europos Istorinių vaistinių ir vaistinių sodų asociacijos *Aromas Itinerarium Salutis* (AIS) Lietuvos darbo grupė:**

Koordinatorė

prof. habil. dr. **Ona Ragažinskienė**, *Aromas Itinerarium Salutis* (AIS) mokslinio komiteto ir Pasaulinės farmacijos federacijos tarybos narė, Vytauto Didžiojo universiteto profesorė, Lietuvos Respublikos sveikatos nusipelnusi darbuotoja, Lietuvos Farmacijos sąjungos prezidentė ir žurnalo „Lietuvos Farmacijos žinios“ vyr. redaktorė

Nariai:

Vaistininkė muziejininkė **Zenona Šimaitienė**, LSMU Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejus

Dr. Elmantas Pocevičius, UAB „Švenčionių vaistažolės“ generalinis direktorius

Vaistininkė **Almyra Girdenienė**, vaistinės „Valerijonas“ vadovė

Vaistininkė **Birutė Michelkevičienė**, vaistinės „Širdažolė“ vadovė

AIS Lietuvos darbo grupės narių veikla

2025 m. balandžio 1-6 d. prof. habil. dr. Ona Ragažinskienė, vykdydama *Aromas Itinerarium Salutis* mokslinio komiteto nario veiklą, kartu su Zenona Šimaitiene LSMU Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejaus vaistininke muziejininke organizavo AIS direktorės prof. Maria Luisa VÁZQUEZ DE ÁGREDOS PASCUAL ir atsakingosios sekretorės Simona TARDI vizito į Lietuvą programą.

Vizito metu atsakingieji asmenys lankėsi farmacijos paveldo objektuose, susitiko su Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos Kultūros paveldo departamento, LSMU Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejaus, Vytauto Didžiojo universiteto, Gamtos ir technologijos mokslų tyrimų instituto, Gamtos mokslų fakulteto, Botanikos sodo; vaistinių „Širdažolė“ ir „Valerijonas“, Vieکشnių vaistinės muziejaus, UAB Entafarma Farmacijos muziejaus ir UAB „Švenčionių vaistažolės“ vadovais.

Ta proga, 2025 m. balandžio 3 d. Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejuje atidaryta paroda „*Materia Medica*“.

Parodos organizatoriai: LSMU Lietuvos medicinos ir farmacijos istorijos muziejus, Lietuvos farmacijos sąjunga ir Vytauto Didžiojo universiteto Botanikos sodo Vaistinių ir prieskoninių augalų mokslo sektorius.

- 2025 m. balandžio 4-6 d. Palangoje vyko trijų Baltijos šalių (Lietuvos, Latvijos ir Estijos) farmacijos asociacijų jubiliejinė 25-oji tarptautinė mokslinė-praktinė konferencija *BaltPharm Forum 2025* „Transformacija Tvarios Farmacijos link: nuo tradicijos iki inovacijos“.

- 2025 birželio 28-29 dienomis UAB „Švenčionių vaistažolės“ fabrike organizuotas Lietuvos Farmacijos sąjungos tradicinis vasaros renginys „Farmacijos Dienos“ – XXVII-oji tarptautinė mokslinė-praktinė konferencija „Farmacijos Naujienos 2025“.

<https://emedicina.lt/2025/10/15/et-sertifikuotu-kulturos-paveldo-keliu-lietuvoje-veiklos-pristatymas/>

<https://gtmti.vdu.lt/2025/10/15/europos-tarybos-sertifikuotu-kulturos-paveldo-keliu-lietuvoje-veiklos-pristatymas-europos-tarybos-kulturos-keliu-ekspertui-prof-mike-robinson/>

Teksto ir fotografijos autorė
prof. habil. dr. Ona Ragažinskienė

Kongreso tema:

„Vienas sveikatingumo modelis, viena farmacija – mokslo, praktikos ir švietimo suvienijimas“

84-asis FIP Pasaulio farmacijos ir farmacijos mokslų kongresas Monrealyje suburs sveikatos priežiūros specialistus, ypač vaistininkus, farmacijos mokslininkus ir pedagogus, siekiant plėtoti farmacijos vaidmenį pacientui orientuotoje priežiūroje ir pasaulio sveikatos srityje. Vadovaujantis tema „Vienas sveikatingumo modelis, viena farmacija – mokslo, praktikos ir švietimo suvienijimas“, diskusijose bus nagrinėjama, kaip vaistininkai gali skatinti pažangą siekiant geresnių sveikatos rezultatų, teisingos prieigos prie būtinųjų vaistų ir atsparių sveikatos sistemų visame pasaulyje.

Sesijos atskleis plačią farmacijos vaidmens spektrą gerinant individualų ir visuomenės sveikatą – pradedant farmacijos tyrimų ir švietimo naujovėmis ir baigiant naujais praktikos modeliais, kurie pagerina prieigą prie kokybiškos priežiūros. Kongrese taip pat bus nagrinėjama, kaip vaistininkai, farmacijos mokslininkai ir pedagogai gali prisidėti prie pirminės sveikatos priežiūros stiprinimo, atsakingo vaistų naudojimo gerinimo, efektyvesnių ir tvaresnių tiekimo sistemų palaikymo bei užtikrinimo, kad sveikatos darbuotojai būtų pasiruošę patenkinti kintančius bendruomenių sveikatos poreikius visame pasaulyje.

Prisijunkite prie mūsų Monrealyje, formuojant integruotą farmacijos ateitį, skirtą visų sveikatos rezultatų gerinimui.

